

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Michaela Zelingrová

**PŘEKLAD DIVADELNÍ HRY THE BALLAD OF THE SAD CAFÉ,
EDWARD ALBEE/ CARSON McCULLERS
INTERPRETACE, PŘEKLAD, ANALÝZA**

TRANSLATION OF DRAMA THE BALLAD OF THE SAD CAFÉ,
EDWARD ALBEE/ CARSON McCULLERS
INTERPRETATION, TRANSLATION, ANALYSIS

Poděkování:

Ráda bych tímto poděkovala především vedoucí své práce PhDr. Evě Kalivodové Ph.D., která mi nejen dávala cenné podněty při psaní této diplomové práce, ale jako velmi inspirativní vyučující mě doprovázela po celou dobu studia. Jejího podílu na této práci a dlouhodobé podpory si velmi vážím. Dále bych ráda poděkovala paní Radce Petrmichlové z archivu Divadelního ústavu, která se se mnou podělila o podstatná fakta týkající se skutečné praxe inscenování přeložených divadelních her, a paní Andree Landovské z videotéky Divadelního ústavu, která mi umožnila přístup k záznamu inscenace *Balady o smutné kavárně* z roku 2005. V neposlední řadě chci také poděkovat svým nejbližším, rodině a přátelům, kteří mi po celou dobu studia tvořili milující a trpělivé zázemí.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24. srpna 2015

.....

Bc. Michaela Zelingrová

Abstrakt

Od prvního a do dnešní doby jediného překladu divadelní hry *Balada o smutné kavárně* uplynulo roku 2015 padesát jedna let, což nás vede k hypotéze, že tento překlad je již zastaralý. Cílem této diplomové práce je nabídnout překlad nový a pomocí jeho srovnání s překladem původním vyvodit závěry o stárnutí překladu, prvcích, které stárnutí způsobují, a způsob, jakým s takovýmto překladem zachází současní tvůrci inscenací. V první části práce předložíme literární analýzu divadelní hry *The Ballad of the Sad Café*, kterou napsal roku 1963 Edward Albee podle novely Carson McCullersové. Přípravu na samotné překládání pak představuje navazující aktuální překladatelská analýza, díky které se i čtenář seznámí s nejpodstatnějšími problémy překládání této divadelní hry. V další části se věnujeme teorii týkající se opakovaného překladu, stárnutí překladu a překládání divadelních děl, které vytvářejí teoretický základ pro samotný překlad divadelní hry, který následuje. Překlad nový a překlad původní srovnáme v posledním oddíle, kde se věnujeme hlavním problematickým bodům tak, jak jsme je popsali v Překladatelské analýze. Pomocí názorných příkladů z obou překladů popíšeme překladatelskou metodu a tendence v překladu a popíšeme hlavní prvky vedoucí k zastarávání překladu. Závěrem porovnáme naše zjištění se skutečným zněním inscenace této divadelní hry z roku 2005.

Klíčová slova: BALADA O SMUTNÉ KAVÁRNĚ, česká interpretace, český překlad, překlad divadelních her, opakovaný překlad, zastarávání překladu, kontrastivní popis českých překladů

Abstract:

The first and until now last translation of the drama *The Ballad of the Sad Café* which was written by Edward Albee based on the novella by Carson McCullers was published 51 years ago. This fact leads us to the assumption that the translation is already outdated. In this thesis we deliver a new translation and by comparing and contrasting the two texts we draw conclusions on aging of translations, elements that cause aging of translations and ways how current theatre-makers handle an outdated text nowadays. The first part of the thesis consists of the drama's literary analysis. The following translation analysis represents a preparatory phase for the translation itself. We also provide a theoretical background on repeated translation, aging of translation and translation of dramatic texts. The new translation of the play is compared and contrasted in the last part in which we cover the most important issues described in the translation analysis. We conclude by comparing our findings with the staging of the play from 2005 in which the earlier translation was used.

Key words: THE BALLAD OF THE SAD CAFÉ, Czech interpretation, Czech translation, translation of dramatic texts, repeated translation, aging of translations, contrastive description of Czech translations

OBSAH:

1.0 ÚVOD	7
2.0 EDWARD F. ALBEE A JEHO POETIKA	7
3.0 LITERÁRNÍ ANALÝZA DIVADELNÍ HRY	8
3.1 Novela a divadelní hra	9
3.3 Formální aspekty divadelní hry	18
4.0 DIVADELNÍ HRA – AKTUÁLNÍ PŘEKLADATELSKÁ ANALÝZA	19
4.1 Jevištní poznámky	19
4.2 Vlastní jména	20
4.3 Problematika vykání a tykání	20
4.4 Jazyk jednotlivých postav	21
4.5 Reálie	21
5.0 PŘEKLÁDÁNÍ DIVADELNÍCH HER:	23
6.0 OPAKOVANÝ PŘEKLAD A STÁRNUTÍ PŘEKLADU	28
7.0 PŘEKLAD DIVADELNÍ HRY <i>BALADA O SMUTNÉ KAVÁRNĚ</i>	30
8.0 SROVNÁNÍ PŘEKLADŮ A ZÁKLADNÍ HYPOTÉZA	88
8.1 Jevištní poznámky a divadelní terminologie:	89
8.1.1 Jevištní poznámky	89
8.1.2 Divadelní terminologie	92
8.2 Text hry	92
8.2.1 Vlastní jména	92
8.2.2 Problematika vykání a tykání	93
8.2.3 Překlad reálií	95
8.2.4 Jazyk postav	97
8.2.5 Překladatelské tendence	98
9.0 ZÁVĚRY:	100
10.0 BIBLIOGRAFIE:	102
11.0 PŘÍLOHY	104

1.0 ÚVOD

V roce 1963 adaptoval americký dramatik Edward Albee pro jeviště novelu jižanské americké autorky Carson McCullersové nesoucí název *The Ballad of the Sad Café* – baladu o velmi neobvyklém milostném trojúhelníku zasazenou na jih USA, která propojuje tragičnost neopětované lásky s osudem jednoho celého městečka. Trvalo pouhý rok, než vyšel překlad této divadelní hry do češtiny. Ujali se ho zkušený překladatelé Rudolf a Luba Pellarovi. Jejich *Balada o smutné kavárně* byla uváděna roku 1987 v divadle E. F. Buriana a dokonce ještě roku 2005 v divadle v Řeznické. Otázkou, kterou si klademe v této diplomové práci, je, do jaké míry překlad Pellarových zastaral a jakým způsobem stár překladu ovlivnilo jeho recepci. Pro možné posouzení zastaralosti předkládáme v rámci diplomové práce překlad nový.

V první části diplomové práce se stručně seznámíme s Albeeho tvorbou a v následné části literární analýzy pomocí srovnání původní novely a adaptace popíšeme, na jaké prvky příběhu kladl Albee při adaptování největší důraz. Na rozbor samotné divadelní hry pak navazuje aktuální překladatelská analýza, v níž se věnujeme hlavním problémům, kterým jsme v průběhu překládání čelili – především překladu vlastních jmen, kulturních reálií a jevištních poznámek.

Nový překlad poté podrobuje srovnání s překladem starým se zvláštním důrazem na rozdíly v interpretaci postav či děje a konkrétní překladatelská řešení. Následuje kategorizace jednotlivých rozdílů, popis jejich motivace a na základě těchto zjištění popisujeme překladatelské tendence patrné v obou překladech. Zejména se věnujeme těm, které z jejich charakteristik mají vliv na stárnutí překladu. Na závěr konfrontujeme naše zjištění se skutečným zněním textu Pellarových v inscenaci z roku 2005.

2.0 EDWARD F. ALBEE A JEHO POETIKA

Edward Franklin Albee se narodil 12. března 1928 ve Washingtonu, D. C. Ve věku pár týdnů ho adoptovala rodina Albeeů, která měla významné divadelní styky. První divadelní hru Albee napsal ve věku dvanácti let a o sedm let později mu byla publikována první báseň. Na Trinity College v Hartfordu ve státě Connecticut vydržel Albee pouze jeden rok, roku 1958 ale vydává první ceněnou a oceňovanou hru – *The Zoo Story*. Po *The Zoo Story* následovala neméně úspěšná hra *The American Dream* (1960) a pak *The Death of Bessie Smith*, která byla poprvé uvedena v Německu a až roku 1961 v USA.

Roku 1962 vychází Albeeho zřejmě nejznámější hra *Who's Afraid of Virginia Woolf?* a z Albeeho se tak v podstatě stává autor, kterého později Matthew C. Roudané označuje za znovuzakladatele amerického divadla. (ROUDANÉ, 1987, s. 1) Albee doposud uveřejnil přes dvacet her, za tři z nich obdržel Pulitzerovu cenu (*A Delicate Balance* 1967, *A Seascape* 1975, *Three Tall Women* 1994), za dvě pak cenu Tony (*Who's Afraid of Virginia Woolf* 1963, *The Goat, or Who is Sylvia?* 2002).

Za dobu své tvůrčí kariéry se Albee několikrát rozhodl adaptovat příběh jiného autora. Často se jednalo o známá díla, například Capoteho *Breakfast at Tiffany's* (muzikálová adaptace 1966) nebo Nabokovova *Lolita* (1984). První Albeeho adaptací byla v roce 1963 adaptace novely Carson McCullersové *The Ballad of the Sad Café*. V poměru vůči Albeeho autorské tvorbě jsou adaptace zastoupeny jen velmi nízkým procentem. Jedná se o ojedinělé příležitosti, kdy se Albee ideově ztotožňuje s některými z myšlenek jiného autora.

Podle Anity Marie Stenzové je Albeeho tvorba charakteristická snahou šokovat, urazit a vyvést z míry. Albee sám prý hodnotí svůj styl jako stylizovaný naturalismus, který se opírá především o využívání vyhrocených situací a jazyka, velmi dlouhé monology a aktivní uvědomování si vizuálnosti inscenování. (STENZ, 1978, s. 2, překlad MZ). Albee nemá ve svých dílech jasně vyhraněné kladné a záporné postavy, jeho způsob portrétování ovšem přivádí některé diváky do rozpaků. Albee se ve svých hrách zabývá tématy jako nejednoznačnost a tajuplnost lidského života, proto sice nedává divákům odpovědi na otázky, ale nenechává je tápat v beznaději. Na konci jeho her je alespoň jedna postava moudřejší. (STENZ, 1978, s. 2)

Charakterizovat Albeeho diváky by bylo předmětem zřejmě přílišné generalizace. Nelze je popsat pomocí konkrétní společenské vrstvy, politické nebo rasové příslušnosti. Sám Albee si od svých diváků žádá, aby k jeho hrám přistupovali „v určitém stavu nevinnosti, střízlivosti, bez předsudků a s ochotou podílet se na představení“ (STENZ, 1978, s. 2, překlad MZ) a charakterizuje je následovně:

„Pokud jsou někteří lidé ochotni čelit napadání svého statusu quo, pokud jim nevadí, že jejich uvědomění bude zvyšováno, že jejich hodnoty budou zpochybňovány – nebo potvrzovány, pokud jsou ochotni připustit, že divadlo představuje živoucí a nebezpečný pokus – a z toho důvodu i životadárnou sílu – pak je možné, že tito lidé přistupují k divadlu ideálním způsobem a pro přesně takový typ diváka bych si přál psát.“ (ROUDANÉ, 1987, s. 14, překlad MZ)

To, že Albee hovoří o podílu na představení, není náhoda. Albee od diváků žádá, aby se do představení plně zapojovali, aby se na každou scénu kriticky soustředili a zároveň přímo reagovali svými emocemi navzdory tomu, že divadelní zážitek může být dosti bolestivý. (ROUDANÉ, 1987, s. 14)

3.0 LITERÁRNÍ ANALÝZA DIVADELNÍ HRY

Předmětem této diplomové práce je překlad jedné z Albeeho adaptací – *The Ballad of the Sad Café*. Hlavní postavou této hry je slečna Amélie – žena, která je příliš silná jak povahou, tak postavou – a městečko ztracené na dalekém Jihu na ni pohlíží jako na osobu, která nic neudělá bez rozmyslu a jejíž jednání často hraničí s vypočítavostí. Do města přichází Lymon Willis, liliput, který tvrdí, že je Améliin vzdálený bratranec. Amélie mu navzdory očekávání obyvatel městečka nabídne jídlo a nocleh. Po několika dnech, kdy podezřívaví obyvatelé města

netuší, kam hrbáč zmizel, se shromáždí před Améliiným obchodem, aby zjistili, co se stalo. K jejich překvapení je Lymon na živu, zapřede s nimi přátelský rozhovor a Amélie jim k tomu nalévá svoji whisky a obsluhuje je. Tím je fakticky založena Améliina kavárna. Z proměněného chování slečny Amélie navíc místní vyvodí, že se do Lymona zamilovala.

Další scéna se zabývá Améliiným desetidenním manželstvím. Amélii se totiž kdysi rozhodl dvořit Marvin Macy – rebel a sukničkář, který ale prošel velkou proměnou a do Amélie se hluboce zamiloval. Jeho snaha získat její lásku vyvrcholila poté, co se skutečně vzali, ale Amélie ho odmítla a on ve vzteku odešel z města. Po několika trestných činech se dostal do vězení, odkud ho právě propouštějí. Marvin se vrací do města s úmyslem zničit Amélii život tak, jako ho ona zničila jemu. Rozhodne se pro pomstu využít Lymona, který se do něj zamiloval a vidí v něm svůj vzor skutečného muže. Nakonec se Amélie s Marvinem utkají v zápasu, ve kterém Amélie vyhrává, dokud Lymon do boje nezasáhne. Tehdy ji Marvin porazí, s Lymonem zničí vybavení kavárny i obchodu, Amélii okradou a odejdou spolu z města. Amélie ještě měsíce čeká, jestli se Lymon vrátí, pak se zavře v horním patře svého domu a nevychází vůbec ven.

3.1 Novela a divadelní hra

Novela *The Ballad of the Sad Café* je skutečně baladou – orálně podávaným příběhem vyprávěným vševědoucí vypravěčem, který popisuje oprostěným jazykem děj odehrávající se ve třech časových rovinách – současnost, kdy je kavárna zaniklá, minulost před osmi lety, kdy kavárna vznikla, a dávná (blíže neurčená) minulost, v níž se popisuje sňatek hlavní hrdinky.

Autorkou předlohy, kterou Edward Albee zpracoval, je Carson McCullersová. Carson McCullersová, rozená Lula Carson Smithová, byla americká spisovatelka žijící v letech 1917 – 1971. Jejím dnes zřejmě nejznámějším dílem je právě *The Ballad of the Sad Café*, McCullersová ale úspěšně debutovala již svým románem *The Heart is a Lonely Hunter*, který napsala ve svých třidvaceti letech. Její dílo bylo inspirováno především dětstvím stráveným na americkém Jihu – dětstvím, které bylo šťastné ale zároveň také jednotvárné – proto je jedním z motivů, který se v díle McCullersové objevuje často, nuda ve městě, které je většinu roku rozpálené žářem do běla. Mezi dalšími častými motivy, které se objevují, je láska v mnoha různých podobách a osamělost, která pramení z neopětování citu; bouře, nepokoj a nejistota, která je důsledkem takového vzplanutí.

Co spojuje McCullersovou a Albeeho, je hlavně téma osamělosti často určitým způsobem deformovaných jedinců, pramenící z nedostatku komunikace a marná snaha hledání spřízněné duše, která by je z této izolace vyvedla. Markantní jinakost je pro oba autory téma, které se objevuje ve většině jejich děl. U každého z nich ale plní trochu jinou funkci. Zatímco u McCullersové je odlišnost tématem, kterému se věnuje téměř ve všech svých dílech obecně a představuje téma sama o sobě, pro Albeeho je kontinuálně napojená na jiný rys, je nástrojem

k portrétování jeho konkrétních důsledků. Za příklad můžeme dát Albeeho nejznámější hru *Who's afraid of Virginia Woolf*, kde je vyhrocenost hlavní hrdinky Marty nástrojem pro vyjádření její frustrace. Ve hře *The Goat or Who is Sylvia?* (kde hlavní hrdina udržuje vztah s kozou) slouží jinakost sodomického vztahu hlavního hrdiny jako paralela k homosexualitě jeho syna. Ve hře, která je předmětem této diplomové práce, je odlišnost slečny Amélie a Lymona nástrojem pro vystižení osamělosti.

Co se deformovanosti týče, McCullersová v této novele předkládá čtenářům nejbizarnější postavy, které během své kariéry stvořila, v nepravděpodobném vztahu – mužatku a hrbáče. Zřejmě i proto si Albee ceněnou novelu McCullersové vybral pro adaptování. Jde ale dále za povrchní otázky, které se ptají především po původu takového vztahu. McCullersovou podobně jako Albeeho zajímají, spíše než okolnosti, důsledky takové situace.

Ústředními tématy hry jsou důsledky lásky, osamělost a stereotypnost života na americkém Jihu vedoucí k izolovanosti jedince a rezignaci. Láska se v novele i v divadelní hře vyskytuje ve všech možných podobách – otázka sexuální orientace nebo vhodnosti, popřípadě uvěřitelnosti, takového spojení není pokládána – ale vždy je to láska neopětovaná. Tři hlavní postavy – žena spíše mužských rysů, slečna Amélie, hrbáč a liliput Lymon Willis (bratránek Lymon) a Améliin manžel Marvin Macy jsou zotročeni svými emocemi natolik, že jejich bolest v určité fázi způsobí pohromu.

Láska je v dílech prezentována jako tvořivá i jako ničivá síla. Láska je totiž to, co způsobí vznik kavárny – láska přiměje slečnu Amélii změnit svůj pohled na svět, otevřít se obyvatelům města a vytvořit společenské centrum města, které šíří radost mezi jeho ostatní obyvatele. McCullersová ani Albee nenechávají obyvatele městečka divit se tomu, že se Amélie zamilovala zrovna do osoby jako Lymon Willis. Až na několik výjimek se zdá, že všichni štěstí slečně Amélii přejí, nekladou zbytečné otázky a využívají možnosti, které jim nově otevřená kavárna nabízí. Další podoba lásky – mstivá láska, kterou ke slečně Amélii cítí Marvin Macy, zničí kavárnu se vším všudy. Spolu s otrockou láskou, kterou se připoutá k Marvinovi Lymon Willis, představuje destruktivní sílu ve hře.

Základní témata a rozvržení děje zůstaly v adaptovaném textu hry stejné. Při bližším pohledu ale zjistíme, že Albee s textem pracoval jinak, než McCullersová původně zamýšlela. Adaptování předlohy zahrnuje široké spektrum změn, ke kterým v textu může dojít. Albee divadelní hru pojímá značně komorně. Nepřevádí do hry všechny postavy, které se v novele vyskytují, text celkově zkracuje a na jeviště přenáší jen pasáže podle vlastního výběru. Takovéto změny by byly v souladu s tím, že divadelní hra je jinak strukturovaná než novela a vyžaduje jiné vyprávěcí postupy. Ovšem právě výběr scén, které Albee pro převod vybral, a způsob, jak s nimi pracuje, svědčí o v podstatě autorském zásahu do textu.

Albee, aby zabránil statičnosti hry, přenáší velkou část popisných pasáží do rozhovorů mezi obyvateli města. Takové vypouštění některých scén a posílení rolí menšího počtu

vedlejších postav lze nazvat motivovanými výpustkami a posuny. Množství postav z novely se snižuje, zato jsou více propracovány. Například na začátku novely při prvním popisu slečny Amélie jsou vypravěčova slova o tom, jak je Amélie nemilosrdná v soudních sporech a podobně, vložena do úst čtyř občanů – Merlieho Ryana, Stumpyho MacPhaila a Raineyovic dvojčat. Dalším příkladem je pak scéna, kdy se ukáže, že je slečna Amélie zamilovaná. Zatímco v divadelní hře je to předmětem podivení několika různých postav, vypravěč v novele tuto skutečnost jednoduše konstatuje. Je vhodné zdůraznit, že většina replik, které postavy ve hře pronášejí, jsou tím pádem výsledkem Albeeho tvořivosti.

Za posuny nemotivované považujeme především způsoby zpracování hlavních postav. Albee vkládal do adaptace hry svoji interpretaci. Obecné myšlenky příběhu zůstal věrný, ne vždy se ale držel širší interpretací, kterou McCullersová rozvinula. Právě v již dříve zmiňované scéně, kde McCullersová ústy vypravěče popisuje zamilovanost slečny Amélie, nechává Albee velkou část charakteristiky slečny Amélie nevyřčenou. Amélie je v této scéně popsána pomocí fyzické charakteristiky, vypravěč nepopisuje její pocity nebo pocity ostatních postav. Pro lepší představu si scény srovnáme podrobně:

„She seemed to be looking inward. There was in her expression of pain, perplexity and uncertain joy. Her lips were not so firmly set as usual, and she swallowed often. Her skin had paled and her large empty hands were sweating. Her look that night, then, was the lonesome look of the lover.“ (MCCULLERS, 1985, s. 30)

MACPHAIL: I ain't seen Miss Amelia like this. There is something puzzling to her face.

HENRY MACY: (looking at her, SHE is oblivious to all but COUSIN LYMON) Well... it may be she is happy.

MACPHAIL: (uncertain) It may be.

MERLIE RYAN: I know, I know what it is.

HENRY MACY: Oh, now, Merlie...

MERLIE RYAN: I know what it is... Miss Amelia in love. That what it is. (only HENRY MACY and MACPHAIL have heard this)

MACPHAIL (as if HE be joshed) Ohhhhhhh...

HENRY MACY: Hush, now, Merlie...

MERLIE RYAN: Miss Amelia in love. Miss Amelia in love.

(ALBEE, 1963, s. 37)

Ačkoliv by bylo možné prvky popisu, které se u McCullersové objevují, převést do rozhovoru mezi obyvateli města, Albee to neudělal. Jeho scéna vyznívá zcela jinak. Zatímco u McCullersové má Amélie v očích radost i smutek a určitou osamělost, z rozhovoru postav u Albeeho vyplývá, že je šťastná a veselá. Charakteristika Amélie u McCullersové odpovídá

baladičnosti příběhu, Albee tento jeho rys oslabuje. Dokonce ani do jevištních poznámek, které často používá pro vložení popisu vyznění scény apod., Albee tuto informaci nevložit.

Dalším zajímavým faktem je, že Albee vynechává Améliinu fyzickou charakteristiku. V novele je totiž popsána jako šilhavá, hubená, klátící se osoba. Vzhledem k tomu, že takovýto popis by značně limitoval výběr herečky při pozdější inscenaci divadelní hry, je celkem pochopitelné, že tato fakta Albee do adaptace nezahrnul (až na narážku v hádce Marvina a Henryho, kdy Marvin Amélii nazývá šilhavou můrou).

Dobrym příkladem změny vyznění Améliiny postavy je žádost bratránka Lymona o to, aby mu darovala své ledvinové kameny a nechala mu je zavěsit na zlatý řetěz. V novele k tomu skutečně dojde, ve hře Lymon pouze vysloví své přání a z dalšího textu nutně nevyplývá, že by na jeho návrh Amélie přistoupila. Amélie je tak v novele vyobrazena jako osoba zcela ve vleku své emoční závislosti, v divadelní hře vyznívá její náklonnost k Lymonovi podstatně mírněji.

Ani Lymon nezůstal v divadelní hře oproti novele zcela nezměněn. Jak poukážeme i v rozboru jednotlivých postav, Lymon působí v divadelní hře překvapivě ploše (především na rozdíl od postav Marvina a Amélie, které prodělají v průběhu hry markantní změny). Lymon ovšem v pojetí McCullersové má určité kvality, které jeho postavě dodávají nejenom hloubku, ale hlavně lidskost. Ve chvíli, kdy Lymon v divadelní hře schází večer při založení kavárny po schodech do obchodu, působí (hodnoceno i podle Albeeho jevištních poznámek) povýšeně a příliš zvědavě (v důsledku tedy i nevychovaně). Albee o něm píše, že na ostatní působí jako přátelský marťan, přesto je v jeho postavě silně cítit negativní podtón sobeckosti a manipulativnosti. U McCullersové je Lymon trochu jiný. Lymon se podle ní řadí do skupiny osob, které podobně jako malé děti dokážou navázat s ostatními lidmi zvláštní spojení, během chvíle si na ně udělat názor a ohodnotit jejich osobnost. McCullersová konkrétně popisuje Lymona těmito slovy:

„There is a type of person who has a quality about him that sets him apart from other and more ordinary human beings. Such a person has an instinct which is usually found only in small children, an instinct to establish immediate and vital contact between himself and all things in the world. Certainly the hunchback was of this type.“

(MCCULLERS, 1985, s. 26-27)

McCullersová zde ukazuje hlubší stránky Lymona než Albee, který ho především vykresluje jako rošťáka (později nebezpečného rošťáka), McCullersová zde ukazuje Lymonovu odlišnost od většinové společnosti a implicitně také jeho osamělost. Na okraj je také vhodné poukázat na to, že tato pasáž v úvodu je ukázkovou definicí typické literární postavy v díle McCullersové.

Další součástí Lymonovy osobnosti v novele je, že se panicky bojí smrti, a proto spí s Amélií v pokoji jejího mrtvého otce, dokonce v jeho posteli. V novele se tento prvek objevuje

o něco explicitněji v rámci zmínek o tom, jak Lymon tráví večery u krbu, protože se bojí. Albee sice tuto dějovou linku do dramatu přenesl v podobě Lymonovy stížnosti, že postel, ve které spí, je příliš velká, ale je zvláštní, že související psychologický rys Lymonovy postavy ignoroval.

Zajímavé je, že u Albeeho má Lymonovy rysy jiná osoba, a to Merlie Ryan. Merlie Ryan je postava, která má kvůli svému pomalému chápání přezdívku Bláznivý Merlie. Raineyovic dvojčata Merliemu často napovídají nesmysly a on je po nich opakuje. Přesto v určitém směru oplývá empatií, kterou McCullersová přisuzuje právě určitým způsobem se odlišujícím osobám. Ve chvíli, kdy Amélie trpí Lymonovou zradou, je to on, kdo se k ní jako jediný nebojí přiblížit a určitým gestem jí vyjádřit soustrast. Je zvláštní, že se tento rys neprojevil v Albeeho adaptaci u Lymona.

Podobně jako Lymon a Amélie i postava Marvinova vyznívá u Albeeho trochu jinak. Albeeho Marvin je podstatně propracovanější než Marvin McCullersové. McCullersová napsala Marvinova jako zlého člověka. V jejím podání Marvin není postavou, u které by čtenář potřeboval znát jeho charakter do větší hloubky, stačí mu fakt, že ztělesňuje v tomto příběhu zlo. Celý popis vývoje jeho postavy zabírá v novele pár odstavců, v nichž Marvin nepromlouvá přímou řečí. U McCullersové tak působí pouze jako prvek, který svým příchodem zničí vztah Amélie a Lymona. Albee Marvinově postavě dodal hloubku, díky níž vytvořil z ústředních tří osob skutečný milostný trojúhelník. Marvin má v Albeeho podání propracovanější psychologii a díky podrobnějšímu popisu jeho postavy ho divák/čtenář může vnímat celistvěji, chápat motivy jeho jednání a vidět ho nejen jako viníka, ale také jako oběť Améliina chování. Skrze jeho postavu také Albee hru posouvá k moderní městské přítomnosti například tím, že v dramatu Marvin dívky svádí i za pomoci drog.

Další bod, který je potřeba zmínit, je přenesení baladickosti původního textu. Původní novela je charakteristická určitou baladickou pohádkovostí příběhu, která je podtržena nejenom jazykem vypravěče, ale také magickými prvky jako osudovost emočních pout a nevyhnutelnost katastrofy, kterou všichni obyvatelé města cítí ve vzduchu (například když se obyvatelé města spontánně sejdou před obchodem slečny Amélie nebo když všichni čekají na den, kdy se má uskutečnit zápas mezi Amélií a Marvinem). Dalšími magickými prvky jsou léčitelské schopnosti slečny Amélie, neukotvení v čase nebo prostoru a také neobvyklé počasí ve zlomových chvílích. Také se do této části řadí i téměř magický účinek whisky slečny Amélie. Tyto prvky přenáší Albee do hry jen částečně a dochází tak k oslabení baladickosti. Neukotvení v čase a prostoru od McCullersové převzal, mezi vynechané prvky patří například neobvyklé počasí, částečně i léčitelství slečny Amélie.

Jedním z hlavních témat příběhu je stereotyp a nuda života na americkém Jihu. McCullersová do textu vložila svůj jižanský odkaz v podobě deformovanosti hlavních postav a odtrženosti prostředí, kde se příběh odehrává. Na Jihu vyrůstala, a byť se životu zde snažila uniknout do New Yorku nebo dokonce až do Evropy, nakonec se vždy vrátila. Téma prázdnoty,

unavenosti a nudy, které v ulicích města vládnu, se objevují na začátku i na konci hry. Představují v podstatě rámec, do kterého je příběh zasazen. Město se k tomuto životu vrací po odchodu Marvina a Lymona. Prázdnota města je symbolem prázdnoty duše slečny Amélie, její osamělosti i prázdnoty jejího domu. Zároveň i prázdnoty, která ve městě zůstala po zániku kavárny. Horko a ticho jsou protipólem radosti, kterou do města vznik kavárny přinesl. V novele je město charakterizováno podobně, ale vzhledem k tomu, že hra je výrazně kratší, nedostaly se do hry některé popisné pasáže, které pokrývají stereotyp života, jako fakta z novely, kdy všechny postavy městečka dělají to samé (například, když s prvními mrazíky všichni po vzoru slečny Amélie porazí prase), nebo nekonečný cyklus života v městečku charakterizovaný střídáním ročních období. Albee posouvá děj hry více k univerzálnímu pojetí inscenace. Stírá některé jižanské prvky, stejně jako určité regionální.

V novele je příběh částečně pointován epilogem s názvem *The Twelve Mortal Men*, popisující trestance, kteří spojení řetězy pracují na silnici a zpívají si k práci. Tento epilog má v novele symbolickou funkci. Řetězový gang se tak stává symbolem sounáležitosti několika jedinců, kteří ale nezapadají do většinové společnosti. Ve hře je tento epilog zastoupen pouze poslední větou celé hry; tento motiv se však ve hře objevuje už dříve – bratránek Lymon totiž, když hovoří o Marvinu Macym a o tom, jak sám touží po spojení s ostatními lidmi, říká, že obdivuje řetězový gang, protože muži v něm jsou spolu. Konkrétní význam epilogu v případě novely je dosti nejasný. Existuje vícero výkladů, proč McCullersová tento epilog do příběhu vložila. Z našeho pohledu se v podstatě jedná o symbolické shrnutí hlavních myšlenek příběhu, kdy McCullersová jinými slovy navozuje pocit, který by měl čtenář získat ze čtení novely. Albeemu se podařilo tento epilog do textu výše popsáním způsobem vložit, jeho pojetí mu ovšem ubírá na enigmatičnosti.

Byť se Albee stejně jako McCullersová drží nechronologického plynutí děje, některé pasáže umístil na jiné místo, než na jakém stojí v novele, čímž mění vyznění scény. Zejména je tento rozdíl markantní u jedné z nejslavnějších pasáží této novely, a to úvahy o lásce. V divadelní hře je tato část umístěna za scénu, kdy Lymon odejde od slečny Amélie a začne slepě následovat Marvina Macyho. V původním textu se ale nachází už za částí, která popisuje vztah slečny Amélie a Lymona. McCullersová touto pasáží částečně vysvětluje podstatu citu, který pojí dvě zdánlivě nespojitelné osoby. Albee tuto část použil jako zlomovou řeč předznamenávající začátek konce a částečně tak do rámce vztahů, kterých se tato pasáž týká, zahrnul celý milostný trojúhelník, nejen Amélii a Lymona.

Konkrétní srovnání adaptace a původní novely nám ukazuje, že Albee se ve svém převodu soustředil na hlavní postavy. Zřejmě za účelem zkomornění hry a zdůraznění a také vyrovnání vztahů mezi ústředními hrdiny Albee Lymona zploštil, Amélii vykreslil méně do hloubky a postavu Marvina zrealističtil. Díky těmto zjištěním je jasnější i to, na které aspekty hry je potřeba klást důraz při překládání hry – které prvky Albee pokládal v adaptaci za nejdůležitější.

Albee vložil těžiště divadelní hry do vykreslení vztahů mezi ústředními postavami a nastínění atmosféry, která v městečku panuje, popřípadě jejích změn.

3.2 Rozbor hlavních postav divadelní hry:

Slečna Amélie Evansová (Miss Amelia Evans)

Amélie Evansová je na začátku hry v podstatě jen zahořklou děsivou postavou v okně, která je blíže charakterizovaná postavami v příběhu. Divák se dozvídá, že její obličej je strašný jako ty, co vidá člověk ve snech. Když se rozběhne retrospektivní děj, vracející se do doby před vznikem kavárny, přidává se k obrazu o slečně Amélii její tvrdost, neústupnost a neochota jakkoliv se přizpůsobovat. V první scéně se o ní dozvídáme, že tajně pálí velmi kvalitní whisky. A také první zlomek informací o jejím vztahu k Marvinovi ve chvíli, kdy MacPhail varuje jednoho Raineyho, že jestli ho Amélie uslyší o Marvinovi mluvit, tak se mu to vymstí. Také se dozvídáme o tom, že slečna Amélie nejde pro ránu daleko. Další rysy Améliiny postavy se ukazují v reakcích ostatních obyvatel na to, že k sobě vezme Lymona Willise. MacPhail i oba bratři Raineyové jsou očividně vyvedení z míry, když konstatují, že takhle se slečna Amélie ještě nikdy nezachovala. Amélie je nesmlouvavá osoba, která se ale s příchodem Lymona Willise mění. Zatímco se mu všichni smějí, ona mu nabídne pití. Možná že v tu chvíli vycítí v Lymonovi podobně naladěnou osobu, která se odlišuje stejně jako ona sama. Ačkoliv se jí Lymon nedvoří, zamiluje se do něj, a to čistou nesobeckou láskou. Poprvé po velmi dlouhé době není sama. Lymon v podstatě její náklonnosti zneužívá, a to dokonce ještě před návratem Marvinu Macyho. Amélie si stydí přiznat, že by Lymona milovala, ve scéně, kde jí Lymon naoko vyznává lásku, mu proto jakékoliv další takové projevy zakáže.

Co se dalších rysů Amélie týče, je z tohoto pohledu nejzajímavější scéna, kdy se děj vrací do hluboké minulosti k jejímu vztahu s Marvinem Macym. Její reakce na Marvinovo dvoření je laxní. Až ve chvíli, kdy se Marvin pokouší o fyzický kontakt, se stává agresivní a zlou, což může zmást i diváka. Vysvětlení její reakce následuje až tehdy, kdy Amélii nezbyvá než bezmocně přihlížet, jak se Lymon žene za Marvinem. Postupně z vypravěčovy velmi explicitní interpretace lásky vyplývá, že Amélie je přesně ten případ osoby, pro kterou je být milována sotva snesitelné. Odtud zřejmě plyne Améliina reakce na lásku Marvinu Macyho. V poslední části hry, ve chvíli, kdy se Marvin vrací a začíná ničit vše, na čem Amélii záleží, se odhaluje další stránka Améliiny povahy. Divák ji tuší už v rozhovorech s Lymonem, ale naplno se tato její stránka ukazuje v jednání s Henrym Macym, se kterým ji pojí zvláštní vztah. Na rozdíl od ostatních s Henrym o sebe zvláštním způsobem navzájem pečují, mají o sebe starost. Byť je Amélie na Henryho i příkrá, protože se jedná o Marvinova bratra (a svým způsobem prostředníka v jejich vztahu), tak se přesto Amélie na Henryho obrací ve chvíli, kdy je nejvíce zranitelná – ve chvíli, kdy si uvědomí, že pokud vyžene Marvinu z města, Lymon půjde s ním. Na konci hry se pak Améliina tvrdost ještě prohlubuje – stud, strach a osamělost jí nedovolí

s ostatními obyvateli městečka komunikovat běžným způsobem. Postava Amélie prochází v průběhu hry markantními změnami – podobnými změnami prochází pouze jedna další postava ve hře, a to Marvin Macy.

Marvin Macy

Ve chvíli, kdy Marvin Macy vstoupí na jeviště, je jeho postava v chronologicky nejposlednějším stádiu vývoje. Na první pohled nebezpečný člověk, který už ztratil svoji floutkovskou pověst, už ho provází jen pověst bývalého trestance, a člověk, který by podle mínění většiny obyvatel raději neměl v městečku vůbec být.

Později, retrospektivně, se dozvídáme z jeho interakce s Henrym, že než se začal dvořit slečně Amélii, byl to největší rebel v městečku, který pil, kouřil marihuanu, i pomocí drog sváděl děvčata v lesích a rád se pral. Dokud mu Henry nezačne vyčítat, že se v podstatě jedná o znásilnění, je Marvin v podstatě jen vtipný mladý frajer. Když ale vysvětluje Henrymu, jak vyzývavě se dívky chovají, objeví se poprvé jeho agresivita.

Marvinova proměna ve slušného člověka pod vlivem lásky k Amélii je opravdová a proto nesmí působit komicky. Marvin možná v tu chvíli působí směšně, ale pouze v očích diváků, jeho slova i činy samy o sobě komické nejsou. Stejně tak jeho dvoření slečně Amélii je opravdové. Zaslepený láskou a nenaplněnou touhou dává Amélii vše. Přináší v podstatě největší oběť, kterou jí může dát. Kladné odezvy se nedočká a proto se ve chvíli, kdy ho Amélie poníží nejhorším možným způsobem, vrací ke starému způsobu života a ještě o kus dál.

Postavy Marvina a Amélie prochází velmi podobným vývojem. Projdou nejprve proměnou, která je téměř zázračná, aby se vrátili ke svému dřívějšímu chování, ale v jeho extrémnější formě. Ale v Amélii chování hraje velkou roli její hrdost, což u Marvina není příliš silný rys. V jeho pomstě nehraje sebezostuzení před městem roli.

Bratránek Lymon

Postava bratrána Lymona je až překvapivě jednotvárná. Od začátku se chová spíše jako dítě, než jako dospělý muž. Ochotně přijímá projevy náklonnosti slečny Amélie a také její slabosti, se kterou mu ve všem vyhoví. Chová se rozmazleně a později i vztekle. Se slečnou Amélií manipuluje a také na ni vytváří nepřiměřený nátlak – například ve chvíli, kdy se od ní chce dozvědět o jejím vztahu s Marvinem Macym – od této chvíle se jeho chování začíná pohybovat na hranici psychického týrání, které dostoupí vrcholu, když Marvina přivede nejprve na večeři a posléze do domu, aby s nimi bydlel, a zcela záměrně vyžene slečnu Amélii z její vlastní ložnice. Na druhou stranu má pro své chování důvod, a tím je vzplanutí, které od prvního okamžiku pociťuje k Marvinovi. Marvin pro něj představuje ideál muže, který je krásný, zkušený, nepostížený a navíc s puncem psance. Lymon Marvina všude následuje, nekriticky k němu vzhlíží a z jeho chování je cítit určitá posedlost. Je to právě jeho krok, který rozhodne

o vítězi souboje, ačkoliv je jasné, že i kdyby slečna Amélie vyhrála, situace by se nezměnila – Lymon by s Marvinem, pokud by přežil, přesto odešel.

Henry Macy

Poslední velkou postavou je Henry Macy. Henry vytváří prostředníka mezi Marvinem a Amélií, je k oběma emočně připoután, a proto se snaží fungovat jako vyjednávač. S Marvinem ho pojí společná krev a se slečnou Amélií fakt, že ani jeden nechce být sám. Když se s Henrym seznámíme na začátku hry, vyplývá z jeho chování, že se mu tvrdost Améliina chování nezamlouvá. Raději odejde, než aby viděl, co se s Lymonem stane. Když přijde řeč na Marvina, Henry působí rezignovaně a smutně, protože je mu jasné, jak by se Amélie zachovala. Henry Macy je člověk, který má rád klid. Je mu trapně, když se ostatní chovají neurvale nebo nevhodně, za svého bratra se na jednu stranu stydí, na druhou nad ním pocituje i lítost. Když zjistí, že se Marvin vrátí do města, je z toho vyveden z míry, znovu se totiž dostává mezi Amélii a Marvina a tuší, že klid, který si ve městě všichni užívali, je odsouzen k zániku. Ve chvíli, kdy Marvinovi rozmlouvá rebelské chování, se snaží zapůsobit jako starší bratr, plnit funkci otcovské autority, ale jeho vnitřní nejistota mu neumožňuje stát si tvrdě za svým. Nedokáže Marvina přimět, aby se zařadil do davu. Když se ale Marvin sám změní, Henry stojí za ním a to pevně. Snaží se Amélii alespoň trochu obměkčit, varuje ji, že Marvin z města odejde, ale bez výsledku. Po Marvinově návratu je to pak Henry, na koho se Amélie obrací a svěří se mu se svým strachem, že Lymon odejde s Marvinem.

Vypravěč

Jednou z nejdůležitějších postav hry je postava vypravěče. Jeho postava se od vypravěče v novele, co se charakteristiky týče, neliší. Vypravěč je pouze hlasem v pozadí, nemá osobnost a jako jediná postava ve hře hovoří spisovně. Funguje jako moderátor hry, kdy děj přesouvá do jednotlivých časových rovin a vypráví pasáže, které Albee nepřevodil do dialogů. Vypravěč se snaží udržet čtenářovu/divákovu pozornost stupňováním napětí – například i tím, že náznakem předem prozrazuje zlomovost událostí – například když zdůrazní, že večer, který se před divákem bude odehrávat, je zásadní pro život lidí v městečku.

Je překvapivé, že na rozdíl od ostatních postav hry, Albee vypravěče, co se zjevu nebo vyznění týče, nijak nespécifikoval. Jeho projev Albee koriguje pomocí formálních prostředků přímo v textu – především pomocí tří teček, kterými naznačuje pauzu, změnu tempa nebo dramatickou odmlku. Takto naznačené pomlky také napomáhají dalšímu rysu vypravěčova projevu, a to jeho zdánlivé spontánnosti.

Ostatní postavy

Dalšími postavami jsou Stumpy Macphail, Merlie Ryan, Rainey 1 a Rainey 2. Všechny tyto postavy jsou méně prokreslené než čtyři předchozí. Merlie Ryan plní funkci vesnického blázna, kterému se přímo přezdívá Bláznivý Merlie a který bez rozmyslu opakuje vše, co se mu řekne. Chápe pomalu a toho obratně využívají bratři Raineyové. Ti rozumu také příliš nepobrali, ale jsou podstatně vychytralejší. Stumpy je dobrosrdečný muž, který má až trochu moc blízko k alkoholu.

Na jevišti figurují i dvě ženské postavy – paní Petersonová a Emma Haleová. Emma je prostořeká osoba, která je nevychovaná a svou nevymáchanou pusou často provokuje slečnu Amélii. Zastrážit se nechá jen částečně a ani dobře míněná varování ostatních obyvatel města se nesetkávají s úspěchem. Na konci hry je to nicméně ona, kdo Amélii lituje. Podle jevištní poznámky je v jejím hlase starostlivost, nikoliv ironie nebo jedovatost. Paní Petersonová je postavou, která trochu zjemňuje Emmu. Vždy udýchaná, vždy tichá, přesto stejně zvědavá jako Emma Haleová.

3.3 Formální aspekty divadelní hry

Albee je, co se formálních aspektů hry týče, značně nekonzistentní. Sice je celý text doplněn jevištními poznámkami, ale z formálního hlediska ho nedělí do aktů ani žádným formálním způsobem neodděluje jednotlivé scény. Na začátku hry v rámci jevištní poznámky podotýká, že Balada o smutné kavárně má být hrána bez přestávky, i výprava scény zůstává stejná, jednotlivé scény hry dělí pomocí tabla. Tableau je podle divadelního slovníku opona na otevřené scéně. Albee ale oponu nechává výslovně zatáhnout až na konci hry. Spíše se v jeho podání jedná o předěly mezi scénami, kdy je na chvíli jeviště prázdné a pomocí hudby dojde k přechodu k další dějové části.

Albee také zdůrazňuje určité pasáže nebo slova pomocí kurzívy.

4.0 DIVADELNÍ HRA – AKTUÁLNÍ PŘEKLADATELSKÁ ANALÝZA

4.1 Jevištní poznámky

Jevištní poznámky, jak je nacházíme v této divadelní hře, jsou specifickým způsobem, jakým Albee zasahuje do vyznění příběhu. Vzhledem k tomu, že Albee příběh pouze adaptoval, jednou z možností, jak do něj zasahovat bylo odklonit se od znění McCullersové přímo v replikách, druhou pak napomoci interpretaci hry pomocí jevištních poznámek.

Text divadelní hry je doplněn o poznámky, které pomáhají tvůrcům inscenace s různými aspekty divadelního představení. Albee je v tomto směru autor, který neponechává téměř nic náhodě. Jeho jevištní poznámky tvoří svébytnou součást textu, v nichž se věnuje nejen příchodům a odchodům herců z jeviště, ale také způsobům promluvy, konkrétnímu vyznění dané repliky, nasvícení, hudebnímu doprovodu i celkovému vyznění scény. Překvapivě ale není zcela konzistentní. Na některých místech je znát, že si autor scénu představil do nejmenších podrobností, na jiných, že se jedná spíše o přemostující scény, které pro autora nebyly tak významné. Ve scéně, kdy se například snaží Marvin Macy strávit s Amélií svatební noc, popisuje tuto událost později postava Emmy Haleové ostatním. V této pasáži ale chybí zmínka o tom, že by se Emma na jeviště po odchodu v některé z předchozích scén vrátila. Na druhou stranu na úplném konci hry je Albee velmi podrobný: „*Music holds for four seconds, stops. Silence for four seconds*) CURTAIN“ (ALBEE, 1963, s. 150).

Albeeho instrukce, co se vzhledu a praktického použití scény týče, jsou dosti podrobné. Zadává tvůrcům uspořádání scény, její proměnitelnost pomocí světel apod. Občas ale zahrne do poznámky pouze návrh, například jakým typem hudby by scéna mohla být doplněna. Albee se v poznámkách snaží předat i vyznění, jakým má daná scéna vyznívat.

COUSIN LYMON descends the stairs, slowly, one at a time – imperiously, like a great hostess. HE is no longer ragged; HE is clean; HE wears his little coat but neat and mended, a red and black checkered shirt, knee breeches, black stockings, shoes laced up over the ankles, and a great lime green shawl, with fringe, which almost touches the ground. The effect is somehow regal... or papal. The room is as still as death. COUSIN LYMON walks to the center of the room; the MEN move back a little. HE stares at them, one after the other, down to up, slowly, craning his neck to see their faces. RINEY 2 giggles, but there is some terror in it. (ALBEE, 1963, s. 29)

Na tomto příkladu poznámky popisující, kdy se bratránek Lymon objevuje ve scéně otevření kavárny, je dobře vidět rozmanitost Albeeho pokynů.

4.2 Vlastní jména

Jedním z prvních bodů, který si musí jakýkoliv překladatel do češtiny rozmyslet, je otázka přechylování ženských jmen. V poslední době se v médiích i literatuře objevují názory, že přechylování ženských jmen není nezbytné pro práci se jménem v české větě. Zejména média pracují se jmény zpěvaček, hereček a celebrit po svém. V této hře jsou předmětem přechylování čtyři jména – *Amelia Evans*, *Emma Hale*, *Fanny Jesup* a *Mrs. Peterson*. Právě poslední jmenovaná postava může v rozhodování hrát zásadní roli, protože čtenář/divák by mohl být schopný akceptovat jména v podobách *Emma Hale*, ale překlad v podobě *paní Peterson* by pro českého příjemce zněl velmi nepatřičně.

Další otázkou, kterou si překladatel z hlediska jmen klade, je překlad jmen nesoucích konkrétní význam, jako například *Stumpy MacPhail* – význam slova *stumpy* je podle Cambridgeského výkladového slovníku následující: *short and thick*, v češtině by významově odpovídalo zavalitý nebo podsaditý. Co může překladatele ovlivnit je to, že se jedná o postavu vedlejší, právě fakt, že jiná postava jméno nesoucí význam nemá a že překladem jména přesně definují, jak má postava vypadat (ačkoliv je nutné zmínit, že o tom, jak *Stumpy* vypadá, ve hře zmínka jinak není, kromě narážky na jeho ženu).

Dalšími názvy nesoucími určitý význam jsou jména města *Society City* a jezera *Rotten Lake*. Jedná se o takzvaná telling names. *Society City* v sobě nese výraz *society* – společnost, který čtenáři/divákovi originálu dává jasně najevo, že se jedná o větší město, v podstatě okresní, které už skutečně městem je, s infrastrukturou a společenským životem. *Rotten Lake* v sobě stejně tak nese konkrétní charakteristiku daného jezírka. Jiná jména ve hře takovýto význam nemají. Na překladateli tedy je rozhodnout se, zda přijde s konkrétním českým řešením těchto jmen, nebo bude jejich význam ignorovat.

Jméno *Lymona Willise* se ve hře objeví v takovémto tvaru pouze jednou, když se na začátku představí. Dále je Amélií i ostatními osloven *Cousin Lymon*. Při převodu tohoto tvaru jména je potřeba zohlednit i to, že se musí jednat o přirozeně mluvnické řešení. Ostatní se totiž na *Lymona* obrací vždy v této podobě. Stejně jako se na hlavní hrdinku obrací jako na *Miss Amelia*. Tento prvek je potřeba v nějaké míře zachovat z toho důvodu, že po *Lymonově* příjezdu do města jsou všichni v šoku, když ji *Lymon* osloví pouze *Amelia*. Pokud bychom si tedy problematiku jmen v této hře měli shrnout, pak je tu *Miss Amelia Evans*, jejíž převod jména si žádá přirozené i funkční řešení, *Cousin Lymon*, který potřebuje především přirozené řešení, a *Stumpy MacPhail*, který představuje invenci autora a otázkou, kterou si jako překladatelé klademe, je její zachování.

4.3 Problematika vykání a tykání

Další otázkou, které v tomto kontextu čelí všichni překladatelé do češtiny, je otázka tykání či vykání. Pokud bychom se měli pokusit nastínit vztahy z hlediska toho, jakým

způsobem se k sobě jednotlivé postavy chovají a čili, jakým způsobem se nejpravděpodobněji oslovují, pak je na vrcholu pomyslné hierarchie vztahů Amélie. Pod ní je skupina žen jako Emma Hale a paní Petersonová. A pod nimi skupina mužů, kteří spolu velmi pravděpodobně všichni pracují v prádelně, a z toho důvodu jsou jejich vztahy velmi uvolněné. Důležité v tomto ohledu je najít funkční řešení, které bude zohledňovat nejenom jazykovou podobu originálu, ale také bude řešením funkčním reflektujícím společenské vztahy mezi jednotlivými postavami.

4:4 Jazyk jednotlivých postav

Až na vypravěče není žádná z postav divadelní hry jazykově charakteristická, ani se svým jazykem příliš neodlišuje. Muži z prádelny hovoří americkou angličtinou nižších vrstev, která je charakteristická vynecháváním tvarů slovesa *be* a *have*, a to jak na pozici plnovýznamových i pomocných sloves a v podobě *has not* jeho nahrazováním variantou *ain't*. Například *We all thirsty from the lack of rain.* (ALBEE, 1963, s. 10) *And he ain't be seen since.* (ALBEE, 1963, s. 23) *So that what she done.* (ALBEE, 1963, s. 26)

Dále je typická používáním dvojitych záporů – *Stay, Marvin Macy. Don't go on nowhere.* (ALBEE, 1963, s. 118). Špatným používáním tvarů slovesa *be*: *An 'I hope you wasn't plannin' to stir up no trouble.* (ALBEE, 1963, s. 119).

Všechny tyto příklady ale necharakterizují konkrétní nářečí, spíše sociální vrstvu. Volba překladatele je v tomto směru jasná – určitým způsobem zohlednit nejenom konkrétní podobu jazyka, ale také vzít v úvahu český kontext, do kterého je potřeba hru převést, čili i jazykovou variantu používanou v neformální komunikaci. Jak uvádí Levý, je potřeba si uvědomit, že konkrétní regionální nářečí by mohlo vést k nevhodnému přenosu, užití hovorové varianty jazyka zase způsobí rychlejší stárnutí překladu, protože hovorový jazyk je poplatnější době.

4.5 Reálie

Zasazení celého příběhu na jih Spojených států amerických souvisí s výskytem kulturních reálií, jejichž řešení si překladatel musí předem promyslet. Odvíjí se od nich totiž konkrétní vyznění i její zapojení do českého kulturního prostředí.

Jednou z nejvýraznějších kulturních charakteristik je fakt, že slečna Amélie pálí whisky ilegálně. Částečně to odkazuje i k časovému ukotvení do doby prohibice. V původní novele je tato celá zápleтка rozvedena výrazněji. Čtenář se dozví o tom, že Amélie chodila se svým otcem hledat místa pro tajné zakopávání sudů. Později se čtenář z popisu vztahu mezi Amélií a Lymonem dozví, že Lymon byl jediný, kdo věděl, kde na cizích pozemcích Amélie zakopala sudy s whisky.

V divadelní hře se objevuje několik krátkých narážek – v prvním rozhovoru mezi muži před obchodem padne otázka: „*Miss Amelia's digging up a barrel?*“ (ALBEE, 1963, s. 7) Později

v rozhovoru o otci Amélie říká: „*When my dad ran off the liquor... or when he would take me when he buried the barrels...*“ (ALBEE, 1963, s. 45) Tato dvě místa jsou jediné zmínky ve hře týkající se této záležitosti.

Dalšími reáliemi jsou všemožné pokrmy, které jsou ve hře zmiňovány. Například když slečna Amélie popisuje rána trávená s otcem, kdy snídali „*fried grits*“ (ALBEE, 1963, s. 45) (v podstatě smažené řezy kukuřičné kaše), nebo když se Marvin Macy přichází slečně Amelii dvořit a nese jí „*chitterlings*“ (ALBEE, 1963, s. 76) (vařené tenké střevo vepře).

Do tohoto oddílu také patří výraz *Ground Hog's Day*, v doslovném překladu den sviště. Jedná se o tradiční svátek slavený především v Kanadě a některých státech USA. Slaví se 2. února, kdy podle lidové pranostiky poprvé vylézají svišti z nor a podle jejich chování se pak odhaduje příchod jara. Vzhledem k tomu, že je tento svátek v Čechách neznámý, je potřeba přijít s funkčním řešením, aby zůstala zachována doba a především určitá významnost tohoto dne, protože na „*Den sviště*“ dochází k zápasu mezi Marvinem a slečnou Amélií.

5.0 PŘEKLÁDÁNÍ DIVADELNÍCH HER:

Tato část diplomové práce by měla osvětlit, v čem tkví hlavní specifika překládání divadelních her. Budeme v ní čerpat především z práce Jiřího Levého a Susan Basnettové.

Basnettová ve své stati o překládání dramatických textů, kterou zahrnula do své publikace *Translation Studies*, shrnuje poznatky těch, jak sama uvádí, mála osob, které se k problematice překladu divadelních textů vyjadřují – pro nás jakožto Čechy může být zajímavé, že, ačkoliv dílo Jiřího Levého, který tuto problematiku shrnul v *Umění překladu*, cituje v mnoha jiných částech své publikace, v kapitole o překládání dramatických textů o něm zmínku nenajdeme. Shrneme a porovnáme jejich zjištění a vzhledem k časovému odstupu, který nás od doby vzniku obou těchto statí dělí, se pokusíme kontrastovat jejich zjištění s dnešním překladem a divadlem.

Jeden z prvních a nejdůležitějších bodů, který Basnettová vyzdvihuje, je, že překlad divadelních textů se zcela liší od překladů jiných literárních textů (především prózy a poezie). Levý na druhou stranu takto razantní dělení netvoří. Ukazuje se nám zde rozdílnost přístupů Basnettové a Levého. Levý, přední český translatolog a literární vědec, vnímá překlad dramatických textů jako jeden z typů literárního překladu, který se od ostatních liší především svými dramatickými postupy, jako jsou stylizovaná řeč, dialogy a charakteristiky divadelních postav. Basnettová překlad dramatických textů jasně vymezuje jako samostatnou disciplínu stojící mimo obvyklý literární překlad, a to z toho důvodu, že na překlad dramatu pohlíží více z divadelního hlediska. Basnettové zdůrazňování faktu, že se překlad dramatických textů liší od ostatních překladů literárních děl, neznamená, že tomu tak skutečně je, ale že to její teoretický přístup zdůrazňuje.

To nás přivádí k hypotéze, že je možné vytvořit si osu, na jejímž jednom konci se nachází překlad dramatu vnímaný jako text a na opačném konci vnímaný jako funkční komponent představení. Oba tyto přístupy jsou zcela legitimní, protože záměry každého překladatele mohou být rozličné. Rubáš ve svém příspěvku *Urbánkův Hamlet* ve sborníku *Tajemná translatologie?* porovnává tři různé překlady Hamleta – Urbánkův, Hilského a Joskův (RUBÁŠ in KALIVODOVÁ et al., 2008, s. 66-71). Naším úmyslem v této práci není vynášet soudy o kvalitě nebo vhodnosti toho či onoho překladatelského řešení, ale na příkladech v Rubášově stati je možné sledovat právě ony rozdílné přístupy k překladu hry související s intencí překladu. Martin Hliský, anglista s dlouhou pedagogickou zkušeností, překládá Shakespearovy hry s ohledem na trvalou čtecí hodnotu a s úmyslem vytvořit nadčasové dílo edukativního rázu opatřené rozsáhlým poznámkovým aparátem a úvodní studií často delší než hra samotná. Jiří Jousek, překladatel, ale v neposlední řadě také divadelní režisér, překládá Shakespeara jako text určený pro divadelní nastudování, méně se snaží o nadčasovost, více o srozumitelnost obrazů posluchačům a divákům. (Ústřední Rubášův příklad, *Urbánkův Hamlet*, je zakotvený v době svého vzniku – je možná časově poplatný, ale ve své době vzbuzoval u diváků zdaleka větší ohlas než klasický překlad Saudkův.)

Pokud bychom si měli konkrétním způsobem umístit jejich překlady na danou osu, Hilský by se pohyboval v její části blíže k pólu textu, Josek spíše na opačné straně. Otázkou zůstává, co ona osa vlastně znázorňuje. Basnettová přichází s pojmem *playability* (hratelnost). Chápe ho jako schopnost dramatického textu zapojit se do procesu vzniku divadelní inscenace. (BASNETT 1991, s. 122, překlad pojmu MZ). My si ho popíšeme spíše jako záměr překladatele text do takového procesu zapojit. Levý sice nepoužívá termín *playability*, ale ve svém *Umění překladu* píše, že divadelní překlad je buď čten anebo určen pro inscenaci. Uvádí, že na překlad určený pro inscenaci jsou kladeny menší nároky, co se kvality převodu týče. (LEVÝ, 1983, s. 139-140) S tím bychom si dovolili nesouhlasit, přesnější by bylo říct, že se v případě překladu určeného pro inscenování horší kvalita lépe ztratí, ale neznamená to, že by tyto překlady mohly být principiálně horší kvality.¹ Je možné, že volbu, zda bude překlad určený pro čtení nebo pro uvedení na jevišti, za překladatele učiní už samotný autor. Některá dramata jsou ze své podstaty literární, určena více pro čtení (jako příklad si uveďme anglická romantická dramata 19. století – viz STRÍBRNÝ, 1987, s. 364). Součástí této diplomové práce je překlad divadelní hry, který je určen pro uvedení na jevišti, proto se nadále budeme teoreticky zabývat pouze překlady těch dramát, která nejsou určena pouze ke čtení.

Basnettová zdůrazňuje, že takovému překladu hry dá skutečnou hodnotu až uvedení na jevišti, že si překladatel musí být vědom nekompletnosti textu. Divadelní text je podle ní součástí širokého celku, jehož jednotlivé díly do sebe zapadají a vytváří celek, který musí být dohromady funkční. Tyto díly představují jednotlivé funkční komponenty divadelního spektaklu. (BASNETT, 1991, s. 120) Basnettová neuvádí konkrétní příklady prvků, které se na divadelním představení podílí, z našeho pohledu se ale jedná o velmi široké spektrum – od scénografa, přes režijní záměr až po výkony jednotlivých herců. Překlad v tomto soukolí hraje zásadní roli. V podání Anne Ubersfeldové, kterou Basnettová cituje, totiž mezi dramatickým textem a představením existuje vztah sémantické ekvivalence. (BASNETT, 1991, s. 120) Text je neoddelitelný od představení samotného. Překladatel při překládání nevidí přímo výsledek, protože ten se projevuje až v součinnosti s ostatními komponenty při samotném představení, musí ale mít potenciál dramatického textu na paměti. Čtení divadelního textu ovšem vyžaduje ještě rozsáhlejší zapojení „fantazie“. Zatímco u literárního textu je žádoucí, aby děj v něm nabral v mysli čtenáře konkrétní podobu, vzhledem k nepřítomnosti pasáží popisujících děj je v případě divadelního textu nutné, aby konkretizace v mysli čtenáře byla vizuálního rázu. Případ „pouhého“ čtení divadelní hry zde zmiňujeme znovu, protože překladatel hru překládá právě na základě čtení.

¹ Tématem rozsáhlejší studie by mohlo být, zda překladatelé věnující se překladu dramatických textů, tíhnou-li k překladu jako literárnímu textu, mají častěji sklon k antiiluzionistickému překladu a exotizaci, a na druhé straně ti, kteří text překládají tak, aby se text dal použít v rámci inscenace, mají sklony k iluzionistickému překladu a naturalizaci.

Levý sice tento typ úvah do své publikace nezahrnul, zamysleme se ale nad tím, jak nám v případě divadla funguje jeho komunikační řetězec. V komunikačním řetězci překladu představuje překladatel primárního recipienta, u něhož dochází k první interpretaci a konkretizaci. Zatímco překladatel v případě překladu literárního textu sváže sémantickou a stylistickou složku, v případě překladu dramatického textu určeného pro inscenování pojí na základě své interpretace dohromady svým způsobem i složku vizuální. U divadelních textů určených pro inscenování je druhým recipientem divadelník, nejčastěji režisér, po něm herci a až po něm se s divadelní hrou dostává do kontaktu jako finální příjemce divák. A jeho interpretace a konkretizace literárního díla nabírá rozměry divadelního spektaklu, o kterém hovoří Basnettová.

Překladatel se drží pojetí originálu a překladatelovy obecné představy, nebo přizpůsobuje svůj překlad konkrétnímu divadlu. Extrémním příkladem je pak situace, kdy je režisér zároveň i překladatelem (jak jsme již uváděli příklad Jiřího Joska nebo Ondřeje Sokola působící v Činoherním klubu v Praze). Překladatel v podstatě může sloučit dva kroky do jednoho a hru si už při překládání přizpůsobovat svému inscenačnímu záměru, kdy si zvolí dílo, které se hodí pro jejich jeviště a pro jejich inscenační politiku, která se může ubírat různými směry od klasického zpracování divadelních her až po experimentální formy divadla.

Divadelní hra po dokončení překladu začíná žít vlastním životem. Divadla v textu škrtají, pracují s ním po svém, text upravují pro větší srozumitelnost a mluvnost, pro soudobé publikum, pro potřeby scény (komorní hru lze těžko inscenovat na velkých jevištích, velké hry lze ale do určité míry pro malá jeviště zkomornit) a podobně. Všechny tyto úpravy by měly být překladatelem schváleny, ne vždy tomu ale tak je. Lze tedy konstatovat, že pro inscenaci je výhodné, když je překladatel a režisér jedna osoba, text divadelní hry je ale v tomto případě použitelný v takové podobě jen pro jednu danou inscenaci (zatímco texty překládané bez konkrétního záměru jsou použitelné opakovaně). Levý k tomuto říká, že z toho důvodu, aby tvůrci inscenace nemuseli text radikálním způsobem měnit, není špatné mít k dispozici vícero různých překladů stejné hry. Konkrétně uvádí: „... *chce-li režisér vnutit hře pojetí odlišné od překladatelova, vyžaduje si to značné textové úpravy i značného úsilí hereckého souboru. Proto by byl v divadelním překladatelství daleko méně než v jiných oblastech oprávněný požadavek jediného standardního a reprezentativního překladu; stylovému rozvoji našeho divadla prospívá, je-li možno aspoň u nejčastěji hraných klasiků volit mezi několika převody různého pojetí.*“ (LEVÝ, 1963, s. 140) Dle našeho názoru se to u často hraných klasiků (jako Shakespeare) do určité míry podařilo.

Vraťme se ale k překládání samotnému. Jak jsme uvedli již na začátku tohoto oddílu, je potřeba, aby si překladatel s hrou podrobně obeznámený v mysli hru vizualizoval. Překladatel si na základě literární analýzy určí zlomové body hry, definuje si pomocí stylu vyjadřování jednotlivé postavy, jejich směřování a zlomové body ve hře. Překladatelské řešení jednotlivých

postav je pro smysl hry zcela zásadní. (LEVÝ, 1963, s. 139) S tím souvisí Levého princip nerovnoměrné stylizace. Text divadelní hry je, jak píše Levý, spíše soustava proměnlivých postupů než do sebe uzavřená jazyková řada. Ne vždy záleží ve hře na tom, co daná postava říká, ale také na tom, jak to říká, ke komu promlouvá a zda skutečnosti, které vyjevuje divákům, jsou totožné se skutečnostmi, se kterými je postava již obeznámena. Text divadelní hry tak stejnou měrou tvoří repliky postav jako scénické poznámky. Levý píše: „*Významový odstín je zvláště důležitý v těch složkách divadelního textu, jejichž funkcí je kvalifikovat, charakterizovat postavu, scénu, hercova fyzická jednání, způsob pronášení replik apod. Tato funkce nejzřetelněji převažuje ve scénických poznámkách: nezáleží v nich na stylizaci, zato i drobná významová odchylka může pozměnit např. výtvarné řešení scény.*“ (LEVÝ, 1963, s. 111) Naopak stylistická odchylka u promluvy konkrétní postavy může zcela změnit její vyznění. Zde je na místě doplnit, že vyznění postavy může být ovlivněno i sémantickou odchylkou v jevištní poznámce.

Dramatický text se od jiných literárních textů liší tím, že text divadelní hry má být primárně přednášen na jevišti. Levý se mluvnosti a jevištní stylizaci věnuje velmi obsáhle. Divadelní dialog má podle něj funkční vztah k obecné normě mluveného jazyka (hovorové češtině), k posluchači (dialog jako slovní jednání a odlišná interpretace repliky postavami na jevišti a diváky) a k mluvčímu (pojmenování předmětů, vlastností a dějů, ale zároveň charakteristika postavy). (LEVÝ, 1963, s. 116)

Text divadelní hry musí být snadno vyslovitelný, je určený k přednesu a také k poslechu, Levý proto doporučuje vyvarovat se na zvukové rovině těžko vyslovitelných a snadno přeslechnutelných hláskových spojení. Spíše než ale zvukové stránky věci na nejelementárnější rovině si překladatel může hledět délky souvětí, kterou Levý doporučuje krátit a vytvářet spíše kratší a souřadná souvětí, aby se divák v textu lépe orientoval. Susan Basnettová v tomto ohledu cituje názor Roberta Corrigan, že překladatel musí být schopen „slyšet“ promluvy herců a brát v úvahu jednotlivé prvky jazyka jako frázování, rytmus a pauzy. (BASNETT, 1991, s. 122)

Levý se zabývá dalším prvkem – stylizací divadelního dialogu. Uvádí, že na divadle dochází k zajímavému posouvání funkčních vrstev jazyka, tedy, že se nepoužívá slang, hantýrka ani jazyk vulgární a každá sociální vrstva hovoří jazykem o jednu vrstvu výš. Divadelní dialog je do určité míry i dnes stylizovaný, jazyk postav na jevišti není přirozeným řečovým projevem, ovšem se zásadním naturalistickým obratem k mluvené řeči došlo k výraznému stírání hranic mezi jazykem na jevišti a hovorovým jazykem. Když Jiří Jasek překládal drama Edwarda Albeeho *The Goat or Who is Sylvia*, nezmírňoval vulgarismy, které na jevišti zazní. Navíc úmyslem mnoha autorů je šokovat, proto není možné, aby překladatel autora v jeho rozletu mírnil. Vývoj jazyka a změny v interpretacích jednotlivých her lze sledovat pomocí opakovaného překladu (viz kapitola Opakovaný překlad). Opakovaný překlad v tomto ohledu vyzdvihoval i Jiří Levý na příkladu rozdílů mezi Mathesiovým a Topolovým překladem Čechovova *Racka*.

Jak Levý upozorňuje, v divadelním dialogu je také podstatné uvědomit si, že jazykový znak pojmenovává nejen určitou mimojazykovou skutečnost, ale vstupuje i do vztahu k předmětům na jevišti (popř. k dramatické situaci), může vstoupit do několika významových kontextů najednou a zároveň představuje i slovní jednání, ne jen pojmenování. Jazykový znak může odkazovat k rekvizitám na jevišti, překladatel může tento vztah zdůraznit pomocí ukazovacích zájmen, příslovcí, atd. Pokud překladatel fakt, že tento vztah mezi pojmenováním a skutečností na jevišti vznikl, ignoruje, hrozí, že se dialog odtrhne od dění na jevišti a bude působit pouze jako vyprávění. (LEVÝ, 1963, s. 127)

Významové kontexty, do kterých může jazykové pojmenování vstupovat, jsou obecně řečeno dva – prvním jsou významové kontexty mezi postavami na jevišti a druhým mezi jevištěm a diváky. Každá z postav na jevišti může danou promluvu chápat zcela jinak a zcela jinak na ni i reagovat. Překladatel si musí v takovýchto případech dávat pozor na mnohoznačnost takových replik a dobře promyslet, jaké všechny významy má replika nést. Dále je také nutností uvědomovat si, kdy autor divadelní hry využívá dramatické ironie. Dramatickou ironii autor využívá ve chvílích, kdy má divák výrok nezávazný pro ostatní postavy na jevišti chápat jako předpověď hrozby. Jedná se o velmi účinný způsob budování napětí, a proto by neměl překladateli uniknout. Stejně tak si musí překladatel být vědom toho, kde se v replikách jednotlivých postav vyskytují narážky na jednání ostatních postav. Levý také zdůrazňuje, že je při převodu potřeba zachovat energii, kterou repliky jednotlivých postav obsahují tak, aby se dialogy nerozpadly. (LEVÝ, 1963, s. 130-131)

Klíčovým problémem je překlad replik jednotlivých postav v dialogu. Levý o tomto píše, že dobrý dramatik charakterizuje svoji postavu zevnitř, její jazykový výraz je diktován charakterem, překladatel by měl u svého vykreslení postavy vycházet ze stejného bodu. (LEVÝ, 1963, s. 138)

Shrnutí:

V této kapitole jsme si poukázali na hlavní zvláštnosti překladů divadelních her. Ukázali jsme si, že je možné text překládat „pro hraní“ a „pro čtení“. Oba tyto přístupy kladou nároky na jiné aspekty překladatelských řešení. Zatímco u překladů „pro hraní“ bude hrát zásadní roli mluvnost jazyka a případně i specifická inscenační představa, u překladů „pro čtení“ má překladatel v tomto ohledu volnější ruku. Pro oba ale platí, že je potřeba věnovat velkou pozornost dialogu, který nese smysl hry a vykresluje jednotlivé postavy. Je potřeba uvědomovat si, že principu nerovnoměrné stylizace navzdory, tvoří divadelní hra jednotný literární celek a stejně tak musí i působit v překladu.

6.0 OPAKOVANÝ PŘEKLAD A STÁRNUTÍ PŘEKLADU

K problematice opakovaného překladu se vyjadřují především Jiří Levý a Zlata Kufnerová. Kufnerová se zabývala hlavně otázkami rozpoznání plagiátu, Levý o opakovaném překladu psal v rámci překladatelské tradice v české kultuře. Jak uvádí Levý, na rozdíl od tvůrčí činnosti autora je reprodukce činnost opakovaná. U větších děl dochází k vytváření interpretační tradice, kdy překladatel navazuje na překlady svých předchůdců.

Podle Levého se buď překladatel na starém překladu poučí, nebo se nechá svést jeho omyly. (LEVÝ, 1963, s. 65-67) Při srovnávání dvou překladů stejného díla můžeme narazit na místa, která jsou u překladatelů stejná. Ta je možno vyložit dvojím způsobem. Buď daná pasáž nenabízela více možností překladu (zejména se tento rys projevuje u básní, kde je překladatel svázán rytmem a rýmovou strukturou básně), nebo se překladatel nechal inspirovat překladem dřívějším. Otázkou je, zda se překladatel měl nechat dřívějším překladem inspirovat. Podle Zlata Kufnerové je vhodné se s dřívějším překladem seznámit, aby se nový překladatel vyvaroval chyb svého předchůdce. (KUFNEROVÁ in KALIVODOVÁ, 2008, s. 101) Na druhou stranu může být pozdější překladatel ovlivněn strachem z obvinění z plagiátorství.

Důvodů pro opakování překladu je několik. Starší překlad může být nekvalitní a překladatel nový se rozhodne vytvořit překlad kvalitnější. Překlad také stárne rychleji, než jeho předloha, jak uvádí Levý (LEVÝ 1963, s. 59). Je-li v překladu užito slovní zásoby, která reaguje na vývoj společnosti, vědy nebo módní trendy (např. expresivní jazyk, hovorová čeština, módní slova), pak tato slova budou stárnout ještě rychleji.

Dalším důvodem ale může být, že se změnila interpretace díla. Ta může záviset například na politickém prostředí, literární a překladatelské tradici, nebo na inscenačním pojetí v určité kulturní situaci. Jak píše Levý: „*Rozbor stylistického řešení hlavních postav klasického repertoáru v překladech několika generací by poskytl poučný materiál pro dějiny českého divadelního citění; pro současnou dobu bychom nejspíše zjistili, že civilní a protipatetický sklon moderního myšlení se právě u některých umělecky vyspělých a divadelně citících překladatelů projevuje až v přeexponované podobě.*“ (LEVÝ, 1963, s. 139) V této pasáži nám Levý ilustruje stav českého překladatelství divadelních her v sedmdesátých letech.

Nás důvod pro vytvoření překladu nového a jeho porovnání s překladem o padesát let starším je právě možná změna interpretace a zastaralost, nebo dokonce archaičnost, jazyka. Rozhodli jsme se zkoumat, jakým způsobem se projeví změna jazyka a změna interpretace a do jaké míry se budou jednotlivá řešení shodovat, pokud překladatel nebude ovlivněn strachem z plagiátorství – tedy pokud je základní premisou to, že starší překlad, o němž ví, že existuje, nepodrobí zkoumání.

U shodných míst by se tedy mělo jednat o takové pasáže, které se pravděpodobně skutečně jazykově nedaly vyřešit jinak. U míst rozdílných by se mělo jednat o otázku rozdílné interpretace, vývoje jazyka nebo v podstatě o synonymická řešení. Předmětem zkoumání také

je, jakým způsobem se změnila celková koncepce překladu, a to zejména jak se změnila překladatelská metoda a překladatelská řešení dobových a místních reálií a základních kulturních rozdílů.

7.0 PŘEKLAD DIVADELNÍ HRY *BALADA O SMUTNÉ KAVÁRNĚ*

Výprava:

Jedna scéna: Dům slečny Amélie (později kavárna) zabírá většinu jeviště, stojí více vpravo uprostřed, ponechává prostor pro herce, po levé straně prostor pro zápas, který se odehrává pod širým nebem. Dům slečny Amélie musí být řešen prakticky – bude užíván jeho interiér, patro i přízemí a divák musí vidět i do něj, aniž by vstoupil. Veranda přiléhá k hlavní ulici města, rovnoběžně s krajem jeviště.

Balada o smutné kavárně se hraje bez přestávky.

Poledne, opuštěná ulice, zabedněný dům, nikde žádný pohyb, nikde nikdo, horko, ticho.

Hudba vytváří podkres následujícího textu nebo jeho částí.

VYPRAVĚČ

Balada o smutné kavárně. Začátek.

Ten dům tady – ta zabedněná budova – je pro město důležitá hned dvakrát, je to nejstarší dům a... taky největší. Jistě... Město to není nijak staré – ani velké. Není moc zajímavé, je tu jen prádelna, domy, kde v dvoupokojových bytech bydlí místní dělníci, pár broskvoní, kostel se dvěma duhovými okny a nevalná hlavní ulice dlouhá jen sto yardů. Městečko je to osamělé – smutné – jako místa, která jsou daleko a odtržená od všeho na světě. Zimy jsou tu krátké a sychravé... v létě tu vše zbledá žářem a výhní. Kdybyste nějaké odpoledne v srpnu zamířili na hlavní ulici, *nedá se tam vůbec nic dělat. (Odmlka)* Je tam jen horko... a ticho. *(Odmlka)* Všimněte si toho okna nahoře, všimněte si toho okna v prvním patře, všimněte si toho okna se zavřenými okenicemi. Někdo tam nahoře žije. *(krátká odmlka)* V taková srpnová odpoledne tu není co dělat. Možná byste mohli jít na silnici na Fork Falls, dívat se na trestance... na řetězový gang... poslouchat, jak si zpívají. Ale...

(V tuto chvíli se dříve zmíněné okno pomalu otevírá a vypravěč popisuje vzezření slečny Amélie během toho, jak se v okně objevuje)

...podívejte se, sledujte to okno. *(odmlka)* Občas v pozdním odpoledni, když je vedro nejhorší, čísi ruka pomalu otevře okenici a na město shlédne tvář... strašná, zachmuřená tvář... taková, s jakou se setkáváme ve snech. Stojí u okna asi hodinu,

(Na chvíli panuje naprosté ticho, pak zatímco se okenice znovu zavírá)

...pak okenici znovu zavře a jinou živou duši na té ulici už jistě nevidíte.

(Ticho, začíná změna osvětlení)

Ale kdysi... kdysi byla ta budova – tenhle zabedněný dům – kdysi to byla kavárna. A byly tam stoly s papírovými ubrousky, z lamp visely barevné stužky, v neděli se tu scházela spousta lidí.

(V tomto místě může zaznít ozvěna takového setkání)

Celé město se tu scházelo! Tuhle kavárnu... vedla jistá Amélie Evansová, která tam nahoře žije ještě dnes... její tvář můžete vidět občas v podvečer, když je horko největší, jak upřeně hledí ven.

(Přesouváme se v čase o osm let nazpátek, večer v dubnu. Dům se mění na obchod se smíšeným zbožím, je vidět interiér i exteriér)

Vracíme se v čase, ještě než tu otevřeli kavárnu. Protože o té kavárně je potřeba vyprávět hned dva příběhy: První, jak vznikla... protože tady nebyla odjakživa... a druhý, jak... zanikla. Jak nastalo... tohle ticho.

(Je noc, v obchodě tlumené světlo, je vidět dovnitř. Během následující promluvy se na jeviště přišourají tři muži z města, dojdou až k verandě před obchodem, dva si sednou na schody, jeden se opírá o sloupek verandy nebo o dům samotný)

Je skoro půlnoc, duben... před osmi lety. Většina lidí spí, ale pár chlapů z města se z důvodu, který se hned dozvíte, sešlo na schodech před obchodem slečny Amélie. Panuje taková noc, kdy člověk rád poslouchá zvuky zdaleka, z těch temných rozlehlých polí, táhlou píseň nádeníka, co někde razí za láskou. Noc, kdy je příjemné v klidu posedět a vzít do ruky kytaru nebo prostě jen o samotě odpočívat a na nic nemyslet. Mluvit... nebo mlčet.

(Scéna se teď soustředí na obchod. Krátké tableau, jako podkres zazní akord)

Muži na scéně jsou STUMPY MACPHAIL a RAINEYOVIC DVOJČATA, RAINEY 1 a RAINEY 2. Mlčí. Zprava se stínem na jevišti přiblíží postava.

MACPHAIL: Kdo je to? *(Postava se blíží)* Ptal jsem se, kdo je to?

RAINEY 1: *(vysokým, chichotavým hlasem)* No, to je Henry Macy, ten to je.

RAINEY 2: *(stejně)* Henry Macy, Henry Macy.

MACPHAIL: Henry?

HENRY MACY: *(už je vidět, dojde k verandě, kývne)* Dobrej, Stumpy. *(pak k dvojčatům)* Kluci?

RAINEY 2: Jak se máš, Henry? A jak se má Marvin, Henry? Jak se má tvůj brácha?

(RAINEY 1 se chichotá)

MACPHAIL: Ale no tak.

RAINEY 1: Jak si to tam užívá, Henry? Jak se mu líbí v lochu?

MACPHAIL: Buď už zticha.

HENRY MACY: *(smířlivě)* Nech to být, Stumpy...

MACPHAIL: Přišli jste o rozum? Nemáte už ani špetku soudnosti? Mluvit o Marvinu Macym, když je slečna Amélie možná někde poblíž?

(RAINEY 2 se směje)

Jak slečna Amélie to jméno jenom zaslechne, tak vás nakopne, že poletíte až do Society City.

(Obě dvojčata se smějí)

HENRY MACY: *(unavený povzdech)* Bůh ví, že máš pravdu.

MACPHAIL: Až do Society City.

RAINEY 2: Slečna Amélie se ještě nevrátila. Pořád je v palírně.

MACPHAIL: To je jedno.

RAINEY 1: Přišels pro pití, Henry?

HENRY MACY: *(nepřítomně)* Jen jsem se stavil, jen... tak.

RAINEY 2: Nepřišel jsi pro whisky, Henry?

MACPHAIL: Říká, že se jen tak stavil.

HENRY MACY: *(k MACPHAILOVI)* Slečna Amélie šla vykopat sud?

RAINEY 2: *(chichotá se)* Prej se jen stavil.

HENRY MACY: Mám chuť na dobrý pití jako každéj chlap, mám chuť na whisky slečny Amélie.

RAINEY 1: *(k RAINEYMU 2)* Všichni na ni čekáme.

(RAINEY 2 se chichotá.)

V zadní části obchodu se otevřou dveře, vstoupí SLEČNA AMÉLIE s několika tmavými skleněnými lahvemi. Má na sobě Levisky a bavlněnou pracovní košili (červenou?), vysoké boty. Dveře zavře kopnutím. Bouchnutí je slyšet)

MACPHAIL: Už?

RAINEY 1: Slečna Amélie! Už je zpátky.

HENRY MACY: *(vstává)* Vážně?

RAINEY 2: No jasně. Leda že by tam byl nějakej slídlil... zloděj, člověk, co se vkrádá do cizích domů, jako to někteří dělaj...

(dvojčata propuknou v tlumený smích, SLEČNA AMÉLIE donese lahve na pult, postaví je tam a vyjde na verandu)

HENRY MACY: Dobrej, slečno.

MACPHAIL: Slečno Amélie.

RAINEY 1 a 2: Dobrej, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: *(Kývne, zabručí. Ale ne nepříjemně, po svém)*

HENRY MACY: Jen jsem se tak stavil. Říkal jsem si, že... se stavím.

RAINEY 1: Říkali jsme si, že jste asi v palírně.

SLEČNA AMÉLIE: *(velmi rozvázně)* Trochu jsem přemejšlela.

RAINEY 2: *(tuto poznámku slečny Amélie neslyší poprvé)*

Oh-ho.

(RAINEY 1 se chichotá)

Přemejšlela jste vo nový medicíně? Přemejšlela jste, jak vylepšit vaše kapky na kašel?

SLEČNA AMÉLIE: *(zavrtí hlavou)* Ne.

RAINEY 1: Dumala jste, koho byste mohla zažalovat, slečno? Našla jste si nějakou obět'?

SLEČNA AMÉLIE: Ne. *(odmlka)* Přemejšlela jsem, jak tě jednou donutit mlčet, přemejšlela jsem nad složením jedu, kterej by tu tvojí nevyváchanou pusou zavřel nadobro.

(Dvojčata se chichotají, smějí. MACPHAIL vyprskne. HENRY MACY zavrtí hlavou, usmívá se.)

SLEČNA AMÉLIE: *(strčí do RAINEYHO 1 tvrdě, ale ne rozzlobeně botou)*

O tom jsem přemejšlela.

RAINEY 1: Ale slečno, to byste mi přece neudělala.

MACPHAIL: To by byla ta nejlepší věc, co by se tu kdy stala.

RAINEY 2: Otravte i mě, chcete mi otrávit bráchu, musíte otrávit i mě.

SLEČNA AMÉLIE: Poslužte si oba dva.

MACPHAIL: Ještě lepší nápad.

(jedno, dvě uchechtnutí, ticho)

SLEČNA AMÉLIE: *(ticho, promlouvá ke všem)* Přišli jste pro whisky?

MACPHAIL: Kdybyste byla tak laskavá...

RAINEY 1: Z toho sucha máme žízeň.

(RAINEY 2 se směje)

SLEČNA AMÉLIE: *(po dlouhé odmlce)* Přinesu pití.

HENRY MACY: *(přesně, když se SLEČNA AMÉLIE otočí, ji zadrží)* Něco sem jde.

(Všichni se zahledí do levé části jeviště, kde ještě nic není vidět)

RAINEY 1: To je zbloudilý tele.

(dál se dívají)

MACPHAIL: No, to teda není.

(dál se dívají)

RAINEY 2: Ne, je to něčí mladej.

(dál se dívají)

HENRY MACY: *(když se na jevišti objeví přicházející postava)* Ne... není.

SLEČNA AMÉLIE: *(mžourá)* Tak co to je?

(Bratránek Lymon vstoupí do světla u verandy, oblečení má zaprášené, nese omlácený kufřík převázaný provazem. Je to liliput, hrbáč. Zastaví se, otlučený kufřík drží v ruce, je zadýchaný)

BRATRÁNEK LYMON: Večír. Hledám jistou Amélii Evansovou.

(nikdo ze skupinky nijak nereaguje, všichni jen zírají)

SLEČNA AMÉLIE: *(po dlouhé odmlce)* A proč?

BRATRÁNEK LYMON: Jsem její příbuznej.

(skupinka se zahledí na SLEČNU AMÉLII a čeká od ní reakci)

SLEČNA AMÉLIE: *(po dlouhé odmlce)* To hledáte mě. Jak to myslíte příbuznej?

BRATRÁNEK LYMON: Protože... *(neochotně, jako kdyby hrozilo, že se rozpláče, položí kufřík na zem, ruku pořád na madle)* Protože moje máma byla Fanny Jesupová a pocházela z Cheehaw. Odešla odtamtud asi před třiceti lety, když se poprvé provdala

(RAINEY 1 se uchechtne)

...a já jsem syn Fannyina prvního manžela. Takže to potom jsme vy a já... *(jeho hlas se vytratí. Rychlým, téměř ptačím způsobem se sklóní a otevře kufřík)* Mám tu... *(vytáhne fotku)* ... tohle je obrázek mé matky a její nevlastní sestry.

(podává fotku SLEČNĚ AMÉLII, která ji nevezme do ruky. MACPHAIL fotku vezme a prohlíží si ji na světle)

MACPHAIL: *(po prozkoumání fotky)* Cože? Co má tohle bejt? Co je to tam za... mimina? Jsou tak rozmazaný, že je člověk od sebe sotva rozezná.

(Podává fotku SLEČNĚ AMÉLII, která ji odmítne, dál zírání na LYMONA. MACPHAIL podává fotku zpátky LYMONOVI) Odkud jedeš?

BRATRÁNEK LYMON: *(nejistě)* Trochu jsem ...cestoval.

(RAINEY 2 se pohrdlivě chechtá, HENRY MACY se zvedá k odchodu)

HENRY MACY: Dobrou, slečno.

RAINEY 1: Kam jedeš, Henry? Nepočkáš na pití?

RAINEY 2: Nepočká. Henry radši dál bude hrdinně trpět žízni, je to měkkota, nechce bejt u toho, až slečna Amélie vykopne toho prcka ze svejch pozemků. To si klidně nechá ujít.

HENRY MACY: *(na odchodu)* Dobrou noc, slečno.

RAINEY 1: Mám pravdu, že jo, Henry? Nechceš vidět, jak ho slečna Amélie pošle na vejlet?

(HENRY MACY odejde, aniž by to komentoval nebo se otočil. BRATRÁNEK LYMON, který tam znepokojený čeká, se posadí na schody a náhle propukne v pláč. Nikdo se nehýbe, všichni ho pozorují)

RAINEY 2: *(konečně)* No, to mě podržte, jestli tady nemáme.... no fakt, jen se koukněte. Vždyť je to normální fňukna.

RAINEY 1: Chudáček je to.

MACPHAIL: No, je postiženej. Asi má důvod brečet.

(RAINEY 2 hlasitě imituje pláč BRATRÁNKA LYMONA. SLEČNA AMÉLIE přejde přes verandu a zastaví se u BRATRÁNKA LYMONA, zamýšleně na něj kouká. Nesměle se dotkne pravým ukazováčkem Lymonova hrbu. Prst tam nechá, dokud se pláč neztiší. Pak ruku stáhne, vezme z kapsy na boku láhev, hrdlo utře dlaní druhé ruky a nabídne mu, aby se napil)

SLEČNA AMÉLIE: Napij se. *(krátká odmlka)* Vzpruží tě to.

RAINEY 1: *(k BRATRÁNKA LYMONOVI)* Bejt sebou připravil bych si peněženku, slečna Amélie nedává pití zadarmo, ó ne, radši vybal prachy.

SLEČNA AMÉLIE: *(k BRATRÁNKA LYMONOVI)* Pij.

(BRATRÁNEK LYMON přestane brečet a trochu jako popotahující dítě si přiloží láhev k ústům a pije. Když se napije on, SLEČNA AMÉLIE mu láhev vezme, vypláchne si ústa malým douškem a vyplivne ho. Pak se napije pořádně. Potom podává láhev zpátky BRATRÁNKA LYMONOVI. Ten se jí nadšeně chopí. SLEČNA AMÉLIE říká ostatním, jak zachází do obchodu)

Chcete pít? Připravte si peníze.

(jde dovnitř, vezme tři lahve z pultu. Všichni tři muži pozorují BRATRÁNKA LYMONA, jak pije. SLEČNA AMÉLIE se vrátí z obchodu, každému podá láhev a vezme si od nich peníze. Muži láhve odzátkují a dlouze, pomalu pijí. SLEČNA AMÉLIE je poblíž BRATRÁNKA LYMONA)

MACPHAIL: *(začíná hrát hudba)* Je to fajnový pití, slečno Amélie. Vy nikdy nezklamete.

RAINEY 1: Jo.

RAINEY 2: Jo, je to jemný.

VYPRAVĚČ:

(Hudební podkres. Osvícení scény se může trochu změnit. Herci pijí, smějí se, ad lib., ale jen tiše, zatímco vypravěč hovoří)

Whisky, kterou toho dne pili, je důležitá. Jinak by se sotva stalo to, co následovalo. Možná, že bez ní by nebylo ani kavárny. Protože whisky slečny Amélie je výjimečná. Chutná čistě a ostře, ale jakmile ji polknete, ještě dlouho vás hřeje. A to není všechno. Věci, kterých si člověk nevšimal, myšlenky, které byly hluboko pohřbené v temnotě mysli, se najednou znovu objeví a člověk je pochopí.

(smích skupinky výraznější než před tím)

Člověk buď trpí, anebo je šťastný, každopádně ale zahřál svoji duši a viděl poselství, které je v ní ukryto.

(hudba doznívá, důraz se vrací na scénu na verandě)

RAINEY 1: *(opírá se, tiše a spokojeně si povzdychne)* Ohoooo, hooo...

MACPHAIL: *(po odmlce)* Jo, ta je opravdu dobrá.

SLEČNA AMÉLIE: *(k BRATRÁNKU LYMONOVI, po odmlce)* Jak se vlastně jmenuješ?

BRATRÁNEK LYMON: Lymon Willis.

RAINEY 2: *(měkce, sám k sobě)* Je mi teplo a chce se mi spát.

SLEČNA AMÉLIE: *(stoupá si k BRATRÁNKU LYMONOVI)* No, pojď dovnitř. Na sporáku zbyla nějaká večeře, najíš se.

(Tři obyvatelé města se dívají na SLEČNU AMÉLII A na BRATRÁNKA LYMONA, RAINEY 1 dloubne loktem do RAINEYHO 2. BRATRÁNEK LYMON se nehýbe)

SLEČNA AMÉLIE: Jen ty zbytky přihřeju.

(situace stejná jako před tím)

Mám tam smažené kuře, tuřín, kapustu a sladké brambory.

BRATRÁNEK LYMON: *(ošívá se, nesměle, upejpavě, skoro jako mladá dívka)*

Mám obzvlášť rád kapustu – pokud je dušená s klobáskami.

SLEČNA AMÉLIE: *(odmlka)* To je.

(RAINEY 2 se tiše chichotá)

BRATRÁNEK LYMON: *(vstává, stojí k SLEČNĚ AMÉLII čelem)* Tu mám moc rád.

SLEČNA AMÉLIE: *(jde ke dveřím)* Tak si vezmi věci.

(BRATRÁNEK LYMON zavře kufřík, zvedne ho, zastaví se na prvním schodě, dívá se na SLEČNU AMÉLII, stále se ostýchá)

BRATRÁNEK LYMON: *(tiše, jakoby popisoval zázrak)* ... s klobáskami.

SLEČNA AMÉLIE: Nahoře je pro tebe pokoj... můžeš se tam vyspat... až se najíš.

(BRATRÁNEK LYMON za ní jde dovnitř, interiér obchodu pohasne, osvětlená je přední stěna budovy.

Tři muži spolu ještě chvíli sedí, tichá hudba)

MACPHAIL: *(ošívá se)* No... *(odmlka)*... čas jít. *(zvedne se)*

RAINEY 1: Nic takovýho jsem za celý život neviděl. Co má v plánu? Amélie nikdy nezve lidi k sobě domů... aby jedli u jejího stolu. Co má za lubem?

MACPHAIL: *(zmateně)* Netuším.

(odchází směrem doleva přes jeviště. Dvojčata ho následují)

RAINEY 1: Co má v plánu, Stumpy? Hmmm?

MACPHAIL: *(zrychluje, odchází)* Nemám ponětí.

(Dvojčata se zastaví v levé části jeviště, ohlédnou se směrem k budově)

RAINEY 1: Co má za lubem? Tohle nikdy neudělala...

RAINEY 2: Pššt! *(chichotá se)* O tom nesmíme mluvit.

RAINEY 1: Možná... Možná si myslí, že má v tom kufru něco cennýho. *(trochu vzrušeně)*

Možná má v plánu ho okrást. A pak... pak ho zabije!

RAINEY 2: *(chichotá se)* Ale... jdi. *(znovu se směje)*

RAINEY 1: *(jak odchází doleva ze scény)* Nevim... fakt nevim, co má za lubem.

RAINEY 2: *(sdílně)* Je mi tak teplo a jsem ospalej!

RAINEY 1: *(vrtí hlavou)* Prostě nevim.

(světla pomalu potemní, hudební podkres. Temno na pět vteřin, akord, pak světla na plný den, krátce zazní ranní svižná hudba)

Na scénu zleva vstupuje HENRY MACY. SLEČNA AMÉLIE vychází z budovy, zadívá se na oblohu, přejde k pumpě před domem, omyje si obličej, paže, neосуší se, jen vodu sklepe, pokradmu pozoruje HENRYHO MACYHO, mlčí, ani nekývne na pozdrav.

HENRY MACY: *(pozdravení, které je zároveň otázkou)* Ranko, slečno?

(ona kývne, čeká. HENRY MACY se k ní o krok, dva přiblíží)

Akorát... otevíráte?

SLEČNA AMÉLIE: *(podezřívavě)* Chcete něco koupit?

HENRY MACY: No, vlastně ne, jen jsem...

SLEČNA AMÉLIE: Pak mám zavřeno.

HENRY MACY: No, já jsem... jen...

SLEČNA AMÉLIE: *(upravuje si rukáv)* Jedu na nový pozemek... poblíž silnice na Fork Falls.

HENRY MACY: *(ostýchavě)* Pozemek?

SLEČNA AMÉLIE: Na bavlnu. *(odmlka)* Takže nic nechcete?

(odmlka, HENRY MACY zavrtí hlavou)

SLEČNA AMÉLIE: V tom případě odcházím.

(otočí se, odchází směrem doprava. Dvě dámy z města – EMMA a PANÍ PETERSONOVÁ vejdou zprava na jeviště)

EMMA: *(nabubřele)* Dobré ráno, slečno.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(tiše, zadýchaně)* Dobré ráno, slečno.

(zastaví se, SLEČNA AMÉLIE se zastaví. Obě dámy si nemohou pomoci a koutkem oka sledují budovu. Stojí tiše, SLEČNA AMÉLIE se podrbe na noze)

SLEČNA AMÉLIE: *(ne nepřátelsky, ale ani přátelsky)* Chcete něco koupit?

PANÍ PETERSONOVÁ: Proč? Jak to myslíte?

EMMA: *(znovu důležitě)* Jen se tak procházíme.

SLEČNA AMÉLIE: Chcete něco koupit?

EMMA: *(stejně jako předtím)* Pročpak? Máte snad dnes otevřeno, slečno?

SLEČNA AMÉLIE: Ano... nebo ne?

PANÍ PETERSONOVÁ: *(rozrušeně)* Ne, to ne.

SLEČNA AMÉLIE: *(projde kolem nich pryč)* V tom případě mám práci.

EMMA: *(mluví na ni, ale SLEČNA AMÉLIE už ji neslyší, ve skutečnosti je to určeno PANÍ PETERSONOVÉ a HENRYMU MACYMU)* To je mi jasný. Zabavila jste někomu něco, slečno Amélie? Vymohla jste z někoho za dluhy pozemek? Vyhnala jste odsud další nešťastnou duši? *(PANÍ PETERSONOVÁ rychle se ji snaží utišit vyčítavým mlasknutím)*

Vsadím se, že přesně o to jde.

HENRY MACY: Dobré ráno, dámy.

(všichni tři se sejdou uprostřed jeviště)

EMMA: Henry Macy! Je to, co jsem slyšela, pravda?

HENRY MACY: *(mumlá)* No, to nevím, Emmo. Co jste slyšela?

EMMA: Neopovažujte si ze mě dělat legraci. Víte moc dobře, co se ke mně doneslo... mluví o tom celé město.

HENRY MACY: *(náznak úsměvu)* No, lidé mluví o lecčems.

EMMA: Před dvěma dnama? Tady na tom místě, když jste tu s chlapy seděli?

HENRY MACY: No, seděli jsme tu, to je pravda.

PANÍ PETERSONOVÁ *(rozhořčený povzdech)* Ooóóóh.

EMMA: ... a pak prej se tu objevil ten hrbáč, to nedochůdče? Nějakej prt'ous, co tvrdí, že je její příbuznej?

HENRY MACY: Tak tohle jste slyšela.

EMMA: ... a ono to tvrdí, že je jeho příbuzná?

PANÍ PETERSONOVÁ: *(skoro šeptem)* ... prý ho vzala nahoru... a od té doby ho nikdo neviděl?

(HENRY MACY zavrtí hlavou, tiše se směje)

EMMA: *(vlezle)* No?!

HENRY MACY: *(tiše, pomalu)* Před dvěma dny sem přišel hrbáč... říkal, že je její příbuznej... slečna Amélie ho vzala dovnitř... dala mu najíst... nabídla mu nocleh.

(PANÍ PETERSONOVÁ zalapá po dechu vzrušením)

EMMA: *(si přisadí)* A od té doby ho nikdo neviděl.

PANÍ PETERSONOVÁ: Já to věděla, věděla jsem to.

HENRY MACY: Co jste věděla?

PANÍ PETERSONOVÁ: *(bezradně)* Věděla jsem... to.

(MACPHAIL přichází zleva na jeviště, nese kastrůlky na obědy)

EMMA: *(k MACPHAILOVI)* ... a od té doby ho nikdo neviděl. Dobrý ráno.

MACPHAIL: Dobrý ráno. Koho nikdo neviděl? Dobrej, Henry.

EMMA: Však vy víte...

HENRY MACY: Dobrý ráno, Stumpy.

MACPHAIL: *(k PANÍ PETERSONOVÉ)* Ranko. *(k EMMĚ)* Ale koho?

EMMA: *(rozčileně)* Ale jděte! Přece toho hrbáče... co tvrdí, že je příbuznej slečny Amélie.

MACPHAIL: *(škrábe se na hlavě, podívá se na budovu)* Aha... jo tohohle.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(hrdě)* A od té doby ho nikdo neviděl.

EMMA: Dva dny... a po něm... ani stopa.

HENRY MACY: *(ustaraně)* Ale Emmo...

MACPHAIL: No, možná onemocněl. Je postižený.

EMMA: *(tajuplně)* Možná ano, možná ne.

PANÍ PETERSONOVÁ: Spiš ne.

MACPHAIL: Je to divný.

EMMA: To každopádně.

HENRY MACY: Vždyť jsou prej z jedny rodiny.

EMMA: Slečna Amélie nemá žádnou rodinu!

MACPHAIL: A kdo by chtěl mít za příbuznýho to, co sem přišlo? To nikdo do rodiny nechce.

EMMA: Ať už to je, jak chce, slečna Amélie si ho k sobě vzala.

HENRY MACY: Slečna Amélie není zrovna známá svým milosrdenstvím.

EMMA: *(vítězně)* Tak jí přeskočilo!

MACPHAIL: Říkám vám, že ho nakrmila a poslala o dům dál.

HENRY MACY: Říkal jsi, že mu nabídla nocleh.

MACPHAIL: Tvrdí ona. To nic neznamená.

(vstoupí RAINIEY I, také s kastrůlky na oběd. V závěsu za ním MERLIE RYAN.)

MACPHAIL: *(k RAINEYMU I)* To přece nic neznamená, ne?

RAINEY 1: Co nic neznamená?

MACPHAIL: To, že jsme *slyšeli* slečnu Amélii nabídnout mu nocleh, neznamená, že zůstal.

RAINEY 1: *(s velkým potěšením)* Říkáte, že ho nikdo neviděl? Teda, teda, kde by asi mohl být?

EMMA: *(k PANÍ PETERSONOVÉ, která očividně souhlasí)* Moje řeč.

MERLIE RYAN: Já vím, co slečna Amélie udělala.

EMMA: *(zamítavě)* Huh, ty – ty starej blázne.

MACPHAIL: *(gestem utiší Emmu, projevuje velký zájem)* Co myslíš? Co udělala?

MERLIE RYAN: Víam, co slečna Amélie udělala.

(RAINEY I se znovu chichotá)

EMMA: No co?

PANÍ PETERSONOVÁ: Co?

MERLIE RYAN: *(jako kdyby se snažil vybavit si vzkaz, co měl předat)* Víam, co slečna Amélie provedla: Zavraždila toho chlapa kvůli něčemu v jeho kufříku.

(HENRY MACY si odmítavě odfrkne, RAINY I se chichotá, MACPHAIL hvízdne, dámy zalapají po dechu)

Zavraždila toho chlapa kvůli něčemu, co měl v tom kufříku. Jeho tělo pak rozřezala a pohřbila ho v bažinách. *(stejně jako to ostatní před tím)* Nemám pravdu?

(dámy se třeba zadívají na dům a trochu se od něj vzdálí)

HENRY MACY: *(zesměšňuje hypotézu)* Ale jděte...

PANÍ PETERSONOVÁ: Věděla jsem to, věděla jsem to....

EMMA: *(pomalu, důrazně kýve hlavou)* Tak tohle tedy provedla.

MERLIE RYAN: *(zpěvavě)* Zabila ho, zabila ho.

(RAINEY I se směje)

HENRY MACY: *(k RAINEYMU I)* To jsi mu napovídal ty? Tohle jsi mu nakukal ty?

RAINEY 1: *(tak, že divák neví, jestli to myslí vážně nebo ne)* Já? Říkat něco takového Bláznivému Merliemu? Ale, Henry, za koho mě máš...

EMMA: Pohřbila ho v bažinách.

MACPHAIL: Docela to dává smysl.

HENRY MACY: *(rozčileně)* To ani náhodou.

MERLIE RYAN: Víam, co slečna Amélie provedla.

(RAINEY I se směje)

(pod další pasáží je částečně slyšet tichý hovor všech, co jsou na jevišti)

VYPRAVĚČ: *(hudební podkres)* A tak to šlo celý den. Pohřbívání těla v bažinách o půlnoci, vláčení slečny Amélie ulicemi, až ji povevou do vězení...

(na jeviště vchází tři další obyvatelé městečka)

... dohady o tom, co se stane s jejím majetkem – všechno šeptem a pokaždé trochu jinak, o něco zajímavěji.

(osvětlení se mění v podvečer, vstoupí SLEČNA AMÉLIE zprava, krátce si prohlédne shromáždění a vchází do budovy)

A když přišel večer a slečna Amélie se vrátila z pochůzek a všichni viděli, že nikde nemá žádnou krev, jejich úžas ještě vzrostl.

SLEČNA AMÉLIE: Vás se tu ale sešlo.

(Teď už se úplně setmí. Obyvatelé města – HENRY MACY, MACPHAIL, DVOJČATA, MERLIE RYAN a tři další, RAINEY 2, který přišel zleva, se na začátku změny osvětlení přesouvají na verandu budovy, postávají nebo posedávají na pravé straně jeviště, HENRY MACY na kraji skupiny. EMMA a PANÍ PETERSONOVÁ a dvě další ženy jsou ve skupince na levé straně jeviště, pozorují verandu, pozorují muže.)

VYPRAVĚČ: Padla tma. Bylo po osmé hodině a stále se nic nestalo. Ale mezi muži vznikla tichá dohoda, že noc nepřejde, aniž by se ta záhada vyřešila. Někdy nadejde čas, kdy není možné nechat některé otázky nezodpovězené. Muži se tedy shromáždili na verandě slečny Amélie a slečna Amélie odešla do místnosti, kterou používala jako kancelář.

(rozsvítí se světla v kanceláři SLEČNY AMÉLIE)

PRVNÍ OBYVATEL *(druhému)* Co tam dělá?

DRUHÝ OBYVATEL: Nevím. Nevím.

MERLIE RYAN: Já vím, co provedla. Zavraždila toho muže kvůli...

MACPHAIL: Pšššššt.

HENRY MACY: Přestaň, Merlie.

(dvojčata se chichotají)

PRVNÍ OBYVATEL: Co uděláme?

RAINEY 1: Půjdeme dovnitř?

MACPHAIL: *(horlivě vstává)* Jo, jdeme dovnitř. Henry?

HENRY MACY: *(po chvíli)* Dobře.

(Muži se zvednou, jeden po druhém vchází do obchodu, ženy to berou jako znamení a s pár poznámkami podkreslujícími scénu se přesouvají na verandu. Muži se pohybují tiše, u stěn, udržují si odstup od dveří do kanceláře i od schodiště uprostřed jeviště vzadu.)

Hudební doprovod zde může představovat nějaký táhlý vysoký akord, přerušovaný náhle zvukem z horní části schodiště. Muži se otočí po zvuku.

BRATRÁNEK LYMON schází postupně ze schodů – majestátně, jako skvělá hostitelka. Už není zaprášený, je čistý. Má na sobě svoje malé sako, ale spravené a zašité; pod ním červenočernou kostkovanou košili, pumpky ke kolenům, černé punčochy, boty zavázané až nad kotníky a velkou

žlutozelenou šálu se střapci, které sahají skoro až k zemi. Působí téměř královsky... nebo papežsky. V místnosti je ticho jako v hrobě. BRATRÁNEK LYMON dojde do středu místnosti, muži se od něj trochu odtáhnou, postupně si je všechny prohlíží odspoda nahoru, pomalu, natahuje hlavu, aby viděl jejich obličej. RAINEY 2 se chichotá, ale v tom smíchu je i trocha hrůzy.)

BRATRÁNEK LYMON: (poté, co si muže pečlivě prohlédl, jako kdyby právě slyšel nějaké nepodstatné informace, které pouští z hlavy) Večír.

(sedne si na sud uprostřed jeviště a z kapsy vytáhne tabatěrku na šňupací tabák. Několik mužů se prudce nadechne.)

MACPHAIL: (odvází se přistoupit o krok blíž) Co to máte?

PRVNÍ OBYVATEL: Jo, co to máš, ty buráčku?

DRUHÝ OBYVATEL: No, to je přeci tabatěrka slečny Amélie... patřila jejímu otci.

MACPHAIL: Co to máte?

BRATRÁNEK LYMON: (ostře, zlomyslně) Co je tohle? No, to je návnada... na zvědavce.

MACPHAIL: Fakt to je její tabatěrka. Patřila jejímu otci.

BRATRÁNEK LYMON: (potom, co si šňupne) Není to opravdovej šňupací tabák, je to cukr a kakao.

(muži mlčí, je slyšet, že si SLEČNA AMÉLIE tiše píská)

I mý vlastní zuby mi vždycky přišly kyselý, proto užívám tuhle sladkou věčičku.

MACPHAIL: (pro vyjasnění) Ta tabatěrka je slečny Amélie.

BRATRÁNEK LYMON: (skoro arogantně) Vážně?

HENRY MACY: Mně se to zdá být v pořádku.

BRATRÁNEK LYMON: (přesune pozornost, není nepřátelský, mluví objektivně) Kdo jste?

HENRY MACY: (laskavě) Jmenuju se Henry Macy.

BRATRÁNEK LYMON: Pamatuju si vás, když jsem sem přišel. Kolik vám je?

(muži v místnosti si vymění pár pohledů, ozve se pár slov)

HENRY MACY: Je mi čtyřicet sedm.

BRATRÁNEK LYMON: (pohupuje nohama) Kde pracujete?

HENRY MACY: V přádelně.

BRATRÁNEK LYMON: (k MACPHAILOVI) A vy?

MACPHAIL: Já...

BRATRÁNEK LYMON: Jak se jmenujete vy?

RAINEY 2: To je Stumpy Macphail. (chichotá se)

BRATRÁNEK LYMON: Kolik vám je?

MACPHAIL: Je mi... třicet osm.

RAINEY 1: Taky pracuje v přádelně.

BRATRÁNEK LYMON: (*ignoruje RAINEYHO 1, mluví k MACPHAILOVI*) Jste ženatej, pane Macphail?

RAINEY 2: To teda je.

(*pár mužů v místnosti se lehce zasměje*)

MACPHAIL: (*znovu získává důstojnost*) Jsem. Ano.

BRATRÁNEK LYMON: (*jako malé potěšené dítě*) Je vaše žena tlustá?

(*překvapená zvolání a smích od mužů, což ženy přiměje přešlapovat u dveří*)

MACPHAIL: (*cítí se trapně, ale kvůli pozornosti, která se na něj soustředí, ne kvůli faktu*) Ona je ... sošná.

(*další smích*)

BRATRÁNEK LYMON: (*ke dvojčatům*) A vy dva, co se pořád hihňáte... co jste vy zač?

PRVNÍ OBYVATEL: To jsou Raineyovic dvojčata...

DRUHÝ OBYVATEL: (*ukazuje na MERLIEHO RYANA*) A tohle je Merlie Ryan.

BRATRÁNEK LYMON: (*s máchnutím rukou*) Dámy, pojd'te dál!

(*obyvatelky města vstoupí, vzájemné představování se překrývá. Tři obyvatelé se můžou představit jako Hasty Malone, Rosser Cline and Henry Ford Crimp. EMMA je Emma Haleová. Zavládne všeobecná konverzace, ale i když už lidé hodně mluví a někteří se i smějí, pořád je v místnosti napětí a lidé pokradmu sledují BRATRÁNKA LYMONA a udržují si odstup – jako kdyby to byla marťan, sice přátelský, ale přesto marťan. V obchodě je teď dvanáct obyvatel města. Skrze všeobecný ruch je slyšet obzvláště promluvy jako například následující*)

RAINEY 1: Když jsme tě viděli tuhle večer přicházet... přísahal bych, že je to zaběhnutý tele.

RAINEY 2: (*ospravedlňuje se*) Byla tam hrozná tma.

HENRY MACY: Jsme rádi, že jste přijel.

EMMA: Máte opravdu krásnou šálu.

PANÍ PETERSONOVÁ: To je pravda, moc vám sluší.

BRATRÁNEK LYMON: (*k PANÍ PETERSONOVÉ*) Já vás neukousnu. (*naprázdno směrem k ní cvakne čelistmi*) Vrrrr!

PANÍ PETERSONOVÁ: (*téměř omdlévá*) Ale, oh!

MERLIE RYAN: Víte, co jsem si myslel, že udělala? ... Víte, co jsem si myslel, že se s ním stalo?

HENRY MACY a MACPHAIL: Zmlkni. Buď zticha.

RAINEY 2: ... a já myslel, že je to něčí děčko...

RAINEY 1: Byla hrozná tma.

BRATRÁNEK LYMON: No, nebylo to děčko.

RAINEY 2: To nebylo. (*chichotá se*)

RAINEY 1: Byla tam tma.

(Společnost vytvořila skupinky a konverzace se nezabývá už jen BRATRÁNKEM LYMONEM. V této scéně je možné použít ad. lib. hudbu jako podkres. Dveře kanceláře se prudce otevřou a vstoupí SLEČNA AMÉLIE. Když ji ostatní spatří, konverzace pomalu odumírá až do úplného ticha. SLEČNA AMÉLIE se na chvíli zastaví a vstřebává situaci, podívá se na BRATRÁNKA LYMONA a krátce, ostýchavě se usměje, pak se lokty opře o pult)

SLEČNA AMÉLIE: *(tiše)* Dal by si někdo něco?

(krátká pauza, ticho přeruší HENRY MACY)

HENRY MACY: No, jistě, slečno... kdyby byla trocha whisky...

(To znamená prolomení hráze, několik mužů ad. lib. souhlasí, všeobecná konverzace znovu začne.)

Hudba od tohoto místa až do konce scény.

SLEČNA AMÉLIE se otočí, dojde za pult, vezme láhve, obslouží muže a vezme od nich peníze)

VYPRAVĚČ: *(konverzace v pozadí)* Co se v tu chvíli stalo, bylo velmi neobvyklé. I když se muži mohli na whisky slečny Amélie spolehnout, platilo pravidlo, že ji museli pít mimo její pozemky – a z takového obchodu člověk sotva čerpá radost: dostali jste pití, ale museli jste ho pít na verandě, nebo ho do sebe hodit na ulici nebo se s ním ztratit ve tmě. V tuto chvíli ale slečna Amélie porušila své vlastní pravidlo a muži pili v jejím obchodě. Dokonce víc než jen to – ona sama jim dala sklenice a otevřela dvě krabice krekrů a pohostinně je dala na ták na bar a každý, kdo chtěl, si mohl vzít jeden zadarmo.

(odpovídající jednání probíhá v pozadí, pokračuje konverzace)

A tak vznikla kavárna, takhle jednoduše. Sice tam panovala určitá rezervovanost, protože lidé tohoto města neměli ve zvyku scházet se v jakémkoliv počtu pro potěšení, ale byl to začátek.

(zvuky v pozadí pokračují, slečna Amélie se přesouvá tam, kde sedí BRATRÁNEK LYMON)

SLEČNA AMÉLIE: Lymone, chceš svoji whisky tak jak je, nebo přihrát ve vodní lázni?

(konverzace v pozadí se ztiší)

BRATRÁNEK LYMON: Buď tak hodná, Amélie... dal bych si ji ohřátou.

(lidé jsou částečně konsternováni)

EMMA: *(napůl šeptem, komukoliv, SLEČNA AMÉLIE mezitím se skrývaným úsměvem odchází udělat, o co ji BRATRÁNEK LYMON požádal)* Slyšeli jste to? On jí řekl Amélie! Řekl Amélie!

PANÍ PETERSONOVÁ: *(bez dechu, jako obvykle)* Pro všechny je to slečna.

EMMA: A on jí řekl: Buď tak hodná, Amélie.

TŘETÍ OBYVATEL: Její táta, ten jí říkal... broučku.

(RAINEY 2 se chichotá)

RAINEY 1: Že to byl ale nějaký brouček.

EMMA: *(nemůže se přes to přenést)* Slyšeli jste to? On jí tykal.

(v jiné části se setkají HENRY MACY, MACPHAIL, MERLIE RYAN)

MACPHAIL: V životě jsem slečnu Amélii takhle neviděl. Vypadá jinak, je to divný.

HENRY MACY: *(podívá se na ni, SLEČNA AMÉLIE všechny kromě BRATRÁNKA LYMONA přehlíží)*

No... možná je prostě šťastná.

MACPHAIL: *(nejistě)* Možná.

MERLIE RYAN: Já vím, já vím, co s ní je...

HENRY MACY: Ale, Merlie...

MERLIE RYAN: Víím, co to je... Slečna Amélie je zamilovaná. To je ono.

(tohle slyšeli jen HENRY MACY a MACPHAIL)

MACPHAIL: *(jako kdyby si z něj stříleli)* Ohhhh...

HENRY MACY: Ale jdi, Merlie...

MERLIE RYAN: Slečna Amélie je zamilovaná, je zamilovaná!

(Hudba i dav jsou hlasitější, všeobecná zábava. V interiéru obchodu se setmí, v průběhu následující řeči do něj přestane být vidět, exteriér ve tmě je vidět ve světle měsíce)

VYPRAVĚČ: A tak to šlo dál. Otevření kavárny skončilo kolem půlnoci. Všichni se rozloučili v přátelském duchu... a brzy se všude – vlastně v celém městě – rozhostila tma a ticho. A tak skončily ty tři dny, kdy přijel cizinec, proběhl nesvěcený svátek a vznikla kavárna.

(tlumené světlo do tmy. Hudba zní dál.)

Denní světlo – navečer, je viditelný pouze exteriér kavárny a prostor přímo před ní, jak je popsáno dále. Kromě vypravěče není na scéně nikdo. Hudba sílí, pak podkres)

VYPRAVĚČ: Teď musí uplynout nějaký čas. Čtyři roky... v téhle části země plyne čas rychle, nadechnete se a je léto, vydechnete, je zima, další nádech, další výdech a uplynul jeden rok. Jen roční doby se střídají, ale tak pravidelně, že čtyři roky uplynou ...*(odmlka)*... asi takhle. Hrbáč i nadále žil u slečny Amélie. Kavárna se postupně rozšířila a slečna Amélie začala prodávat svoji whisky i rozlévanou. Do obchodu přinesli pár stolů a každý den sem chodili zákazníci a v sobotu večer jich byl celý dav. Už to nebyl obchod ale skutečná kavárna otevřená každý večer od šesti do půlnoci. Jak se tak pro jednou stalo, lidé změnu přijali.

(na scénu vstoupí SLEČNA AMÉLIE a BRATRÁNEK LYMON, posadí se na schodech)

To, že bratránek Lymon dál bydlel u slečny Amélie i to že spal v posteli jejího mrtvého otce, přijali všichni, až na pár výjimek, většinou žen, jejichž mysl měla temnější zákoutí, než o jakých se jim kdy zdálo. A kavárnu uvítali všichni, až na ministrantovu ženu, která tajně pila a cítila se ještě víc osamělá. Uplynuly čtyři roky...

BRATRÁNEK LYMON: *(zatímco mu SLEČNA AMÉLIE masíruje ramena)* Pomalu, Amélie, pomalu.

SLEČNA AMÉLIE: *(s pobavenou tolerancí)* Samozřejmě, bratráčku.

BRATRÁNEK LYMON: Dělá mi to dobře, Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: Vůbec jsi nezesílil, pořád jseš takovej ubožáček.

BRATRÁNEK LYMON: Já prostě nejsem velkej, Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: Počkej, myslím, že teď ti trochu narostla hlava... a taky hrb...

BRATRÁNEK LYMON: (*mrzutě ji odstrčí*) Nech mě.

SLEČNA AMÉLIE: Ale ty tvoje nohy, hubený jako vřdycky... jsi takovej cvrček...

BRATRÁNEK LYMON: (*rozkazovacím tónem*) Amélie! (*náhlý smích*) Ty bys ale pro mě určitě dokázala vymyslet nějakou medicínu... nějakou, po který by ze mě byl obr, to bys svedla.

SLEČNA AMÉLIE: (*s citem*) Je s tebou dost starostí, i když jsi takhle malej. Nevím, co bych s tebou dělala, kdybys byl normálně velkej.

BRATRÁNEK LYMON: (*ohromně pobavený*) Kdybys pro mě vymyslela rostoucí medicínu, tak by to mohlo být trochu nebezpečný, když chceš všechny své léky zkoušet nejdřív na sobě...

SLEČNA AMÉLIE: (*směje se*) Ale jdi..

BRATRÁNEK LYMON: ... připravíš mi rostoucí lektvar a když bude fungovat, tak budeš mít hlavu v korunách stromů, budou na tobě hnízdit ptáci a...

SLEČNA AMÉLIE: (*mírně*) Žádněj takovej lék neexistuje, bratrátku.

BRATRÁNEK LYMON: (*krátce zvažní*) Já vím, Amélie. (*znovu se směje*) Jediný, co se stane, bude, že vymyslíš nověj lék, vyzkoušíš ho na sobě a další dva dny budeš furt běhat na záchod...

SLEČNA AMÉLIE: (*aby ho zastavila*) No, abys mohl léčit lidi, tak prostě musíš nověj věci zkoušet na sobě.

BRATRÁNEK LYMON: (*híhňá se*) Já vím... ale stejně je to sranda.

SLEČNA AMÉLIE: A všechny nemoci sídlej ve střevech.

BRATRÁNEK LYMON: Fakt?

SLEČNA AMÉLIE: Jo.

BRATRÁNEK LYMON: (*darebácky se směje*) Opravdu, Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: Ano.

BRATRÁNEK LYMON: No, tvoje léky střeva *fakt* ovlivňujou, to je pravda. Překvapuje mě, že tu ještě nikdo neumřel.

SLEČNA AMÉLIE: Lidi tu umíraj' stejně jako jinde.

BRATRÁNEK LYMON: (*stále darebácky*) A na co umírají? Nejsou v tom ty tvoje léky...

SLEČNA AMÉLIE: Lidi tu umíraj' přirozeně. Stejně jako všude jinde.

BRATRÁNEK LYMON: Co znamená přirozeně, Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: (*nejdřív zmatená, pak...*)

...prostě umřou.

BRATRÁNEK LYMON: (*jako by mu právě byla odhalena velká pravda*) Ach. (*rozkazovacím tónem*) Amélie! (*krátká odmlka, pak pokračuje vemlouvavým tónem*) Víš, že je zejtra neděle, Amélie, tak co kdybysme jeli do Cheehaw do kina? Nebo můžem jet na pout'. Je tam pout', která je naprosto...

SLEČNA AMÉLIE: Někam pojedeme... neboj... někam pojedeme.

BRATRÁNEK LYMON: Na pout', Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: Ale jo, někam pojedeme.

(BRATRÁNEK LYMON se znovu rozmazleně trochu odtáhne, uraženě špulí pusou)

Bratráčku?

BRATRÁNEK LYMON: *(panovačně)* Postel tvýho otce je pro mě moc velká, Amélie, v tak velký posteli se mi nespí dobře.

SLEČNA AMÉLIE: *(směje se)* Ale, bratráčku...

BRATRÁNEK LYMON: *(velmi nevrhý)* Říkám, že se mi v posteli o rozloze deseti akrů nespí dobře. Nech mi vyrobít postel. Nech mi vyrobít takovou, ve který se mi bude spát pohodlně.

SLEČNA AMÉLIE: *(snaží se o nadnesený tón)* Nechám ti tu postel vyrobít, bratráčku, přesně na tvoji velikost a jednoho dne ji použijem jako tvojí rakev.

BRATRÁNEK LYMON: *(vstává, rozzuřený, křičí)* JÁ UŽ TEĎ SPÍM V RAKVI, AMÉLIE. SPÍM V RAKVI TVÉHO OTCE! *(měkce, znovu fňuká)* Já chci malou postel, Amélie, postel pro mě.

SLEČNA AMÉLIE: *(smířlivě)* Dobře, dobře.

BRATRÁNEK LYMON: A... a zítra pojedem Fordem... do Cheehaw... do kina a ...

SLEČNA AMÉLIE: *(klidně ho opraví)* Chtěls přece na pout'.

BRATRÁNEK LYMON: *(znovu panovačný)* Jedno nebo druhý, to je jedno.

SLEČNA AMÉLIE: *(lehce posmutnělý úsměv)* Jo, je to jedno.

BRATRÁNEK LYMON: *(tajuplný a velmi zvědavý)* Amélie... v salonku nahoře je ta zvláštní skříňka, jak v ní byla ta krabička na tabák, cos mi ji dala, jak se mi tak líbila, když jsem přijel.

SLEČNA AMÉLIE: *(potvrzuje to)* No, jo, bratráčku, pořád tam je.

BRATRÁNEK LYMON: V tý skříňce jsou i jiný věci, který mě zajímají, a chtěl jsem se tě na ně zeptat.

SLEČNA AMÉLIE: *(náhle defenzivní, zúží oči)* Ty ses do ní díval? Hrabal ses v ní?

BRATRÁNEK LYMON: *(také úzí oči)* No, Amélie, je to skříň plná pokladů a mě poklady zajímaj. A hlavně, Amélie, ty přede mnou přece nemáš tajemství. Nebo máš, Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: Nemám.

(hudba ztichne)

BRATRÁNEK LYMON: Amélie, našel jsem tam něco, na co bych se tě chtěl zeptat. *(zaloví v kapse a vytáhne žalud)* Našel jsem tam tohle, žalud. Proč ho tam máš?

SLEČNA AMÉLIE: Je to jen žalud. Žalud, co jsem našla to odpoledne, kdy umřel táta.

BRATRÁNEK LYMON: To myslíš vážně?

SLEČNA AMÉLIE: Je to tak, je to jen žalud, na který jsem ten den narazila na cestě. Zvedla jsem ho a dala si ho do kapsy. Nevím proč.

BRATRÁNEK LYMON: Je zvláštní, že sis ho nechala.

SLEČNA AMÉLIE: Chceš ho snad, bratráčku?

BRATRÁNEK LYMON: *(po krátkém, téměř zlém zaváhání, jí ho vrací)* Ale ne, Amélie, nech si ho. Patřil tvému otci a ten ti byl hodně blízký.

SLEČNA AMÉLIE: To byl. Bože, pamatuju si, když jsem byla malá, pořád bych jen spala. Sotva se začalo svítit, už jsem si chodila lehnout a spala jsem... spávala jsem, jako kdyby mě hodili do topného oleje. Pak se rozednilo, přišel táta a pohládl mě po rameni: „Vstávej, broučku,“ říkával. Pak volával z kuchyně do patra od horkejch kamen: „Krupičný vdolky,“ volal. „Maso v omáčce. Šunka s vejci.“ A já sbíhala po schodech a oblékala se u těch žhnoucích kamen, a on se myl u pumpy. Pak jsme vyráželi třeba do palírny nebo...“

BRATRÁNEK LYMON: Ty vdolky dnes ráno byly chabý. Příliš rychle smažený, vnitřek se ani neohřál.

SLEČNA AMÉLIE: A když tátovi tenkrát došla whisky...

BRATRÁNEK LYMON: Víš, vdolky mi chutnají, jen když jsou správně udělaný. Už hodněkrát jsem ti říkal, Amélie...

SLEČNA AMÉLIE: ...nebo když mě brával k zakopávání sudů...

BRATRÁNEK LYMON: Říkám, že ty vdolky dnes ráno byly chabý.

SLEČNA AMÉLIE: ... a chodívali jsme... dobře, bratránku, příště si na nich dám víc záležet.

BRATRÁNEK LYMON: Mělas tátu hodně ráda, vid', Amélie...

SLEČNA AMÉLIE: No...

BRATRÁNEK LYMON: Můžeš to říct.

SLEČNA AMÉLIE: *(nakonec)* Samozřejmě, že jsem ho měla ráda. Když máma umřela při mém porodu...

BRATRÁNEK LYMON: Mělas normální velikost, Amélie? Bylas normální miminko, když ses narodila?

SLEČNA AMÉLIE: *(udiveně se směje)* Jistě, bratránku.

BRATRÁNEK LYMON: Jistě, žes byla.

SLEČNA AMÉLIE: ... a s tátou jsme... chodili na dlouhý výlety...

BRATRÁNEK LYMON: Do Cheehaw? Nebo na pout'?

SLEČNA AMÉLIE: Ano... někdy i dál. O hodně dál. Byly to hodně dlouhý výlety.

BRATRÁNEK LYMON: A našel jsem tohle, Amélie...

(sáhne do kapsy a vytáhne malou sametovou krabičku, jak ji SLEČNA AMÉLIE spatří, natáhne se po ní, ale BRATRÁNEK LYMON se odtáhne.)

Našel jsem tuhle malou sametovou krabičku a až ji otevřu, *(otevřít ji)* copak tam asi bude?

SLEČNA AMÉLIE: *(červená se)* Dej mi ji.

BRATRÁNEK LYMON: Copak to tu máme? *(odmlka)* Hmmmm? Co to je?

(Dívá se na SLEČNU AMÉLIU, která se dál červená a na krabičku ani na LYMONA se vůbec nepodívá)

Mám tu dva šedivý kamínky a říkám si: „Copak to asi je? Proč si Amélie ty kamínky schovala?“
Co je to za kamínky, Amélie?

(SLEČNA AMÉLIE něco nesrozumitelně zamumlá)

No? Neslyšel jsem tě pořádně, Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: *(víc v rozpacích než kdy jindy)* Jsou to...

BRATRÁNEK LYMON: *(náramně se baví)* Ano? Ano?

SLEČNA AMÉLIE: *(konečně)* Jsou to... Už je to roky, hrozně mě to bolelo a jela jsem do Cheehaw k doktorovi – nevěděla jsem, co mě bolí a žádná moje medicína nefungovala – a tak jsem jela k doktorovi a... *(ve velkých rozpacích)*... jsou to ledvinový kameny. *(přiměřená odmlka)* A teď mi je vrat'.

BRATRÁNEK LYMON: *(zkoumá je)* Tak ledvinový kameny.

SLEČNA AMÉLIE: Dej mi je, teď hned.

BRATRÁNEK LYMON: Líbí se mi, Amélie. Už celý věky jsi mi nedala žádnéj dárek. Dáš mi je jako dárek. Ano?

SLEČNA AMÉLIE: *(nemůže si pomoci, musí se smát)* Ale k čemu ti budou, bratránku?

BRATRÁNEK LYMON: Vždycky se mi líbilo... vždycky jsem chtěl nosit přes vestu zlatý řetěz. A takovej bys mi mohla pořídít. A z toho velkýho zlatýho řetězu by visely tyhle kameny. Amélie, to bych chtěl. To bych si moc přál.

(SLEČNA AMÉLIE se stydlivě směje)

Vážně.

SLEČNA AMÉLIE: Noo, jestli ho chceš, tak ano, bratránku.

BRATRÁNEK LYMON: *(celkem chladně)* Amélie, tolik tě miluju.

SLEČNA AMÉLIE: *(dělá nějakou podivnou činnost, třeba si zkopává bahno z bot nebo tak něco)* Pfff, tohle už nikdy nechci slyšet. *(odmlka)* Rozumíš?

BRATRÁNEK LYMON: *(jako příliš horlivý školák)* Ano, Amélie!

SLEČNA AMÉLIE: *(po odmlce)* Mám tě ráda, bratránku.

(začíná hudební podkres, jemně)

VYPRÁVĚČ: Ach, Amélie, tolik tě miluju. Mluvil pravdu? To se dozvíme. Ale je pravda, že slečna Amélie milovala bratránka Lymona, protože to byl její příbuzný a slečna Amélie žila dlouhá léta před tím, než bratránek Lymon přijel, velmi osaměle. A také je hodně druhů lásky... což se taky dozvíme. Takhle spolu ale mluvili a taky to byl jeden ze způsobů, jak slečna Amélie dávala bratránku Lymonovi najevo svou lásku... svou náklonnost. Vlastně byla jen jedna část života, kterou slečna Amélie s bratránkem Lymonem sdílet nechtěla... nechtěla, aby o ní vůbec věděl. A ta se týkala muže jménem Marvin Macy. Jméno, které nikdy nevypustila z úst... jméno, které se všichni ve městě báli v její přítomnosti vyslovit... Marvin Macy.

Scéna pomalu temní. SLEČNA AMÉLIE a BRATRÁNEK LYMON se zvednou, zajdou dovnitř. Zatímco VYPRAVĚČ mluví, zesílí v interiéru kavárny světla. Ukáže se, že kavárna je plná OBYVATEL MĚSTA, kteří sedí u stolů, pijí, nebo postávají, nakupují atd. Sobotní večer je v plném proudu. Jsou tu všichni. MACPHAIL a jeden z OBYVATEL MĚSTA hrají dámu. RAINEYOVIC DVOJČATA sedí každý zvlášť a příležitostně se po sobě dívají. HENRY MACY sedí u stolu sám, blíže ke kraji pódia, pije a nevypadá šťastně. Hudba pokračuje.

VYPRAVĚČ: Dospěli jsme k noci, která byla velmi důležitá, znamenala začátek řady událostí, které vedly k pohromě a velkému smutku. Vypadá to jako každý jiný sobotní večer od doby, co kavárna otevřela, ale k nejhorším a nejdůležitějším událostem v životě lidí dojde za zcela všedních okolností.

(Hudba postupně utichne. Kavárna je plná, všeobecný ruch. BRATRÁNEK LYMON se věnuje hostům. Z kuchyně vstoupí SLEČNA AMÉLIE, nese ručně psanou ceduli „Dnes večír – pečený kuře – 20 centů“)

SLEČNA AMÉLIE *(přípevní ceduli připínáčky)* Pro ty z vás, co neuměj' číst... dnes večer pečený kuře za dvacet centů.

(všeobecné vyjádření souhlasu, někteří z OBYVATEL se vydají ke kuchyni pro porci. V průběhu celé scény panuje ad. lib. konverzace)

Kuře je v kuchyni. Zaplat'te u pultu a obslužte se sami.

(Přejde tam, kde sedí HENRY MACY)

Co vás trápí?

HENRY MACY: *(napůl vstává)* Slečno Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: Co vás dneska trápí?

HENRY MACY: *(očividně lže)* Ale... ale nic, slečno. Nic.

SLEČNA AMÉLIE: Měl byste něco sníst.

HENRY MACY: Ne, mám tu pití, slečno, zůstanu u něj.

SLEČNA AMÉLIE: *(stále sedí, pozoruje ho)* Jak chcete...

BRATRÁNEK LYMON: *(ke STUMPYMU MACPHAILOVI)* Dneska jsem šel na ryby k Žabinci a po cestě jsem překročil něco, co jsem měl za velký padlý kmen. A jak jsem ho překročil, cítil jsem, jak se něco pohnulo a tak jsem se kouknul znovu a vidím, že jsem rozkročený přes aligátora dlouhýho odsud až do kuchyně a tlustšího než kanec.

(MACPHAIL a ostatní se dobromyslně smějí)

MACPHAIL: Jasně, buráčku. Určitě to tak bylo.

BRATRÁNEK LYMON: Fakt. Fakt. A ... kouknul jsem na něj dolů...

MACPHAIL: ... a pak jsi ho vzal za ten velkej hnusnej ocas a hodil sis ho přes rameno a přehodil ho...

BRATRÁNEK LYMON: *(povyšně)* Dobře, běž si k Žabinci někdy sám, chytráku.

SLEČNA AMÉLIE: *(usměje se na bratrána Lymona)* Jen jim to všechno pověz.

(obráti se zpět k Henrymu)

Nechcete mluvit? Nechcete jíst? Nic vám není a budete tu jen sedět a pít. Správně?

HENRY MACY: Přesně tak, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: *(znovu vědoucně přitaká)* Dobře.

BRATRÁNEK LYMON: *(přesunul se k RAINEYHOVI 1)* A co vy dneska večer?

RAINEY 1: *(podívá se na RAINEYHO 2, který mu pohled vrátí)* Všechno bezvadný.

BRATRÁNEK LYMON: *(odhodlaný provést nějakou neplechu)* Ohoho, a vidím, že u bráchy je taky všechno bezvadný.

RAINEY 1: Nevím, co tím myslíš.

BRATRÁNEK LYMON: No, když vypadáte stejně.

RAINEY 1: *(hodně rozhořčený)* Jo tohle.

RAINEY 2: *(k BRATRÁNKU LYMONOVI, taky je rozhořčený)* Vůbec s tím ničemou nemluv. Ani nemrkneš a ten hrb už mít nebudeš.

BRATRÁNEK LYMON: *(rázně přejde k RAINEYMU 2, ožene se po něm, skoro zavrčí)* Chceš tím říct, že brácha je nějaký kouzelník? To mi tu tvrdíš?

SLEČNA AMÉLIE: *(stále sedí, ale věnuje jim pozornost)* Bratrána...?

BRATRÁNEK LYMON: *(přepochoduje zpět k RAINEYMU 1)* To tvrdí? To ten tvůj povedenej brácha říká? Že jsi kouzelník?

RAINEY 2: *(tak aby všichni slyšeli)* Tak jsem to nemyslel. Chtěl jsem říct, že ten hajzl tě během chvílky okrade o všechno.

RAINEY 1: *(vstane)* Já nejsem zloděj!

BRATRÁNEK LYMON: *(znovu pletichaří, postaví se mezi bratry)* Ale no tak, no tak, no tak... Tys na něj promluvil, přistihl jsem tě, mluvil jsi s vlastním bráchou.

RAINEY 1: *(rozzlobený)* Mluvil jsem kvůli němu. Řekl jsem, že nejsem zloděj. Nemluvil jsem na něj.

BRATRÁNEK LYMON: Pane jo... dva roky jste si neřekli ani slovo, za celý dva roky nic.

RAINEY 2: UKRADL MI NŮŽ!

RAINEY 1: NIKDY JSEM ŽÁDNEJ NŮŽ NEUKRADL! *(tváří se zlostně, mírní se. BRATRÁNEK LYMON přejde k SLEČNĚ AMÉLII)*

BRATRÁNEK LYMON: Řekni... to je věc, co, Amélie? Ti dva spolu víc jak dva roky nemluví kvůli šesti palcům oceli? No, to je něco...

SLEČNA AMÉLIE: Vraždí se i kvůli větším blbostem.

(BRATRÁNEK LYMON honí kolem stolu HENRIETTU FORD CRIMPOVOU ml.)

SLEČNA AMÉLIE: Nech to dítě na pokoji. Byla nemocná. *(zvedne se)* Jdu jíst. Bratrána, mám ti přinést večeři?

BRATRÁNEK LYMON: Dneska večer nějak nemám chuť, mám v puse takovou kyselou pachut'.

SLEČNA AMÉLIE: Od všeho trochu: prsíčka, játra a srdce.

BRATRÁNEK LYMON: *(rozmazleně, sedí u stolu s HENRYM MACYM)* Dobře, Amélie, když budeš tak hodná.

SLEČNA AMÉLIE: Henry?

HENRY MACY: Ne, slečno Amélie... díky. Zůstanu u vaší skvělý whisky.

SLEČNA AMÉLIE: *(jde do kuchyně)* To není váš styl, Henry.

BRATRÁNEK LYMON: *(napodobuje SLEČNU AMÉLII)* To není váš styl, Henry. Co vás trápí, Henry Macy?

HENRY MACY: Nic. Ještě ty se do toho pleť.

BRATRÁNEK LYMON: Ohoho... božínku.

HENRY MACY: Prostě... to nech bejt.

BRATRÁNEK LYMON: To nebylo moc slušný, Henry...

HENRY MACY: *(trochu opilý ho tiše varuje)* Víš co, ty zakrslíku, najdi si někoho svojí vejšky, jo?

MACHAIL: Jasně, jdi si to rozdat s nějakajma aligátorama nebo co že to bylo.

BRATRÁNEK LYMON: *(k STUMPYMU MACPHAILOVI)* Jdi k tomu jezírku sám teď hned a uvidíš.

(EMMA a PANÍ PETERSONOVÁ se vynoří z kuchyně, nesou tácy, volají do kuchyně na SLEČNU AMÉLII)

EMMA: *(s plnou pusou)* Naprosto skvělý kuře, slečno Amélie!

PANÍ PETERSONOVÁ: Ano, skvělá drůbež... vážně, slečno.

EMMA: *(stále volá)* Moc dobré. *(pak sotto voce, k PANÍ PETERSONOVÉ)* Nejspíš ty kuřata ukradla nějakýmu chudákovi nájemníkovi...

PANÍ PETERSONOVÁ: Emmo...

EMMA: ... a nebo se jí někdo zpozdil se splácením půjčky, tak za ním šla a řekla: „Vezmu si všechny vaše ptáky...“ Tak. Něco takovýho.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(šeptá)* Emmo!

EMMA: *(nahlas)* Před ní se nic neschová.

BRATRÁNEK LYMON: *(štěká na EMMU, když kolem něj prochází)* Haf, haf!

(pár lidí kolem se zasměje)

EMMA: *(jak PANÍ PETERSONOVÁ zaječí, ona nadskočí)* Přestaň s tím, ty zakrslíku. Nebo tě nakopnu tak, že na zem dopadneš až příští tejdén.

BRATRÁNEK LYMON: *(zvedne ruce, jako štěně zvedá tlapky, zafňuká, pak pokračuje)*

ALMARO! Ty jedna almaro tlustá!

EMMA: *(hrozivě se vyvyšuje nad BRATRÁNKA LYMONA ve chvíli, kdy z kuchyně vyjde SLEČNA AMÉLIE se dvěma talíři)* ALMARO?! Tuk je lepší než bejt zkrivenej jak ty, ty jeden ubohej preku...

SLEČNA AMÉLIE: *(rozkaz)* EMMO HALEOVÁ!

(EMMA se zklidní, dojde ke stolu)

EMMA: *(ne ke SLEČNĚ AMÉLII, ale pro její uši)* Slyšela jsem, že tu kolem jsou i dobrý kavárny, kde se nepláží po zemi opice, kde mazlíčci majitelů ne...

SLEČNA AMÉLIE: *(pokládá na stůl talíř pro BRATRÁNKA LYMONA a jeden pro sebe)* To by stačilo.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(bez dechu šeptá)* Emmo, víš, že tohle nesmíš...

SLEČNA AMÉLIE: Jen si jděte jinam. Kdo si nedá pozor, stejně bude mít *tady* dveře zavřeny.

(k BRATRÁNKU LYMONOVI) Jez.

BRATRÁNEK LYMON: *(povznesený díky vítězství a zadostiučinění, dívá se na EMMU)* Díky, Amélie. Já zase slyšel o kavárnách, kam nepustí jen tak každýho...

SLEČNA AMÉLIE: *(laskavě ho umlčí)* Dobře, dobře. Teď jez.

(Zapadnou do scény. Hovor v kavárně pokračuje, možná se trochu ztiší, protože pozornost se musí přesunout doleva ven, kde se objeví postava muže. Je to MARVIN MACY. Stojí tam, zírání na kavárnu, začne si pískat, pak stojí, dívá se na dům a tiše si píská.)

SLEČNA AMÉLIE: *(k BRATRÁNKU LYMONOVI)* Tak nakonec jsi měl hlad.

BRATRÁNEK LYMON: *(cpe si jídlo do pusy)* Asi jo. Ale jen na lahůdky. Jak jsi je vybrala ty.

(HENRY MACY si odkašle, jakoby se chystal říct něco nepříjemného, pak se ale zastaví)

SLEČNA AMÉLIE: Henry Macy, jestli tam budete sedět celou noc a jen pít a ...

BRATRÁNEK LYMON: *(škodolibě)* Vsadím se, že něco tají.

(V průběhu následujících replik konverzace v kavárně slábně, až na danou repliku utichne docela)

SLEČNA AMÉLIE: Máte tajemství, Henry?

BRATRÁNEK LYMON: Určitě.

HENRY MACY: *(konečně)* Minulej tejděn mi... mi přišel dopis, slečno Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: *(po odmlce, nepřekvapená zprávou)* Jo?

HENRY MACY: Psal mi... můj brácha.

(patrně zadržnutí konverzace)

SLEČNA AMÉLIE: *(po dlouhé odmlce, naklání se k HENRYMU, důrazně)* To se teda máte. *(odmlka)* Slyšíte?

HENRY MACY: Propustili ho... podmíněčně. Už není ve vězení. Ten dopis přišel minulej tejděn a on je teď podmíněčně propuštěnej.

(v kavárně je teď ticho. BRATRÁNEK LYMON cítí, že se děje něco neobvyklého. Vstane, chodí kolem ostatních a ptá se)

BRATRÁNEK LYMON: *Kdo? ... Kdo?...Co?*

SLEČNA AMÉLIE: *(praští pěstí do stolu)* Ať si vám píše, kolik dopisů chce... ale... váš bratříček do toho vězení patří na zbytek života!

BRATRÁNEK LYMON: *Kdo?... O koho jde?*

MERLIE RYAN: Marvin Macy se vrátí? Jako že...

MACPHAIL: Zmlkni.

BRATRÁNEK LYMON: *(k HENRYMU MACYMU)* Vy máte bratra? Eh? O co tady jde?

SLEČNA AMÉLIE: Marvin Macy patří do vězení na zbytek života!

BRATRÁNEK LYMON: *(vyvedený z míry zvědavostí a zvláštním rozrušením)* KDO JE MARVIN MACY? Podmínečně propuštěnej? Co... co udělal?

SLEČNA AMÉLIE: *(stále k HENRYMU MACYMU)* Slyšíte?

BRATRÁNEK LYMON: *(k STUMPYMU MACPHAILOVI)* Co provedl?

MACPHAIL: *(v rozpacích, hledí na zem)* On...no, prostě vykradl tři pumpky v okolí... kvůli...

MERLIE RYAN: Ví slečna Amélie, že se Marvin Macy vrací? *(několik osob ho okřikne)*

HENRY MACY: *(s velkými obtížemi)* Moc toho tam není... v tom dopise... kromě... *(zadrhne se)*

SLEČNA AMÉLIE: *(se zaťatými pěstmi)* Kromě?

(ticho jako v hrobě)

HENRY MACY: *(konečně)* Kromě toho, že se vrací sem. *(vlna vzrušení)*

SLEČNA AMÉLIE: *(rozkaz)* Na mé pozemky ani nepáchne! Nikdy! Toť vše.

(otočí se k ostatním)

Vraťte se k pití, všichni!

(rozpačitě a nesměle se vrací k normálu, ale BRATRÁNKA LYMONA to neuspokojí)

BRATRÁNEK LYMON: *(k PRVNÍMU OBYVATELI)* Řekněte mi o Marvinu Macym, řekněte mi, co udělal!

PRVNÍ OBYVATEL: *(odtahuje se)* Nech to bejt.

BRATRÁNEK LYMON: Kdo je Marvin Macy?

DRUHÝ OBYVATEL: Hleď si svýho.

BRATRÁNEK LYMON: *(do prázdna, uprostřed místnosti)* Kdo je... kdo je... *(vidí SLEČNU AMÉLIÍ na verandě, pospíchá za ní)* Kdo je to? Amélie, kdo je Marvin Macy?

SLEČNA AMÉLIE: *(vyjde na verandu)* Dojez si večeři.

BRATRÁNEK LYMON: *(jde za ní)* Amélie, kdo je Marvin Macy? Chci vědět, co je to za chlapa! Kdo je to?

(SLEČNA AMÉLIE a BRATRÁNEK LYMON si MARVINA MACYHO všimnou současně. Těžké ticho)

SLEČNA AMÉLIE: *(jak se BRATRÁNEK LYMON o pár tázavých kroků přibližuje k MARVINU MACYMU a pak se zastaví)*

Vypadni odsud! Táhni dál!

(na vteřinu ticho, pak se MARVIN MACY dá do smíchu, otočí se a odejde. SLEČNA AMÉLIE zírá jeho směrem, otočí se, vejde dovnitř, nechá BRATRÁNKA LYMONA na verandě samotného)

BRATRÁNEK LYMON: *(sám)* KDO JE MARVIN MACY? *(zůstane na místě)*

VYPRAVĚČ: Kdo je Marvin Macy? Kdo je Marvin Macy? Zatímco večer v kavárně nikdo o Marvinu Macym bratránku Lymonovi nic neřekl...*(změna světla na den)*... za denního světla mají lidé mnohem víc odvahy, takže další den nebylo pro bratránka Lymona problém odpověď na svou otázku získat. A dozvěděl se toto... před mnoha lety, když bylo slečně Amélii devatenáct, stala se jí jedinečná a zvláštní věc: Slečna Amélie se provdala. Tehdy, když jí bylo těch devatenáct let, žili ve městě dva bratři – poslední dva ze sedmi dětí. Byli to Marvin a Henry Macyovi, Marvin byl o deset let mladší a živil se jako opravář stavů v prádelně a byl to nejkrásnější muž v okolí... a taky nejdivočejší.

(BRATRÁNEK LYMON zůstane na jevišti, odchází stranou. Hudba utichá. Přichází HENRY a MARVIN MACY)

HENRY MACY: Ta Tannerovic holka...

MARVIN MACY: Co s ní?

HENRY MACY: Odjela do Society City.

MARVIN MACY: *(vzývavě)* Takže? *(zůstává bez odpovědi)* Nech ji bejt, bude tam šťastná, dopřej jí trochu prostoru.

HENRY MACY: *(sedí, MARVIN dál stojí)* Slyšel jsem, že odjela kvůli tobě.

MARVIN MACY: Říká kdo? No?

HENRY MACY: Paní Tannerová. Zastavila mě po cestě z práce... už včera. Tvrdí, že Laura odjela do Society City kvůli tobě...

MARVIN MACY: A kvůli čemu přesně?

HENRY MACY: Bože, Marvine, to *moc* dobře víš.

MARVIN MACY: *(záměrně předstíraná nevinnost)* Nemám ponětí.

HENRY MACY: Nebyla by první, kterou jsi vzal s sebou do lesa, kterous přiměl, aby odešla z domova... kterous zničil. Nebyla by první...

MARVIN MACY: *(znuděná netrpělivost)* Víím, co tam dělám. *(chlípný úsměv)* Víím, že která se mnou šla do lesa jako holka, vrátila se jako ženská...

HENRY MACY: *(měkce, ale přesto stále k jádru věci)* Není to správný.

MARVIN MACY: Ty mladý holky... ty mladý holky, co o nich mluvíš... *(krutě napodobuje)*... „není to správný“... *(Marvin se na Henryho podívá hodně zblízka)*... víš, co chtějí? Eh? Co ty víš, o tom, co v těch lesích dělají? Jak dokážou přivést chlapa k šílenství... co ty o tom víš? *(ušklíbne se)* Ty chodíš, Henry, na trochu jiný procházky při měsíčku, sám... *(zachechtá se)*...

to není to samý... ani trochu. *(doplňuje, stále ale zlým tónem)* Kromě toho, myslím, že procházka v lesích s Laurou Tannerovou by ti nijak neublížila. Možná by ti naopak udělala dobře!

HENRY MACY: *(ignoruje ho)* Není první, kterou jsi tam vzal! Ne všechny se k tobě měly jen tak pro nic za nic a z vlastní vůle. Pro to, co v těch lesích děláš, existuje právní termín, Marvine!

MARVIN MACY: *(tiché pobavení)* Jo? Jakej?

HENRY MACY: To je... to je jedno.

MARVIN MACY: Pro to, co ty v těch lesích děláš, taky existuje termín, Henry.

HENRY MACY: *(v rozpacích, ale stále bratrsky)* Jednou... jednou se dostaneš do pořádného maléru.

MARVIN MACY: *(hrdinsky se ušklíbne)* Já už ale v maléru byl, Henry. Jsem zlej člověk.

HENRY MACY: Nosíš s sebou marjánu a...

MARVIN MACY: *(předstírá, že loví něco z kapsy)* Chtěl bys? Dal by sis nějakou marjánu?

HENRY MACY: *(duchem nepřítomný)* ... a ta je jen pro ty, kteří jsou slabí, a přitahuje je smrt.

MARVIN MACY: *(hodně se směje)* A tebe snad ne? *(odmlka)* Taky je pro holčičky, co z nich budou ženy, točí se jim pak hlava, dává jim pocit, že se vznáší...

(znovu se zasměje, tišeji)

HENRY MACY: A kromě toho všeho ještě to tvoje pití... a rozhazování peněz...

MARVIN MACY: *(naštvaný)* Mám slušnou práci a vydělávám dost! Peníze utrácím, za co chci. A nepotřebuju, abys mi říkal...

HENRY MACY: *(tiše)* Dobře. *(nahlas)* NO DOBŘE!

MARVIN MACY: *(mumlá)* Nepotřebuju, abys mi říkal, co mám dělat se svým životem. Vydělávám dost...

HENRY MACY: *(netrpělivě a unaveně)* ... vyděláváš dost a mě k životu nepotřebuješ... jo, to už jsem slyšel...

MARVIN MACY: Přesně.

HENRY MACY: Jasně, nic se nezmění, co?

MARVIN MACY: *(skoro fňuká)* Bože, Henry...

HENRY MACY: Chlap jako ty se má usadit, oženit, vychovat děti.

MARVIN MACY: *(najednou rozčilený)* A k čemu? Vychovat děti a dopřát jim život, jako máme my? K čemu?

HENRY MACY: Naše děti nemusej vyrůstat jako my. Jsou i...

(poblíž obou mužů projde SLEČNA AMÉLIE, má na sobě šaty, vypadá mladší – možná má rozpuštěné vlasy. Nevšimnou si jí)

MARVIN MACY: K čemu to je?!

HENRY MACY: No dobře.

MARVIN MACY: Mít děti je blbost!

HENRY MACY: Dobře.

MARVIN MACY: Pitomej nápad!

SLEČNA AMÉLIE: *(ironicky)* Zdravičko.

(HENRY MACY se zvedne, MARVIN MACY dál sedí)

HENRY MACY: Dobrý odpoledne, slečno.

MARVIN MACY: Dobrý odpoledne, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: *(k Marvinu Macymu)* Máš zlámaný nohy?

MARVIN MACY: Cože, slečno?

SLEČNA AMÉLIE: Ptám se, jestli máš v pořádku nohy.

MARVIN MACY: *(líně)* Jasně, nohy mám v pořádku.

SLEČNA AMÉLIE: *(odfrkne si)* To jsem si myslela. *(okate k HENRYMU MACYMU)* Proč si znovu nesednete, Henry?

HENRY MACY: *(znovu si sedne)* Díky, slečno.

MARVIN MACY: Bože. *(pomalu se zvedne, výsměšně se SLEČNĚ AMÉLII ukloní)* Pořád zapomínám, že jste dívka, slečno... jste tak urostlá, spíš jako chlap.

SLEČNA AMÉLIE: Vážně? *(bekhendem se ožene po MARVINU MACYM, ten se skrčí, zasměje a znovu si sedne)*

MARVIN MACY: Klídek, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: *(vtip jen napůl)* Nedělej si starosti. V klídku tě přehodím na druhou stranu ulice.

MARVIN MACY: Určitě byste to zkusila.

SLEČNA AMÉLIE: Určitě bych to i zvládla.

MARVIN MACY: No, slečno, *mohla* byste to zkusit...

SLEČNA AMÉLIE: Znovu si stoupni, dám ti ochutnávku.

HENRY MACY: Proč si vy dva prostě...

SLEČNA AMÉLIE: *(s úsměvem)* Stoupni si.

MARVIN MACY: *(jemně)* Holky už nebiju.

SLEČNA AMÉLIE: Neříkala jsem, že ty zmlátíš mě. Říkala jsem, že tě přehodím přes ulici, jako nic.

MARVIN MACY: *(potěšený)* Možná byste to zvládla. Je pravda, že byste to mohla zvládnout.

SLEČNA AMÉLIE: Jasně že na mě můžeš vytáhnout tu břitvu, cos prý vytáh' na toho chlápka v Cheehaw.

MARVIN MACY: *(hraný údiv)* Slečno Amélie!

SLEČNA AMÉLIE: Zaslechla jsem to.

MARVIN MACY: Co přesně?

SLEČNA AMÉLIE: No, povídá se, že jsi na něj vytáhnul břitvu a uříz mu ucho.

HENRY MACY: Bože...

SLEČNA AMÉLIE: A víš co ještě?

MARVIN MACY: (*náramně se baví*) Ne, co ještě?

SLEČNA AMÉLIE: Prej sis to ucho naložil do soli a vysušil ho a teď ho nosíš všude s sebou.

HENRY MACY: (*dogmaticky*) To není pravda.

MARVIN MACY: Vážně si myslíte, že bych něco takového udělal?

HENRY MACY: Není to *pravda*.

SLEČNA AMÉLIE: (*k HENRYMU MACYMU*) Jste si jistej? Máte důkaz? (*k MARVINU MACYMU*) Dokážeš, že to ucho nemáš?

MARVIN MACY: (*opře se lenivě dozadu*) Chcete důkaz, slečno? Chcete mě prohledat? Lehnu si tu a budu úplně v klidu a můžete mi prolízt kapsy, jestli chcete. Budu ležet naprosto klidně.

SLEČNA AMÉLIE: (*po chvíli zjevných rozpaků a zmatenosti*) Přímou přes ulici. Přehodila bych tě na druhou stranu.

(*MARVIN MACY se směje, HENRY MACY se přidává*)

MARVIN MACY: Páni...

SLEČNA AMÉLIE: (*znovu trochu v rozpacích, vydá se ke svému domu*) Nechám... nechám vás dva, abyste se vrátili k té hádce, co jsem slyšela... jak jste tu na sebe řvali...

MARVIN MACY: Víte, o co šlo, slečno? Kvůli čemu jsme tu na sebe řvali, jak říkáte? Kvůli tomu, že bych si měl najít ženu.

SLEČNA AMÉLIE: (*odfrkne si*) Kdo by si tě vzal?

MARVIN MACY: (*hraná vážnost*) No, říkal jsem si, jestli byste si mě nevzala vy. Neměla byste zájem?

SLEČNA AMÉLIE: (*chvíli zmatená, pak...*) Až naprší a uschne! (*dojde ke svému domu a vejde*)

MARVIN MACY: (*volá za ní*) Myslel jsem si, že se vám to bude líbit, slečno.

HENRY MACY: Nashle, slečno Amélie.

MARVIN MACY: To jsem si myslel.

HENRY MACY: (*když SLEČNA AMÉLIE odejde*) Jsou věci, o kterých se nevtipkuje, Marvine.

MARVIN MACY: Cože?

HENRY MACY: Jsou věci, o kterých se nevtipkuje.

MARVIN MACY: (*chvilku zmatený, pak...*) Co? Jo, no, o to jde, Henry... nevtipkuje.

HENRY MACY: Ne, nehodí se to.

MARVIN MACY: Hele, zrovna jsem si něčeho všimnul. Amélie už není holka, už je z ní ženská.

HENRY MACY: To je. A ne pro tebe, Marvine, dospěla.

MARVIN MACY: (*vstane, jde směrem k domovním dveřím*) To určitě.

HENRY MACY: (*zvedne se, chystá se odejít*) No...

MARVIN MACY: Hele, Henry...

HENRY MACY: No?

MARVIN MACY: Fakt je z ní ženská.

HENRY MACY: Marvine...

MARVIN MACY: Hele, Henry... kdybych se fakt *měl* oženit...

HENRY MACY: Zbláznil ses?

MARVIN MACY: Pár lidí to tvrdí.

HENRY MACY: To nemůžeš myslet vážně. Vysměje se ti.

MARVIN MACY: Hmmm, určitě máš pravdu.

HENRY MACY: To nemyslíš vážně, Marvine.

MARVIN MACY: *(po chvíli se na HENRYHO MACYHO usměje)* Dělán si srandu. *(zůstanou, kde jsou)*

VYPRAVĚČ: Ale nedělal. Marvin Macy to myslel smrtelně vážně. Aniž by to věděl, vybral si v tuto chvíli Amélii Evansovou za svou nevěstu. Vybral si ji za nevěstu, a když si to uvědomil, zhrozil se. Protože i když si uvědomoval, že ji miluje a to zřejmě už nějakou dobu, věděl také, že pro ni není dost dobrý. Bylo mu zle, když si uvědomil, jak moc jí není hoděn. Další dva roky proto Marvin Macy se slečnou Amélií nemluvil, ale v průběhu toho času se snažil stát v jejích očích lepším. Žádný jiný muž v městečku se nezměnil tolik jako on. A pak, jednoho nedělního večera po dvou letech se Marvin Macy vrátil před dům slečny Amélie a přednesl svou žádost.

(MARVIN MACY přichází zleva, nese pytlík dršťek, pugét močálového kvítí a v kapse parádního obleku stříbrný prsten. Pomalu se přibližuje, hledí do země, zastaví se pár stop od slečny Amélie)

MARVIN MACY: *(stále se na ni nedívá)* Večír, slečno. *(bez odpovědi)* Je horko.

SLEČNA AMÉLIE: *(po odmlce)* Když je takový horko, tak proč jsi vystrojenej jak na pohřeb?

MARVIN MACY: *(stydlivě se zasměje)* No, já... jdu na návštěvu.

(na tomto místě je potřeba zdůraznit, že mezi jednotlivými promluvami této části jsou různé odmlky)

SLEČNA AMÉLIE: Jo? A ke komu?

MARVIN MACY: No... jdu za váma, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: *(opakuje fakt)* Za mnou.

MARVIN MACY: *(krátce se zasměje)* Jo... za váma.

SLEČNA AMÉLIE: *(zvažuje informaci, pak)* Děje se něco?

MARVIN MACY: Přinesl...

(Učiní náhlé rozhodnutí, přinese sáček a květiny přímo k sedící SLEČNĚ AMÉLII, položí je na zem před ní, květiny na vršek sáčku a vrátí se, kde stál)

... přines jsem vám tohle.

SLEČNA AMÉLIE: *(zírá na květiny)* Co to je?

MARVIN MACY: *(velmi plaše)* Kytky.

SLEČNA AMÉLIE: To vidím. Co je v tom pytlí?

MARVIN MACY: *(stejně)* To jsou... dršťky.

SLEČNA AMÉLIE: *(trochu překvapená)* Dršťky.

MARVIN MACY: Jo.

(SLEČNA AMÉLIE sejde po schodech, zvedne květiny, jakoby to byla prachovka)

SLEČNA AMÉLIE: *(znovu si sedne)* A proč?

MARVIN MACY: Slečno?

SLEČNA AMÉLIE: Ptám se proč? Proč mi neseš kytky a dršťky?

MARVIN MACY: *(hrdinně se o krok dva přiblíží)* Slečno Amélie, hodně... hodně jsem se změnil. Jsem někdo úplně jinej...

SLEČNA AMÉLIE: Jestlis přišel na návštěvu, tak si sedni. Nestůj uprostřed ulice.

MARVIN MACY: Díky... díky, slečno. *(dojde na verandu a posadí se, ale asi metr a půl od SLEČNY AMÉLIE)*

Jsem někdo jinej. Jak už jsem říkal, hodně jsem se změnil, slečno Amélie...

SLEČNA AMÉLIE: *(dívá se na květiny)* Jak se jmenujou?

MARVIN MACY: No... jsou to kytky z bažin.

SLEČNA AMÉLIE: To jo, ale jak se jmenujou?

MARVIN MACY: *(bezradně se zachvěje)* Bažinatý kytky.

SLEČNA AMÉLIE: Mají jméno.

MARVIN MACY: Já nevím...

SLEČNA AMÉLIE: Já taky ne. *(odmlka)* V nějakým jazyce jméno určitě mají. To mají všechny kytky.

MARVIN MACY: Já nevím, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: Já taky ne. *(přivoní k nim)* Nijak nevoní.

MARVIN MACY: To mě... mrzí.

SLEČNA AMÉLIE: Nemusí vonět, jsou pěkný.

MARVIN MACY: *(vychrlí)* Amélie, hodně jsem se změnil, chodím pravidelně do kostela a...

SLEČNA AMÉLIE: Já vím. Chodíš do kostela, na bohoslužby a ...

MARVIN MACY: ... a naučil jsem se šetřit...

SLEČNA AMÉLIE: ...naučil ses hospodařit, to je dobře...

MARVIN MACY: ... a koupil jsem nějaký pozemky, deset akrů lesa na těžbu kousek od...

SLEČNA AMÉLIE: ... zaslechla jsem to, jsou to dobrý pozemky...

MARVIN MACY: ... a už nepiju...

SLEČNA AMÉLIE: ... nepiješ?...

MARVIN MACY: *(zardí se)* ...no, víte, jak to myslím...

SLEČNA AMÉLIE: Chlap, co nepije, není normální.

MARVIN MACY: Jako že nepropiju celou výplatu jako dřív...

SLEČNA AMÉLIE: Aha.

MARVIN MACY: ... a... slečno... taky už tolik nechodím za holkama... v tom jsem se taky změnil...

SLEČNA AMÉLIE: *(pomalu přikyvuje)* To jsem taky slyšela.

MARVIN MACY: ... a taky už jsem se přestal tolik prát..

SLEČNA AMÉLIE: Máš pořád ještě to ucho? To, cos uřízl tomu chlapovi v Cheehaw?

MARVIN MACY: *(v rozpacích)* Slečno, to se nikdy nestalo.

SLEČNA AMÉLIE: *(nevěří mu)* Jistě.

MARVIN MACY: Ale ne, to jsem neudělal. Pustil jsem tu historku do světa... ale nikdy se to nestalo.

SLEČNA AMÉLIE: *(nepatrný záchvěv zklamání)* Aha, dobře.

MARVIN MACY: Takže chápete, jak moc jsem se změnil.

SLEČNA AMÉLIE: *(kývne)* Vypadá to tak.

(Dlouhá odmlka)

MARVIN MACY: To ano.

SLEČNA AMÉLIE: Je dobrý mít nějaký pozemky. Teď jsem jednala o koupi pětaticeti akrů blízko Society City... taky les na těžbu... chlap brzy zbankrotuje a chce mi to prodat.

MARVIN MACY: Slečno... Amélie... *(vytáhne z kapsy prsten)* Přinesl jsem ještě něco...

SLEČNA AMÉLIE: *(zvědavě)* Jo?

MARVIN MACY: Tohle... *(ukáže jí ho)* stříbrnej prstýnek.

SLEČNA AMÉLIE: *(prohlédne si ho, podá mu ho zpátky)* Stříbro, jo?

MARVIN MACY: Jo, je to stříbro. Slečno Amélie...

SLEČNA AMÉLIE: Musel bejt drahej.

MARVIN MACY: *(odhodlaný vyslovit to)* Slečno Amélie, stanete se mou ženou?

SLEČNA AMÉLIE: *(po odmlce dlouhé jak věčnost, během které se podrbe na hlavě, pak na paži, nakonec odměřeně prohlásí)* Jasně.

MARVIN MACY: *(jako by ji špatně slyšel)* Vy... ano?... Vy si mě vezmete?

SLEČNA AMÉLIE: *(zúží oči, téměř nepřátelsky)* Řekla jsem jasně.

MARVIN MACY: *(aniž by se zvedl, začne se posouvat přes schod směrem k ní)* Amélie... ty bys...

SLEČNA AMÉLIE: *(ostře)* Co, prosím?

MARVIN MACY: *(na zlomek vteřiny se zamyslí, co řekl špatně, uvědomí si to, dál se posouvá)* Vy byste... vážně...

(už je u ní, naznačí pohyb, jako by ji chtěl jedno rukou obejmout kolem zad, druhým kolem pasu, jakoby se ji chystal políbit. SLEČNA AMÉLIE reaguje briskně, trochu se zakloní, zvedne dozadu ruku, pěst zatnutou, připravená uhodit ho)

SLEČNA AMÉLIE: Ohohou, no teda...

MARVIN MACY: *(vrátí se zpět do původní pozice, trochu se odsune)* Jen počkejte, až to povím Henrymu, až to řeknu všem. *(velmi šťastně)* Ach, Amélie...

SLEČNA AMÉLIE: *(vstane, protáhne se)* Tak... dobrou noc.

(MARVIN MACY, zmatený, ale příliš šťastný na to, aby o tom přemýšlel, také vstane, pozadu sejde schody verandy, začne couvat směrem doleva)

MARVIN MACY: Dobrou... dobrou noc, slečno. *(dojde až na kraj jeviště, těsně před tím, než se otočí, aby odběhl pryč, zakřičí)* Dobrou noc, slečno.

(odchází)

SLEČNA AMÉLIE: *(stojí sama na verandě, odmlčí se)*

Dobrou...

(odmlka)

Marvine Macy.

(SLEČNA AMÉLIE zajde dovnitř)

VYPRAVĚČ: A následující neděli byla svatba. Správná svatba v kostele, oddával je reverend Potter a slečna Amélie držela kytici a Henry bratra vyprovázal k oltáři, prostě pořádná svatba v kostele. Je pravda, že někteří lidé z města měli o tom spojení své pochybnosti, ale nikdo – ani ti nejzlomyslnější – nedokázali předvídat, co se stane: totiž, že manželství Marvinina Macyho a slečny Amélie Evansové vydrží jen deset dnů... deset příšerných dní, které se staly legendou, legendou, o které se ve městě jen šeptalo.

(Je vidět vnitřek obchodu. SLEČNA AMÉLIE a MARVIN MACY jsou sami. SLEČNA AMÉLIE má na sobě svatební šaty, drží kytici. MARVIN MACY má v klopě kytku)

MARVIN MACY: *(ostýchavě)* Tak Amélie...

SLEČNA AMÉLIE: *(popotahuje si šaty)* Nechápu, proč se musí člověk jen kvůli vdavkám takhle... nastrojít.

MARVIN MACY: Myslím, že jsou to pěkný šaty.

SLEČNA AMÉLIE: *(prohlíží si je)* Jsou po mámě.

MARVIN MACY: Sluší... vám.

SLEČNA AMÉLIE: Jsou moc krátký.

MARVIN MACY: Jsou pěkný... předáte je dál...

SLEČNA AMÉLIE: Cože?

MARVIN MACY: Předáte je našim dětem... našim dcerám.

SLEČNA AMÉLIE: *(dívá se na něj, popotáhne)* Hmm! *(krátce se zasměje, cynicky)* Jestli máš hlad, najez se.

MARVIN MACY: Nemám hlad, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: Ne? Posluž si, musím ještě nad něčím popřemejšlet.

MARVIN MACY: *(ostýchavě)* Popřemejšlet... Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: (*naprosto nevědomá jeho překvapení*) Jo, mám výhodnou nabídku na nějaký dřevo, co chci, a musím si to promyslet. Myslím, že by se mi ho mohlo podařit získat fakt za levno, ten farmář mi dluží službičku, pomohla jsem mu od vředů a měl dluh i u táty, když byl naživu, a ten taky nesplatil. Mohl by to bejt fakt výhodnej nákup. Co myslíš?

MARVIN MACY: Myslím, že je načase... není načase jít do postele?

SLEČNA AMÉLIE: Není ani deset. Jsi unavenej?

MARVIN MACY: (*jemně se posadí, čeká*) Ne... nejsem unavenej.

SLEČNA AMÉLIE: Nechceš si zakouřit dýmku? Před spaním? V těchhle šatech nejsou kapsy. Zapomněla jsem, že nemám svý oblečení.

MARVIN MACY: Ne, nepotřebuju si dát dýmku. Amélie, je... čas jít spát.

SLEČNA AMÉLIE: (*protahuje se, nepřítomně*) Jo... no, tak pojd'... ukážu ti tvůj pokoj.

MARVIN MACY: Můj... pokoj... slečno?

SLEČNA AMÉLIE: (*směřuje ke schodům*) Tak pojd'.

MARVIN MACY: (*přiblíží se k ní*) Můžu ...vás... vzít za ruku?

SLEČNA AMÉLIE: (*podívá se na něj, jakoby zešilel. Zpříma se mu vysměje.*) A proč?

MARVIN MACY: No... sluší se, aby ... ženich vzal nevěstu za ruku a...

SLEČNA AMÉLIE: (*podrážděná nepraktičností jeho návrhu*) Držím v ruce petrolejku, chceš, abych ji rozlila?

(*SLEČNA AMÉLIE stoupá po schodech, MARVIN MACY za ní, zmizí. V obchodě se setmí, ale interiér je pořád viditelný*)

VYPRAVĚČ:

Co přesně se o svatební noci slečny Amélie a Marvina Macyho stalo, to se nikdo nikdy nedozví. Ale svědkem jedné její části se stala Emma Haleová, která sledovala s nosem přitisknutým na skle výlohy obchodu, co se tam děje. A nemohla se dočkat, až ostatním poví, co viděla.

EMMA: (*k HENRYMU MACYMU*) A nebyla to ani půlhodinka, co odešli oba nahoru...

(*SLEČNA AMÉLIE a MARVIN MACY pantomimicky hrají tento obsah*)

Amélie najednou rázuje zpátky dolů, obličej jak bouřkovéj mrak? Už neměla ty šaty, ale oblečení, co nosí obvykle, a šla do kanceláře...

(*efektní odmlka*)

... a zůstala tam až *do svítání*. Byla tam celou noc! On byl *nahoře* a ona *dole* v kanceláři. (*hrdě*)

Co říkáte na takovou svatební noc?

HENRY MACY: To jsem netušil.

EMMA: Můžu říct jen to, že ženich, který nedokáže dostat svoji milovanou nevěstu do postele, má problém. A celé město to ví. Něco je tu špatně – obzvlášť, když jde zrovna o chlapa s pověstí jako Marvin, co proháněl holky odsud do Cheehaw a zase zpátky. Něco tu je v nepořádku.

HENRY MACY: Marvine?

MARVIN MACY: *(pozornost věnuje jen Henrymu)* Henry... ona...

HENRY MACY: *(jemně)* Já vím, vím to.

MARVIN MACY: *(dítě)* Henry, ona mě nemá ráda... nechce mě.

HENRY MACY: Víš, Marvine, občas to chvíli trvá...

MARVIN MACY: Co jsem udělal špatně, Henry? Ona mě nechce.

HENRY MACY: *(bezmocně)* Marvine...

MARVIN MACY: Šli jsme nahoru a...

HENRY MACY: Chce to svůj čas, Marvine.

MARVIN MACY: Já nevím, nevím, Henry.

HENRY MACY: *(vágně)* Třeba...

MARVIN MACY: *(něco ho napadne, znovu se nadchne)* Jasně! Henry, možná... možná jsem jí měl dát nějaký svatební dary... vždyť víš, ženský to mají rády, ne, Henry? Možná to je v tom?

HENRY MACY: *(opatrně)* No...

MARVIN MACY: Udělám tohle, Henry: zajedu do města a spoustu jí toho nakoupím.

(sejde z verandy, zamíří pryč)

Vsadím se, že v tom to je, Henry!

(šťastně odchází)

HENRY MACY: *(za ním)* Možná... snad.

(zůstane na scéně)

VYPRAVĚČ:

A zajel do Society City a přivezl toho spoustu: velkou bonboniéru, která stála dva a půl dolaru, smaltovanou brož, prsten s opálem, stříbrný náramek, ze kterého viseli dva zamilovaní ptáčci. Všechny dárky jí předal a ona... je dala mezi zboží... kromě bonboniéry... tu snědla. A bohužel ani dary její srdce neobměkčily.

SLEČNA AMÉLIE: Mimochodem přitáhnu ti sem ze shora matraci, můžeš spát na ní tady v obchodě u kamen.

(čeká na reakci, žádné se jí nedostane, zajde do obchodu)

MARVIN MACY: *(Je sám, už se setmělo. Tiše, plačtivě)* Henry? ... Henry?

HENRY MACY: *(ze vzdálenější strany jeviště)* Ano, Marvine?

MARVIN MACY: *(do noci, ne jako reakce na Henryho)* Henry, nevím, co mám dělat.

HENRY MACY: *(sám bezmocný)* Marvine...

MARVIN MACY: Henry, já ji miluju. Nevím, co mám dělat.

HENRY MACY: Musíš počkat, Marvine. Ano?

MARVIN MACY: *(odmlka)* Jo. *(odmlka)* Jasně, Henry.

(znovu se rozední, MARVIN MACY zůstává, kde je)

MARVIN MACY: *(vstane, zakřičí směrem do horního patra domu, příslib i hrozba)*

Vrátím se!

HENRY MACY: *(jak kolem něj MARVIN MACY prochází pryč)* Marvine, kam jdeš? Marvine?

MARVIN MACY: *(odstrčí ho)* Musím do Cheehaw, vrátím se.

(odejde)

VYPRAVĚČ:

Ve městě se samozřejmě spekulovalo o tom, proč si slečna Amélie Marvina Macyho vůbec brala. Nikdo nepochyboval o tom, že ji miluje, ale názorů, proč ona jeho nabídku přijala, existovala ve městě asi miliarda. A i když byli někteří lidé vývojem událostí... vyvedení z míry, nikdo nemohl čestně říct, že by ho překvapil.

MARVIN MACY: *(znovu vstoupí na scénu, zajde dovnitř za SLEČNOU AMÉLIÍ, ta se na něj dívá s chladnou zvědavostí)*

Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: Hodně cestuješ.

MARVIN MACY: Dneska... jsem byl v Cheehaw.

SLEČNA AMÉLIE: *(nezájem)* Jo? A co tam?

MARVIN MACY: Jel jsem tam za... právníkem.

SLEČNA AMÉLIE: *(náhle ostražitá)* A proč? Proč za právníkem?

MARVIN MACY: *(ostýchavý, v rozpacích)* Vlastně...

SLEČNA AMÉLIE: *(cítí problémy)* Na co vlastně máš právníka?

MARVIN MACY: No, sehnal jsem si ho... *(vytáhne papír)*... a on mi sepsal tenhle ten papír...

SLEČNA AMÉLIE: *(útočně)* No a?

MARVIN MACY: *(v rozpacích, ale nadšený)* Udělal jsem tohle... Měl jsem papír na ten pozemek a těch deset akrů, co jsem si koupil za těch pár let za své úspory... a nechal jsem ten pozemek přepsat na vás, slečno Amélie. Je teď na vaše jméno. Je to celý vaše.

(horlivě dokument SLEČNĚ AMÉLII ukáže)

SLEČNA AMÉLIE: *(chvíli se dívá na Marvina, bez výrazu, pak si od něj vezme papír. Nechňapne po něm, ale ani ho nepřijímá jako dar. Prohlíží si ho)* Hmmm!

MARVIN MACY: Všechno je to právně v pořádku, Amélie, na to jsem dohlídnul.

SLEČNA AMÉLIE: *(pořád si dokument prohlíží)* Hmmm.

MARVIN MACY: Těch deset akrů je teď vašich.

SLEČNA AMÉLIE: *(stále si prohlíží papír)* Aha.

MARVIN MACY: *(ostych)* Myslel... myslel jsem, že budete mít radost...

SLEČNA AMÉLIE: *(papír složí, zastrčí si ho do kapsy džínů, zvedne se)* Jo, právně to je v pořádku.

MARVIN MACY: Je to to poslední, co na světě mám.

SLEČNA AMÉLIE: (*jde ke dveřím*) Právně to sedí.

MARVIN MACY: Víc už toho na světě nemám... tak jsem... myslel, že... vám to udělá radost.

SLEČNA AMÉLIE: Přiléhá k *mým* pozemkům, k *mým* lesům. Pěkně se rozšířil.

MARVIN MACY: (*vyjevený*) Slečno...

SLEČNA AMÉLIE: (*provokuje ho*) Ano?

MARVIN MACY: (*zírá na své boty*) Spát tady dole u kamen není zrovna nejpohodlnější. Nespí se mi tu dobře.

SLEČNA AMÉLIE: Ne? (*bez soucitu*)

MARVIN MACY: Ne, nespí se mi tu dobře. (*náznak prosby*)

SLEČNA AMÉLIE: (*zvažuje to*) Hmmm. (*pak*) Tak proč si v tom případě nepřitáhneš tu matraci na verandu a nespíš tam. A nebo si lehni v udírně... Je tu spousta míst, kde můžeš spát.

MARVIN MACY: (*příliš politovánímhodný na to, aby ho někdo litoval*) Já bych... vy víte, kde bych radši spal, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: A proč se rovnou neodstěhuješ zpátky k bráchovi? (*otočí se, zajde dovnitř*)

MARVIN MACY: (*chvíli sedí sám, přemítá o své beznaděži, mluví sám se sebou, sbírá rozhodnost*)

Jste moje žena, vzala jste si mě, *slečno* Amélie Evansová.

(*zvedne se, jde za ní do obchodu, pevně a s bravurou*)

Kde je whisky?

SLEČNA AMÉLIE: (*má práci*) Co?

MARVIN MACY: Dejte mi whisky!

SLEČNA AMÉLIE: (*s nechutí*) Zase začneš pít? A rovnou uprostřed dne?

MARVIN MACY: Dejte mi pití!

SLEČNA AMÉLIE: (*zúží oči*) Jestli chceš pít, zaplatíš jako každéj jinej.

MARVIN MACY: (*loví v kapse*) Já prachy mám, tak mi dejte to pití!

(*Praští s penězi o pult*)

(*SLEČNA AMÉLIE sáhne pod pult, vytáhne láhev a prudce ji postaví na pult. Rozčileně se na sebe dívají*)

(*vražedně*) Díky.

SLEČNA AMÉLIE: (*stejně*) Není zač.

MARVIN MACY: (*vezme láhev*) Myslím, že si teď zajdu do bažin a dám si pár panáků a pak se vrátím sem...

SLEČNA AMÉLIE: Jestli se naliješ, tak do mého domu nevkročíš!

MARVIN MACY: To se ještě uvidí... *paní Macyová!*

SLEČNA AMÉLIE: (*hrozba*) Jestli se sem vrátíš vožralej, budeš si přát, aby ses nikdy nenarodil.

MARVIN MACY: To se ještě uvidí! Miluju vás, Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: VYPADNI ODSUD!

MARVIN MACY: (*blíží se k ní*) Jste moje nevěsta a udělám z vás svoji ženu.

SLEČNA AMÉLIE: (*sevřené pěsti*) Už ani krok, slyšíš.

MARVIN MACY: (*přímo u ní, snaží se ji obejmout*) Miluju vás, Amélie.

(*V tu chvíli se po něm SLEČNA AMÉLIE ožene, praští ho přímo do čelisti takovou silou, že se zapotácí a tvrdě narazí do zdi, trochu se po ní sesune, jednu ruku má u úst*)

SLEČNA AMÉLIE: (*pěsti stále zaťaté*) VYPADNI!

MARVIN MACY: (*překvapeně a ublíženě*) Vyrasila jste mi zub... vy jste mi vyrazila zub.

SLEČNA AMÉLIE: (*začne se k němu přibližovat*) Urazím ti hlavu, jestli odsud nezmizíš.

MARVIN MACY: (*snaží se dostat pryč, jak se k němu přibližuje, snaží se udržet si co největší odstup*) Vy... vyrazila jste mi zub.

SLEČNA AMÉLIE: (*přibližuje se*) ZMIZ!

MARVIN MACY: (*vycouvá na verandu, sejde po schodech*) Praštila jste mě.

SLEČNA AMÉLIE: (*tyčí se nad ním*) Dovnitř už nikdy nevkročíš.

MARVIN MACY: (*pořád ještě neschopen tomu uvěřit*) Praštila jste mě.

SLEČNA AMÉLIE: Slyšels mě? Nikdy se nevracej! (*SLEČNA AMÉLIE se vrátí do obchodu*)

MARVIN MACY: (*zvedne se, jde na střed jeviště, dopředu, přemítá u spodní osvětlovací rampy*)

(*Rozmyslí se, vyrázuje nahoru po schodech, na chvíli se zastaví, s novým odhodláním jde ke dveřím. Energicky*) Slečno Amélie?

(*SLEČNA AMÉLIE se otočí, kde stojí, možná za pultem, dívá se na něj*)

Jdu dovnitř, Amélie.

(*SLEČNA AMÉLIE přejde do jiné části obchodu*)

Slyšíte? Mám právo tu bejt, protože jste moje žena, a co je vaše, je i moje. Takže jdu dovnitř!

(*SLEČNA AMÉLIE zvedne brokovnici, otevře ji, sáhne pro patrony, nabije ji, jde MARVINU MACYMU vstříc*)

Mám svý práva a jdu zase dovnitř a taky... (*všimne si zbraně*)

(*SLEČNA AMÉLIE se stále blíží, míří na něj, zbraň drží u boku*)

To... tohle nesmíte... to ne...

(*stáhne se ode dveří, jak se SLEČNA AMÉLIE blíží*)

Mám svý práva a...

(*pozadu sejde schody ve chvíli, kdy SLEČNA AMÉLIE vyjde na verandu, tvrdý výraz v obličeji, stále na něj míří*)

Dejte... dejte tu věc pryč! Nemiřte na mě!

(*stále couvá, nakonec se zastaví*)

Amélie...

(*velmi plačtivě*) Miluju vás.

SLEČNA AMÉLIE: *(sedne si na verandu, stále na něj míří)* Jestli se byt' jen o krok přiblížíš, ustřelím ti hlavu. Někdy znovu vkročíš na můj pozemky a zastřelím tě.

MARVIN MACY: *(chvíli nehybně stojí, pak se pohne, odchází kolem HENRYHO MACYHO)*

Odcházím, Henry, víc nesnesu, víc už od ní nesnesu, Henry.

(odchází)

HENRY MACY: *(přejde k SLEČNĚ AMÉLIÍ)* Slečno... slečno?

SLEČNA AMÉLIE: *(rozzuřená, ale duchem nepřítomná)* No? Co chcete?

HENRY MACY: Marvin tvrdí, že odchází.

(SLEČNA AMÉLIE nereaguje)

Říká, že od vás odejde.

SLEČNA AMÉLIE: *(konečně reaguje)* Slyšela jsem, že tu budou stavět nový most... o deset mil vejš nebo tak. To je, co? Prej přivedou na stavbu vězně. Prej na tom bude dělat řetězovej gang.

HENRY MACY: On chce odejít... z města.

SLEČNA AMÉLIE: Přemýšlela jsem... říkala jsem si, že bych si mohla požádat o pár spolehlivejch na obdělávání bavlny. Jsou levný.

HENRY MACY: Já... to byste mohla, Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: *(útočně, téměř jako výzva)* Víím, že bych mohla.

HENRY MACY: Vííte... *(rozhodne se nic neříkat, odchází)*

Tak... *(dvěma prsty se na pozdrav dotkne čela)*

Slečno Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: Henry. *(snáší se soumrak, SLEČNA AMÉLIE sedí na verandě, na kolenou položenou zbraň, MARVIN MACY se vrací na jeviště, nese kufr.*

POZNÁMKA: Ačkoliv jsou oba bratři i SLEČNA AMÉLIE na jevišti dost blízko, následující scéna musí působit dojmem, že SLEČNA AMÉLIE nemůže slyšet, co si HENRY a MARVIN říkají)

MARVIN MACY: *(tiše)* Tak já jdu, Henry.

HENRY MACY: Vážně, Marvine?

MARVIN MACY: Jo. *(téměř v slzách)* Víc už nesnesu.

HENRY MACY: Ne, to asi ne.

MARVIN MACY: Takže odcházím.

HENRY MACY: Kam půjdeš, Marvine?

MARVIN MACY: Nevím. Někam. Někam daleko *odsud*.

HENRY MACY: To bude asi nejlepší.

MARVIN MACY: Napíšeš mi dopis?

HENRY MACY: Jasně, Marvine, napíšu ti, jen mi dej vědět, kde budeš...

MARVIN MACY: Ne, tak jsem to nemyslel. (*z kapsy vytáhne papír a tužku*) Napíšeš za mě dopis, napíšeš, co ti nadiktuju.

HENRY MACY: Aha. (*vezme od MARVINA MACYHO papír a tužku, plechový kufr použije jako psací stůl*) Dobře, Marvine, můžeš.

MARVIN MACY: Piš přesně, co ti řeknu.

HENRY MACY: (*klidně, trpělivě*) Ano, Marvine.

MARVIN MACY: (*HENRY MACY bez přestávky píše*) Drahá Amélie, má ženo. Podtrhni „ženo“.

HENRY MACY: Dobře, Marvine.

MARVIN MACY: Drahá Amélie, má ženo. Nenávidím vás.

HENRY MACY: Marvine...

MARVIN MACY: Piš! Nenávidím vás. Miluju vás.

HENRY MACY: Marvine...

MARVIN MACY: Dělej, co říkám! Miluju vás. Miloval jsem vás dva roky a změnil jsem se, abych vás byl hoden. Nenávidím vás. Máš to?

HENRY MACY: Ano, Marvine.

MARVIN MACY: Nenávidím vás veškerou silou své lásky. Byl bych vám dobrým manželem a už vás dva roky miluju a neodvážil jsem se vám to říct... vy ohavná shnilá...

HENRY MACY: Zpomal, Marvine... ohavná, shnilá...

MARVIN MACY: ...ohavná shnilá šilhavá krabice!

HENRY MACY: Amélie nešilhá...

MARVIN MACY: Když je naštvaná! Když se naštve, tak se jí jedno oko stočí až k nosu. Jo.

HENRY MACY: Toho... jsem si nikdy nevším.

MARVIN MACY: Změnil jsem se kvůli vám a teď už vás jsem hoden a ten večer, co jste souhlasila, že si mě vezmete, jsem byl nejšťastnější ze všech chlapů... co kdy žili. Jednoho dne se sem vrátím a zabiju vás!

HENRY MACY: Marvine, to nemyslíš vážně...

MARVIN MACY: Napiš to! Jednoho dne se sem vrátím a zabiju vás... rozmlátím vám ksicht... utrhnu vám ruce od těla jako broučkové krovky.

HENRY MACY: Zpomal, zpomal.

MARVIN MACY: Piš rychlejc!

HENRY MACY: Píšu rychle. Ale má to bejt čitelný, ne?

MARVIN MACY: Jo. Ne. Je mi to jedno.

HENRY MACY: Dělán, co můžu.

MARVIN MACY: Dal jsem vám své pozemky, na který jsem dlouho dělal, abych vás potěšil, koupil... jsem vám šperky, koupil jsem vám klenoty a vy jste je dala na *prodej*. Zacházela jste se mnou jako s nickou a já vás *miloval*... Miluju vás, Amélie, miluju vás. A...

HENRY MACY: *(když MARVIN MACY přestane diktovat)* Pokračuj, Marvine.

MARVIN MACY: *(téměř v slzách)* A odcházím, jdu pryč a nikdy se sem nevrátím. *(honem dodá)* A až se vrátím, tak vám ukážu. Zabiju vás!

HENRY MACY: *(když MARVIN MACY zase zmlkne)* Jo?

MARVIN MACY: *(rychle, smutně a znechuceně diktuje)* S veškerou láskou upřímně váš, váš manžel Marvin Macy.

HENRY MACY: *(když dopíše)* Chceš... chceš to podepsat?

MARVIN MACY: Ne, moje jméno už tam je. Podepíšu to po svém.

(vytáhne nůž a zlehka se píchne do prstu, aby mu tekla krev)

Podej mi to.

(ohne se, palcem zašpiní od krve spodní část dopisu)

Ted' je to oficiální.

HENRY MACY: Mám... mám jí to předat?

MARVIN MACY: Až odejdu. Což je ted'.

(zvedne plechový kufřík)

HENRY MACY: *(stoupne si)* Postarám se o to.

MARVIN MACY: *(skoro jakoby se mu nechtělo)* No, Henry...

HENRY MACY: Buď na sebe opatrněj.

MARVIN MACY: Umím... *(zachvěje se)* umím se o sebe postarat.

HENRY MACY: Nedostaň se do průšvihu.

MARVIN MACY: *(krátký posmutnělý smích)* Víš co, Henry? Ani by mě nepřekvapilo, kdybych se do průšvihu dostal. Vůbec bych se nedivil, kdyby se ze mě stal nejhorší chlap, co znáš...

HENRY MACY: Nedělej... problémy, ano?

MARVIN MACY: *(náhle zvráceně útočný)* PROČ?

HENRY MACY: Buď... buď opatrněj.

MARVIN MACY: Tak... *(odmlka)*... sbohem, Henry.

HENRY MACY: *(jak MARVIN MACY odchází)* Sbohem... Marvine.

(HENRY MACY chvíli sleduje, jak MARVIN MACY odchází, podívá se na dopis ve své ruce, otočí se, pomalu dojde k patě schodů, kde sedí SLEČNA AMÉLIE)

HENRY MACY: *(tiše)* Slečno Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: Už se ten opravář vytratil? Bratříček už odtáh'?

HENRY MACY: *(stejně)* Jo, je pryč.

SLEČNA AMÉLIE: *(po krátké odmlce)* Zaplat' pánbůh, že je pryč.

HENRY MACY: Chtěl...*(podá jí dopis)*... chtěl, abych vám dal tohle.

SLEČNA AMÉLIE: *(podívá se jen na tak dlouho, aby si všimla, že je to dopis)* Dobře, že je pryč.

HENRY MACY: Tak... dobrou noc, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: *(odmlka)* Dobrou, Henry.

(HENRY MACY odchází, SLEČNA AMÉLIE zůstává sama na jevišti, začne si číst dopis.)

(hudba, pokud už nebyla puštěná doted')

VYPRAVĚČ: A tak skončilo desetidenní manželství slečny Amélie Evansové a Marvina Macyho, což nám dává odpovědi na otázky, které o pár let později kladl bratránek Lymon. Kdo je Marvin Macy? Kdo je Marvin Macy?

SLEČNA AMÉLIE a BRATRÁNEK LYMON sedí sami na verandě.

BRATRÁNEK LYMON: Amélie!

SLEČNA AMÉLIE: Jo?

BRATRÁNEK LYMON: Něco se ke mně doneslo, Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: Jo? A co?

BRATRÁNEK LYMON: *(po dlouhé odmlce, tiše, vážně, beze známky vtipkování)*

Amélie, proč jsi mi nikdy neřekla, že jsi vdaná?

(to SLEČNU AMÉLIÍ vyvede z míry, možná vstane, popojde o pár kroků, nakopne podpěru, na BRATRÁNKA LYMONA se nepodívá)

SLEČNA AMÉLIE: *(nakonec reaguje chraptivě, naštvaně)* Taky nejsem!

BRATRÁNEK LYMON: *(tiše, vytrvale)* Ale ano. Před lety sis vzala Marvina Macyho. Jsi vdaná.

SLEČNA AMÉLIE: *(přetvářka)* Ne!

BRATRÁNEK LYMON: Proč jsi mi to neřekla?

SLEČNA AMÉLIE: *(přesvědčuje samu sebe)* Nejsem vdaná!

BRATRÁNEK LYMON: Proč jsi mi neřekla, že jsi vdaná, Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: *(konečně se na něj otočí)* Byla jsem vdaná. Byla jsem vdaná za tu nulu, toho budižkničemu... ale to bylo... hotovo. Tečka!

BRATRÁNEK LYMON: *(stále stejně tiše trvá na svém)* Rozvedla ses s ním?

SLEČNA AMÉLIE: Utekl. Utekl před deseti lety, už za něj nejsem vdaná!

BRATRÁNEK LYMON: Rozvedla ses s ním někdy?

SLEČNA AMÉLIE: *(rozzuřená)* ON UTEKL! *(pak tišeji)* Už nejsem vdaná!

BRATRÁNEK LYMON: *(tiše, logicky uvažuje)* Ale ano, jsi. Stále za něj jsi vdaná. Proč jsi mi to, Amélie, nikdy neřekla?

SLEČNA AMÉLIE: *(vrací se k němu, sedne si, tichá)* Už... už je to dávno.... je to minulost. *(když se na ni BRATRÁNEK LYMON otočí, pokračuje)* Nemá to nic společného s... ničím.

BRATRÁNEK LYMON: Přijde mi zvláštní, žes mi to neřekla, Amélie.

SLEČNA AMÉLIE: *(překvapivě v rozpacích)* Není... nebylo o čem mluvit. Vzala jsem si... ho a on utekl. *(skoro prosí)* Je to špatnej člověk, bratránku. Nikdy to nebyl dobrej chlap.

BRATRÁNEK LYMON: Vzala sis ho.

SLEČNA AMÉLIE: *(ještě víc v rozpacích)* Nikdy jsme vlastně nebyli... *manželé*.

BRATRÁNEK LYMON: Slíbila jsi, že přede mnou nebudeš nic tajit, Amélie. Cítím se nepříjemně... teď když vím, že jsi mi tohle neřekla, mám tenhle divnej pocit a ten se mi nelíbí.

SLEČNA AMÉLIE: Nebylo to skutečný tajemství, bratráčku. Nechci, aby sis dělal starosti, chci, aby ses cítil dobře a... šťastně.

BRATRÁNEK LYMON: Mám z toho pocit, kterej se mi nelíbí.

SLEČNA AMÉLIE: Nebylo to nic, co bys měl vědět.

BRATRÁNEK LYMON: *(otočí se na ni, skoro divošsky, ano, divošsky)* Nebylo to nic, co bych měl vědět?!

SLEČNA AMÉLIE: Moc... moc toho před tebou neskrývám, bratráčku, víš o mejch obchodech... o mejch účtech, řekla jsem ti všechno o tátovi a všechno o...

BRATRÁNEK LYMON: *(vyčítavě)* Všechno, až na Marvina Macyho.

SLEČNA AMÉLIE: *(souhlasně)* Všechno, až na Marvina Macyho.

BRATRÁNEK LYMON: *(najednou se mění, už SLEČNU AMÉLII netrestá, do hlasu se mu vkrade nadšení)* A Marvin Macy, pane jo... podle toho, co mi říkali, je to... takovej chlap!

SLEČNA AMÉLIE: *(stále ztracená v myšlenkách)* No, špatnej chlap.

BRATRÁNEK LYMON: Neřeklas mi ... neřeklas mi o nejzajímavější věci v tvým životě.

SLEČNA AMÉLIE: *(pořád poslouchá jen napůl)* Nikdy to nebyl dobrej chlap.

BRATRÁNEK LYMON: A ty jsi mi o něm neřekla, nejdůležitější fakt v celým tvým životě...

SLEČNA AMÉLIE: *(začne vnímat, co to BRATRÁNEK LYMON říká)* Bratráčku...?

BRATRÁNEK LYMON: *(naprosto pohlcený)* ...chlap jako Marvin Macy, kterej byl všude, kterej viděl věci, co jiný chlapi nikdy neuvidí, kterej...

SLEČNA AMÉLIE: *(nevěřicně)* Bratráčku!

(začíná hrát hudba)

BRATRÁNEK LYMON: ... kterej byl... kterej byl *(do hlasu se mu vkrade údiv)* v *Atlantě*!

SLEČNA AMÉLIE: *(snaží se pochopit, co se to děje)* Atlanta není zas až tak moc.

BRATRÁNEK LYMON: Kterej byl v *Atlantě*, a... *(do hlasu se mu vkrade nábožná úcta)* a kterej měl oplejtačky se *zákonem*... a *(teď přichází vzrušení)* kterej byl ve *vězení*. A tys mi tohle, Amélie, zatajila!

SLEČNA AMÉLIE: *(začíná se zlobit)* Je to normální kriminálník, to je všechno!

BRATRÁNEK LYMON: Amélie, on byl ve vězení a... a vsadím se, že byl nějakou dobu i v řetězovém gangu. Amélie!

SLEČNA AMÉLIE: *(zmatená)* Ty ses byl podívat na řetězovej gang, bratráčku Lymone...

BRATRÁNEK LYMON: Ano!

SLEČNA AMÉLIE: Na bandu kriminálníků spoutanejch řetězy za kotníky, jak pracuje na rozpálený silnici, nad nima stráž s puškou...

BRATRÁNEK LYMON: Ano, ano, ano, Amélie!

SLEČNA AMÉLIE: (*prosí*) Bratrátku ... jsou to jen zločinci... jsou ve vězení.

BRATRÁNEK LYMON: Já vím, Amélie... ale jsou *spolu*.

SLEČNA AMÉLIE: (*po dlouhé odmlce, v rozpacích*) My jsme spolu... bratrátku.

BRATRÁNEK LYMON: (*zavrhuje to*) Ano, Amélie, jsme spolu.

SLEČNA AMÉLIE: A... žije se nám spolu dobře.

BRATRÁNEK LYMON: (*stejným tónem*) Ale jistě, Amélie. (*navrací se mu nadšeně*) A všichni jsou tam spolu, ti chlapi... a jak *zpívají*, Amélie! Slyšelas je zpívat, Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: (*znovu se zaobírá vlastními myšlenkami*) Jo, slyšela jsem je zpívat.

BRATRÁNEK LYMON: Jsou... jsou tam... *spolu*.

(*Ticho.*)

Hudba náhle přestane hrát. Zleva na scénu vejde MARVIN MACY, zůstane tam opřený o proscénium, může třeba ořezávat kus dřeva. SLEČNA AMÉLIE a BRATRÁNEK LYMON ho vidí současně. SLEČNA AMÉLIE vstane, ztuhne, zatne pěsti. MARVIN MACY zůstává, kde je. BRATRÁNEK LYMON se zvedne a pomalu, opatrně se k MARVINU MACYMU blíží)

SLEČNA AMÉLIE: (*MARVINOVI*) Vypadni odsud!

(*BRATRÁNEK LYMON se k němu dál pomalu blíží*)

MARVIN MACY: (*zakloní hlavu a pohrdlivě se SLEČNĚ AMÉLII vysměje. BRATRÁNEK LYMON jde pořád blíž, teď je u něj už docela blízko. K BRATRÁNKU LYMONOVI, pohrdlivě*)
Co chceš, prcku?

SLEČNA AMÉLIE: Bratrátku!

BRATRÁNEK LYMON: (*rukou ji naznačuje*) Nech mě, Amélie. (*přiblíží se k MARVINOVI*)
Vy budete Marvin Macy.

(*vzápětí začnou BRATRÁNKEM LYMONEM zmítat malé, nedobrovolné křeče vzrušení, začne trochu poskakovat, zvláště škube rukama*)

Vy musíte být Marvin Macy!

MARVIN MACY: (*mluví k SLEČNĚ AMÉLII, ale zírá na BRATRÁNKU LYMONA*) Co chce ten hrbáč?

SLEČNA AMÉLIE: (*nehýbe se*) Vypadni odsud!

BRATRÁNEK LYMON: (*křeče pokračují*) Byl... jste... byl jste... v Atlantě...a... a... a...

MARVIN MACY: To má ten prcek nějaký záchvat nebo co?

BRATRÁNEK LYMON: (*stejně jako před tím*) a... a... a... byl jste ve vězení?

(*MARVIN MACY bekhendem uštědří BRATRÁNKU LYMONOVI ostrý pohlavek a BRATRÁNEK LYMON se pozadu dopotácí doprostřed jeviště, kde upadne. Sbírá se země*)

MARVIN MACY: To tě odnaučí na mě zírat, hrbáči!

BRATRÁNEK LYMON: *(na nohách, zírá na MARVINA MACYHO, ale zároveň rukou ukazuje SLEČNĚ AMÉLII, která sešla o jeden schod níže, aby se zastavila)* Nech to být, Amélie, jen... to ... nech... být.

SLEČNA AMÉLIE: Já tomu budižkničemu ukážu!

BRATRÁNEK LYMON: *(oči upírá dál na MARVINA MACYHO, přikáže SLEČNĚ AMÉLII)* Nech mě na pokoji, Amélie! Nech to bejt!

SLEČNA AMÉLIE: *(beznadějné zvolání)* Bratráčku!

BRATRÁNEK LYMON: Nech mě bejt, Amélie, jdi pryč.

MARVIN MACY: *(zasměje se, otočí)* Nashle... paní Macyová.

(odejde)

BRATRÁNEK LYMON: Marvine Macy!

SLEČNA AMÉLIE: *(když BRATRÁNEK LYMON následuje MARVINA MACYHO z jeviště)* Bratráčku Lymone?

BRATRÁNEK LYMON: *(zpoza scény)* Marvine Macy! Marvine Macy! Marvine Macy!

(SLEČNA AMÉLIE zůstává na jevišti sama, smráká se...)

(hudba ustává)

(Hudba začíná.)

Tableau: SLEČNA AMÉLIE na verandě, jde o schod níže)

VYPRAVĚČ:

Nadešel čas mluvit o lásce. Vezměme v úvahu tři osoby, které byly této emoci vystaveny. Slečnu Amélii, bratráčka Lymona a Marvina Macyho.

Ale co přesně je láska? Především je to sdílená zkušenost dvou lidí, ale neznamená to, že by oba stejnou zkušenost zažívali. Je milující a milovaný, ale oba pochází z naprosto jiného světadílu. Často se stává, že milovaný je jen impulsem pro všechno nahromaděnou lásku, která uvnitř milujícího dlouho tiše spočívala. A každý milující tohle ví. Z hloubi duše cítí, že jeho láska je osamělá záležitost. Poznává novou zvláštní samotu.

Milovaný se také dá popsat mnoha způsoby: vyvolat lásku může i ta nejpodivnější osoba. Ano a milující to může vidět naprosto jasně – to ale vývoj jeho lásky ani za mák neovlivní. Proto je povaha a hodnota jakékoliv lásky určována výhradně milujícím. A z tohoto důvodu většina z nás raději miluje, než je milována. A strohá pravda je, že spousta lidí pocítí, že jsou milováni, nesnese, protože milující touží po jakémkoliv vztahu s milovaným, dokonce i když to oběma může způsobit jen bolest.

Přesto, ačkoliv vypadá láska navenek často smutně a směšně, musíme si pamatovat, že nikdo neví, co přesně se odehrává v duši milujícího. Takže kdo jiný by měl soudit jakoukoliv lásku než Bůh? O těchto třech lidech – slečně Amélii, bratráčku Lymonovi a Marvinu Macym, kteří byli všichni lásce vystaveni, lze ale říct jednu věc. Dá se říct, že z toho nevzejde nic dobrého.

(Hudba pokračuje.)

SLEČNA AMÉLIE se přesně na konci VYPRAVĚČOVY řeči zvedne, zajde dovnitř, jeviště zůstane dočasně opuštěné. Stále je večer.

Hudba umlká. SLEČNA AMÉLIE je vevnitř. MARVIN MACY a HENRY MACY společně vyjdou na jeviště, za nimi se táhne BRATRÁNEK LYMON, okrajově, nejistě)

MARVIN MACY: *(k BRATRÁNKU LYMONOVI, zle)* Přestaň mě sledovat! Slyšíš?

HENRY MACY: Nech ho bejt. Je neškodnej.

MARVIN MACY: *(k Henrymu Macymu)* Pronásleduje mě jak nějakej zatracenej pes... kňučí mi u nohou. *(falzetem)* „Marvine Macy, zdravím, Marvine Macy! Marvine Macy! Marvine Macy!“ *(opět běžným hlasem)* Člověk by z toho zešilel.

(opět k BRATRÁNKU LYMONOVI)

Proč se nevrátíš ke své přítelkyni... říkej ty bláboly jí.

BRATRÁNEK LYMON: *(ostýchavě, ale téměř na hranici flirtu)* Ale jděte, vždyť nedělám problémy.

HENRY MACY: Marvine, je neškodnej.

MARVIN MACY: Zpropadenej hrbáč, co se za mnou tahá? *(k bratráнку Lymonovi)* Co ode mě vlastně vůbec chceš?

BRATRÁNEK LYMON: *(v rozpacích)* Já... nechci nic.

MARVIN MACY: *(sám k sobě)* Zatracenej prcek.

HENRY MACY: Ty... jen projíždíš? Cestuješ někam?

MARVIN MACY: *(zle se zašklebí)* Já ti nevím, Henry, nemám plány. Mohl bych se trochu zdržet.

HENRY MACY: *(lítostivě)* Myslel jsem si, že třeba jen projíždíš.

MARVIN MACY: *(ošklivě)* Co se děje, Henry, ty mě tu nechceš?

BRATRÁNEK LYMON: Zůstaňte, Marvine. Nikam nejezděte.

MARVIN MACY: *(k BRATRÁNKU LYMONOVI)* Ty zmlkni, ty jeden zakrslej... *(obráti se zpět k HENRYMU MACYMU)* Vidíš to? Ten hrbáč chce, abych tu zůstal. Co se s tebou děje, Henry? Proč se nemůžeš dočkat, až zase odejdu?

HENRY MACY: *(zdráhavě)* Jde jen... jen o to, že když jsi tu tak dlouho nebyl, věci se usadily... napadlo mě, že bys možná mohl mít v plánu... víš co... dělat nějaký potíže.

MARVIN MACY: *(hlasitě se zasměje)* Já? Dělat potíže? Jak tě tohle mohlo napadnout?

(BRATRÁNEK LYMON se na podporu MARVINA MACYHO zahihňá)

Hele, ty jeden!

(tohle je k BRATRÁNKU LYMONOVI) Sleduješ mě už týden, vrtíš ocasem, natřásáš se, tancuješ... domů chodíš jen na jídlo a spaní. Co ode mě vlastně chceš... abych tě adoptoval?

BRATRÁNEK LYMON: *(přehnaně touží)* Ach, Marvine Macy... to byste udělal?

MARVIN MACY: *(ožene se po něm, BRATRÁNEK LYMON se zkušeně skrčí, zasměje se)*
Zatracený štěně.

(v opovržení i stopa laskavosti)

HENRY MACY: Já... jsem doufal, že nemáš v plánu dělat potíže.

MARVIN MACY: Možná už máš dost toho, že teď bydlím s tebou. Půlka toho domu je moje, stejně jako půlka tohohle, ale možná že když už sis tam zvyknul žít sám, tak se teď ve středním věku chováš kapku sobecky.

HENRY MACY: *(tiše)* Zůstaň, jak dlouho chceš.

MARVIN MACY: *(neodbytně)* A nebo nechceš mít u sebe bývalýho vězně. Něco ti řeknu, Henry. Nejsem si úplně jistej, proč jsem se vrátil. Ne, že by tu nebylo pár věcí na vyřešení, ale nejsem si jistej, proč jsem se vrátil; asi jsem se sem jen chtěl podívat.

HENRY MACY: Slečna Amélie je...

MARVIN MACY: *(náhle prudký)* Říkal tu někdo něco o ní? Eh? Začal jsem o tom snad já?

HENRY MACY: Slečna Amélie... se usadila, žije... má u sebe bratránka Lymona.

(BRATRÁNEK LYMON se zahihňá)

... a má svou kavárnu a... a všechno je vyřešený a je tu klid.

MARVIN MACY: Jo, docela si tam rozjela obchod, co? Asi jí to dost vydělává, eh?

HENRY MACY: *(obránně)* Slečna Amélie tu kavárnu provozuje pro... nás, pro nás všechny. Je to... je to pěkný místo. A pro nás je to mimořádný místo. Důležitý.

MARVIN MACY: Jo, a není ho náhodou půlka moje? Co?

HENRY MACY: *(zklamání)* Ale Marvine!

MARVIN MACY: Zapomínáš, že je to pořád ještě moje žena!

HENRY MACY: Marvine, to bylo před tolika lety.

MARVIN MACY: Vím přesně, kolik je to let. Měl jsem spoustu času o tom přemyslet! Spoustu času, kdy jsem hněl ve vězení... a všechno kvůli ní! Všechno kvůli ní!

HENRY MACY: Marvine ... takovouhle věc nemůžeš celou dát za vinu jednomu člověku.

MARVIN MACY: Kdo ksakru říká, že ne?!

HENRY MACY: *(slabě)* Už... už je to tak dávno.

MARVIN MACY: Jo, ale když jsi ve vězení, tak máš spoustu času o těch věcech přemyslet, Henry.

(BRATRÁNEK LYMON se zahihňá)

Není to tak, buráku?

BRATRÁNEK LYMON: *(plný naděje)* Já jsem ve vězení nikdy nebyl.

MARVIN MACY: *(ironicky)* Třeba se tam někdy podíváš, buráku.

(zpět k HENRYMU MACYMU) Jo, máš spoustu času o těch věcech přemítat, Henry. A... víš co? Začneš dělat plány... všechny možný druhy plánů.

HENRY MACY: Marvine... nech to všechno bejt. Nech to bejt.

MARVIN MACY: (*uzavírá rozhovor*) Prostě si hled' svých věcí, Henry, a já se budu starat o ty svoje. Dobře?

(*zvedne se*)

HENRY MACY: (*stále sedí*) Vždycky sis dělal, cos chtěl, Marvine.

MARVIN MACY: (*hrdě*) To máš teda sakra pravdu, Henry, takže mě nech jít si po svym.

(*Podívá se na BRATRÁNKA LYMONA, usměje se na něj*)

Vlastně nech *nás* jít si po *našem*. Vid', buráku?

BRATRÁNEK LYMON: (*mimo sám sebe*) Ano, jo, jo, jo.

VYPRAVĚČ: To byl začátek zkázy. A věci, které následovaly, si nelze představit.

(*MARVIN MACY a BRATRÁNEK LYMON odchází se scény, BRATRÁNEK LYMON jako druhý, HENRY MACY zůstává na scéně sám.*)

Zviditelní se interiér kavárny, probíhá obvyklý večer. Je tu většina OBYVATEL MĚSTA. HENRY MACY se nehýbe, zůstává, kde je – na jedné straně scény. V kavárně se pije a mluví, ačkoliv zde panuje i zvláštní, očekávající tichost, které má EMMA potřebu komentovat tu a tam tím, že mluví moc nahlas.)

EMMA: (*příliš nahlas*) Teda, vypadá to tady ale vesele... když člověk vezme v úvahu všechno, co se tu teď děje...

MACPHAIL: Emmo.

EMMA: (*nezastrašená*) No, mně to přijde zvláštní.

SLEČNA AMÉLIE: (*bere ji vážně*) Co se ti zdá zvláštní, Emmo?

(*skupina se teď ztiší*)

PANÍ PETERSONOVÁ: (*šeptané varování*) Emmo, dávej si pozor na jazyk.

SLEČNA AMÉLIE: (*hlasitěji, ostřeji*) Co se ti zdá zvláštní, Emmo?

EMMA: (*nejdřív nervózní, ale čím déle mluví, získává postupně půdu pod nohama.*) Přijde mi zvláštní, že... že jsou tu všichni tak veselí...

SLEČNA AMÉLIE: Ale proč by to mělo být zvláštní?

EMMA: No... (*oči se jí zúží*)... je zvláštní, že jsou tu všichni, až na *jednoho*. (*vražedně pozorná*) Že se tu s námi bratránek Lymon nebaví a nejí tu svou malou porci a nedělá nám zábavu a vám *společnost*, slečno... (*zjevně hraná nevinnost*) Kde vlastně bratránek Lymon je? Sotva ho *vůbec* kdy vidám. Kde teď pořád je, slečno?

PANÍ PETERSONOVÁ: (*znovu šeptá*) Emmo!

SLEČNA AMÉLIE: (*zatíná pěsti*) Emmo?! (*odmlka, když kavárna ztichne*) Teď hezky zmlkneš!

EMMA: (*hraný údiv*) Ale, slečno, chtěla jsem jen vědět, kde je chudák bratránek...

SLEČNA AMÉLIE: ŘEKLA JSEM: ZMLKNI.

EMMA: (*obrátil tvář zpátky k talíři, smrtelně uražená*) Samozřejmě, pokud se mnou budete mluvit tímhle způsobem, tak... já už si o toho mrňouse nebudu dělat starosti, toť vše.

SLEČNA AMÉLIE: Dojez a vypadni, Emmo.

PANÍ PETERSONOVÁ: Slečno Amélie, chtěla jen...

SLEČNA AMÉLIE: Vy taky, obě dvě. Dojíst a ven.

EMMA: (*velmi důstojně*) Jistě, slečno, půjdeme, jinak bychom se tu ještě zadusily tím, co tu podáváte.

SLEČNA AMÉLIE: Pořád je to lepší, než co vaříte vy. Ty pomeje, co doma jíte vy, by nežraly ani moje prasata.

MACPHAIL: (*trochu opilý, vlídně*) Ale dámy, *prosím*.

SLEČNA AMÉLIE: (*nabručeně*) O jídle v téhle kavárně nebude mluvit tímhle způsobem.

(*vstoupí HENRY MACY*)

Dobrej, Henry.

HENRY MACY: (*pár lidí ho pozdraví, HENRY MACY si vybere osamělý stůl*)

Dobrej, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: (*přejde k němu, snaží se předstírat, že je jí jedno, že všichni poslouchají*)

Viděl... viděl jste... bratrána Lymona?

HENRY MACY: (*nedívá se na ni*) Jo, viděl, slečno, je s Marvinem. Je už zase s Marvinem.

SLEČNA AMÉLIE: (*po odmlce*) Jídlo nebo pití?

HENRY MACY: (*velmi slušně*) Myslím, že... bude mi stačit láhev, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: (*zamýšleně*) Jak je libo.

HENRY MACY: Nejsou daleko, myslím. Jsou spolu někde tady poblíž.

SLEČNA AMÉLIE: (*pokus o nezájem*) Aha, no, to je jedno. Mně na tom nesejde.

(*MARVIN MACY a BRATRÁNEK LYMON se znovu objeví na scéně, zůstanou ukrytí stranou, dokud není čas, aby do kavárny vstoupili*)

HENRY MACY: (*v rozpacích*) Já... já vím.

EMMA: (*hlasitě*) Přijde mi zvláštní, že se v téhle kavárně, což je veřejný místo, nesmíme o některých věcech bavit.

PRVNÍ OBYVATEL: (*unavený z toho všeho*) Ach bože.

MACPHAIL: Emmo Haleová, máš dojíst a jít.

EMMA: (*s rychlostí chřestýše*) Stumpy MacPhaile, ty se vrať ke svému pití a neplet' se do toho. (*opět stejně hlasitě*) Marvin Macy se vrátí do města a bratránek Lymon hned tráví veškerý čas s ním... místo se slečnou Amélií. To mi přijde zvláštní.

(*v kavárně hrobové ticho*)

SLEČNA AMÉLIE: Emmo, pamatuješ si na toho právníka, co mě před šesti sedmi lety podvedl? Chtěl mě ošidit na koupi jednoho pozemku? Pamatuješ si, co jsem mu udělala?

EMMA: (*předstírá zapomenutí*) No, vlastně...

MACPHAIL: (*k EMMĚ, nápomocný*) Určitě si to pamatuješ, Emmo. Slečna Amélie za ním šla a zbila ho tak, že v něm zůstala jen malá dušička. Taky mu zlomila ruku, ne? A to byl velkej. A byl to *chlap*.

SLEČNA AMÉLIE: (*k EMMĚ*) Nemám problém vztáhnout ruku na ženskou, která... si nehledí svýho.

(*MARVIN MACY a BRATRÁNEK LYMON se vydají ke schodům kavárny, BRATRÁNEK LYMON jde první*)

MERLIE RYAN: (*radostně*) Slečna Amélie zabije Emmu? Fakt ji zabije?

DRUHÝ OBYVATEL MĚSTA: Ne, Merlie, samozřejmě, že ne.

MERLIE RYAN: (*zklamany*) Nechápu proč...

EMMA: (*ke SLEČNĚ AMÉLII, nejistě*) Já... já se vás nebojím.

(*BRATRÁNEK LYMON a MARVIN MACY stoupají po schodech*)

MACPHAIL: (*pomalou pronáší velké moudro*) Co kdybyste zase všichni trochu vychladli?

EMMA: (*k PANÍ PETERSONOVĚ a jedné OBYVATELCE MĚSTA*) Já se jí nebojím.

PANÍ PETERSONOVÁ: Tak to jsi šílená.

OBYVATELKA: To teda jo.

EMMA: Mám víru v Boha.

PANÍ PETERSONOVÁ: (*velmi nejistě*) No, amen.

MERLIE RYAN: (*pozvedá sklenici*) Amen. Amen!

(*BRATRÁNEK LYMON, který máváním naznačil MARVINU MACYMU, aby se schoval ze světla ve dveřích, vstoupí. SLEČNA AMÉLIE se usměje, když ho vidí*)

EMMA: (*sebejistota se vrátila*) No, podívejme se, kakadu je zpátky.

MACPHAIL: Dobrej, bratránku Lymone.

HENRY MACY: Bratránku Lymone.

(*zdraví ho i ostatní. BRATRÁNEK LYMON je všechny ignoruje, jde přímo ke SLEČNĚ AMÉLII*)

BRATRÁNEK LYMON: (*výsměšně formální*) Zdravím, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: Kde jsi byl, bratránku? Skoro jsem na tebe už zanevřela.

BRATRÁNEK LYMON: Ohoho... poblíž, tady kolem. Trochu se projít, trochu popovídat. (*krátce čeká, jestli bude SLEČNA AMÉLIE reagovat, nestane se tak*) Páni, večeře voní skvěle! Copak máme?

SLEČNA AMÉLIE: (*zamyšlená*) Cože, bratránku?

BRATRÁNEK LYMON: Ptal jsem se, co je k večeři.

SLEČNA AMÉLIE: No, šunka a zimní hrášek a kukuřičná kaše a vydala jsem broskvový kompot.

RAINEY 1: (*s plnou pusou*) Je to dobrý.

RAINEY 2: (*Stejně*) Je to moc dobrý.

BRATRÁNEK LYMON: No, to je pěkný.

SLEČNA AMÉLIE: Máš... máš hlad, bratráčku Lymone?

BRATRÁNEK LYMON: Říkal jsem si, že je to pěkný, když zrovna máme večer hosta. *(kavárna ztichne)* Na dnešní večer jsem pozval zvláštního hosta. *(sotva vydrží v klidu čekat na reakci SLEČNY AMÉLIE)*

SLEČNA AMÉLIE: *(její reakce přichází pomalu, nakonec bezbarvě)* Jo?

BRATRÁNEK LYMON: Jo. *(zavolá ven)* Pojď už. Slečna Amélie na tebe čeká. *(naprosté ticho, MARVIN MACY vstoupí, ticho kromě hlasitých nádechů tu a tam. MARVIN MACY si krátce přítomné prohlédne, ošklivě se usměje na SLEČNU AMÉLII, která je neschopná pohybu. MARVIN MACY přejde k prázdnému stolu, nohou si prudce odsune židli, posadí se. Stále ticho.)*

MARVIN MACY: Hej, hrbáči, přines mi večeři.

MERLIE RYAN: Jé, slečno. Marvin Macy se vrátil. Slečno Amélie!

MACPHAIL: Zmlkni, ty idiote!

EMMA: *(zatímco SLEČNA AMÉLIE je stále zticha a neschopná pohybu)* V životě by mě nenapadlo, že se tohohle dožiju. Říkám vám, v životě by mě to nenapadlo.

MERLIE RYAN: Slečno? Marvin Macy se vrátil. *(RAINEY 1 se zakucká, chvíli kucká, RAINEY 2 ho plácá po zádech. SLEČNA AMÉLIE se nehýbe)*

MARVIN MACY: Hrbáči, chci večeři!

BRATRÁNEK LYMON: *(jde splnit jeho přání)* Jistě, jistě, Marvine.

SLEČNA AMÉLIE: *(zastoupí mu cestu)* Nikam nepůjdeš.

BRATRÁNEK LYMON: Marvin chce večeři!

MARVIN MACY: *(ke SLEČNĚ AMÉLII)* Nech ho projít!

SLEČNA AMÉLIE: *(blíží se k MARVINU MACYMU)* Hele ty!

MARVIN MACY: Jo? *(stojí proti sobě, MARVIN MACY se už zvedl, možná že se jeho židle převrátila. Oba zatínají pěsti, ale ruce podél těla. Začnou kolem sebe kroužit. Napětí je obrovské)*

BRATRÁNEK LYMON: *(zpoza pultu)* Marvine, máš rád kukuřičný vdolky?

MARVIN MACY: *(stále sleduje SLEČNU AMÉLII)* Dej je tam.

SLEČNA AMÉLIE: Když už tam jsi, pod pultem je i nějaký jed na krysy, přidej ho tam pro chuť.

PANÍ PETERSONOVÁ: Asi omdlím.

EMMA: Psst.

MARVIN MACY: *(jak oba kolem sebe pořád krouží)* Našel jsem tu past, cos nastražila v lesích, kde lovím. Ta by mě zabila, vid'?

SLEČNA AMÉLIE: Nejspíš.

MARVIN MACY: *(vražedně)* Dej si bacha.

BRATRÁNEK LYMON: *(objeví se i s plným talířem)* Večeře! Večeře!

(SLEČNA AMÉLIE se najednou prudce otočí a vyjde ven z kavárny, sedne si na schody. Uvnitř dál probíhá scéna, možná se trochu uvnitř setmí, veškerá konverzace se trochu ztiší. HENRY MACY chvíli počká a pak jde za SLEČNOU AMÉLIÍ ven.)

HENRY MACY: Slečno? *(bez odpovědi)* Slečno?

SLEČNA AMÉLIE: *(konečně)* Nechte mě bejt.

HENRY MACY: On zase brzy zmizí... vím to.

SLEČNA AMÉLIE: *(pochybuje)* Vážně?

HENRY MACY: *(konejšivě)* Jasně, půjde dál, tady pro něj není místo.

SLEČNA AMÉLIE: *(nejhlubší ironie)* Tím jste si jistej, jo?

HENRY MACY: *(nejistě)* Jasně.

(hudba zesílí)

V průběhu VYPRAVĚČOVY řeči se SLEČNA AMÉLIE a HENRY MACY vrátí do kavárny, kde to nadále žije. BRATRÁNEK LYMON čeká na MARVINA MACYHO, SLEČNA AMÉLIE stojí stranou. Pod následující řečí může být trochu slyšitelná konverzace)

VYPRAVĚČ: Ale Henry Macy se mýlil, protože Marvin nikam neodešel. Zůstal ve městě a každý večer chodil do kavárny na večeři a bratránek Lymon na něj čekal a nosil mu pití, za které nikdy nezaplatil ani cent. A během těch večerů, které se změnilly na týdny, slečna Amélie nic neudělala. Neudělala nic, kromě toho, že stála stranou a dívala se.

(na pozadí se odehrává příslušný děj)

Ale každý večer se stávala stejná věc. V průběhu večera se k sobě slečna Amélie a Marvin Macy naprosto bezdůvodně přiblížili, pěsti zaťaté a začali kolem sebe kroužit. Právě při těchto obřadních scénách všichni čekali, že padnou první rány... ale nikdy se tak nestalo.

Jediné, co se kdy stalo, bylo, že kolem sebe chvíli kroužili a pak se rozešli. Všichni věděli, že jednou ty rány padnou, že se dříve nebo později Marvin Macy a slečna Amélie poperou, že se utkají v bitvě, ze které jeden z nich vyjde brutálně zmlácený nebo mrtvý. Ale všichni také věděli, že ještě nenastal správný čas.

Jednoho večera, skoro tři měsíce po tom, co se Marvin Macy vrátil do města, ale došlo k události, která nastavila kurs ke katastrofě.

(hudba umlká, znovu se objevuje kavárna)

SLEČNA AMÉLIE: Tak konečně potáhneš dál?

MARVIN MACY: Cože?

SLEČNA AMÉLIE: No, máš sbaleno.

BRATRÁNEK LYMON: *(ze svého trůnu na sudu)* Amélie! *(krátká odmlka, SLEČNA AMÉLIE se po něm ohlédne)* Marvin Macy s náma chvíli pobude.

SLEČNA AMÉLIE: *(po odmlce, zavrtí hlavou, jakoby si ji chtěla pročistit)* Já ti nerozumím, bratráčku.

BRATRÁNEK LYMON: Řekl jsem, že s námi Marvin Macy chvíli pobude. *(pomalu, zřetelně)* Nastěhuje se sem. *(odmlka, SLEČNA AMÉLIE vypadá, jakoby nic z toho neslyšela)* Bude tu bydlet. S námi. *(naprosté ticho přerušené následujícím)*

SLEČNA AMÉLIE: *(nakonec k MARVINU MACYMU)* Nemáme pokoj.

MARVIN MACY: *(výsměšně)* Že nemáš pokoj, jo?

SLEČNA AMÉLIE: Tohle není žádná ubytovna... pro trestance.

MARVIN MACY: *(stále se dívá na SLEČNU AMÉLIÍ)* Bratráčku Lymone? Není tu pro mě pokoj?

BRATRÁNEK LYMON: *(panovačně)* Amélie! *(obráti svou smutnou pozornost k němu)* Amélie, myslím, že jsem řekl, že tu Marvin Macy s námi bude bydlet.

SLEČNA AMÉLIE: *(překvapivě bezmocná před jeho tónem)* Ale... ale, bratráčku...

BRATRÁNEK LYMON: *(rozdává příkazy, ale moc si užívá s dětinskou radostí)* Marvin Macy bude spát ve velké posteli tvého táty a my přestěhujeme moji malou postel – tu, o které jsi řekla, že to je rakev – do tvého pokoje... a ty... *(na chvíli se odmlčí, aby dosáhl správného efektu)* ... a ty, Amélie... ty si třeba můžeš dát matraci dolů a spát u kamen.

(další ticho přerušené jen tichým hrdelním smíchem MARVINA MACYHO)

HENRY MACY: *(tiše, k láhvi, která stojí na stole před ním)* Bože na nebesích.

SLEČNA AMÉLIE: *(snaží se mluvit, ale vyjde z ní jen)* Ahrrggh... uh, uh, arrggh.

BRATRÁNEK LYMON: *(netečný k její snaze odpovědět)* Takže vidíš, Amélie, pokoj by tu byl. Je to jen otázka vytvoření prostoru.

MACPHAIL: *(zvedne se, ale nehýbe se)* Myslím, že půjdu domů.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(vůbec se nehýbe)* Jo, já taky.

DRUHÝ OBYVATEL: Máte pravdu.

BRATRÁNEK LYMON: *(seskočí ze sudu)* Takže! Myslím, že já a Marvin teď půjdeme nahoru a pohodlně to tam zařídíme, co, Marvine?

MARVIN MACY: *(zvedne z podlahy plechový kufr)* Už jdu.

(SLEČNA AMÉLIE se nehýbe, na nikoho se nepodívá. MARVIN MACY jde za BRATRÁNKEM LYMONEM nahoru po schodech, zmizí. Všichni OBYVATELÉ MĚSTA kromě HENRYHO MACYHO odchází, až na MERLIEHO RYANA, který se ven v podstatě vymotá, na chvíli se přitom zastaví i u SLEČNY AMÉLIE, buď aby jí popřál dobrou noc nebo se dotknul jejího lokte nebo se prostě jen zastavil, a pak jde ven. Když jsou všichni už venku a v podstatě téměř i pryč ze scény, SLEČNA AMÉLIE se probere z letargie, pomalu se rozhlédne po kavárně a vyjde na verandu, kde sedí a hledí do prázdna.

Hudba tady nejspíš ustoupí.

Světla v kavárně se postupně ztlumí, až interiér zmizí a pak HENRY MACY vyjde ven na verandu a posadí se celkem blízko SLEČNY AMÉLIE)

SLEČNA AMÉLIE: *(po odmlce)* Henry?

HENRY MACY: Ano, slečno Amélie? *(jednotlivé repliky teď navazují pomalu)*

SLEČNA AMÉLIE: Musím to udělat.

HENRY MACY: Co... udělat, slečno?

SLEČNA AMÉLIE: Dostat vašeho bráchu.

HENRY MACY: Ano.

SLEČNA AMÉLIE: Musím ho vyhnat nebo zabít nebo...

HENRY MACY: Já vím.

SLEČNA AMÉLIE: Ale pokud to udělám...

HENRY MACY: Uděláte co?

SLEČNA AMÉLIE: Pokud ho vyženu... tak bratránek Lymon půjde s ním.

HENRY MACY: Slečno...

SLEČNA AMÉLIE: Půjde! Už bych to udělala dávno, ale ...

HENRY MACY: Ale myslíte si, že bratránek Lymon odejde s ním?

SLEČNA AMÉLIE: E... hhm.

HENRY MACY: Ale... sejde na tom tolik?

SLEČNA AMÉLIE: *(konečně se na něj podívá)* Jestli bratránek Lymon odejde... zůstanu sama.

HENRY MACY: On ale... bratránek Lymon vám stejně není moc oporou, ne?

SLEČNA AMÉLIE: Trochu je. Trochu. Musím dostat vašeho bráchu, Henry.

HENRY MACY: *(přemýšlí, smíří se s tím)* Dobře. *(odmlka)* Dobrou, slečno.

SLEČNA AMÉLIE: Dobrou noc, Henry.

HENRY MACY: *(vydá se pryč, pak se ale zastaví, aby řekl)* Nic s tím nezmůžu, že jo?

SLEČNA AMÉLIE: *(zvedne se, vydá se dovnitř)* Ne, nezmůžete, Henry.

HENRY MACY: Ne, tak dobrou.

(odchází)

SLEČNA AMÉLIE: Dobrou, Henry. *(zajde dovnitř)*

Hudba zesílí.

Denní světlo. Vidět je pouze vnějšek část kavárny.

VYPRAVĚČ: A zápas, na který všichni čekali, ale nikdo nevěděl, kdy nastane, se nakonec konal druhého února, na Hromnice.

(pod následujícím příslušné jednání)

A byla to zároveň vážná i veselá událost. Sázelo se – Emma Haleová samozřejmě vsadila na Marvina Macyho. Slečna Amélie ležela na verandě, aby před zápasem nasbírala síly a Marvin Macy seděl opodál s plechovkou sádla mezi kolena a pečlivě si mastil ramena i nohy. Všichni to věděli a nikdo hlášení bratrána Lymon nepotřeboval – a umlčet by ho stejně ani nemohli.

BRATRÁNEK LYMON: *(k MARVINU MACYMU)* Pořádně se namasti. Když budeš pořádně klouzat, tak tě nebude moct pevně chytit.

MARVIN MACY: *(mastí si paži)* To přesně dělám, neměj obavy.

BRATRÁNEK LYMON: *(k pár OBYVATELŮM MĚSTA, kteří se přiloudali)* Dneska! Bude to dneska!

MACPHAIL: Jo, my víme.

TŘETÍ OBYVATEL: Jo, neměj obavy, víme to.

BRATRÁNEK LYMON: *(mimo sebe vzrušením, na chvílku se obrátí k MARVINU MACYMU)* Pořádně se namasti. *(vyrazí ke SLEČNĚ AMÉLII)*

MARVIN MACY: *(když si mastí druhou paži)* Jasssssněěěě.

BRATRÁNEK LYMON: *(po cestě ke SLEČNĚ AMÉLII sleduje další OBYVATELE MĚSTA, kteří přišli z druhé strany.)* Zápas začíná! Každou chvíli to bude! *(jde dál ke SLEČNĚ AMÉLII)*

HENRY MACY: *(smutně, netrpělivě)* My víme! Víme to!

EMMA: A já dneska vyhraju dolar.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(domýšlivě)* To asi těžko, protože dolar vyhraju já.

EMMA: *(radostný smích)* Však uvidíš.

BRATRÁNEK LYMON: *(ted' už u SLEČNY AMÉLIE)* Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: *(nehýbe se, zírá do nebe, její hlas skoro bez výrazu)* Ano, bratráčku Lymone?

BRATRÁNEK LYMON: *(naprosto nadšený)* Odpočíváš před zápasem, co?

SLEČNA AMÉLIE: Ano, bratráčku Lymone.

BRATRÁNEK LYMON: A... a najedla ses dobře?

SLEČNA AMÉLIE: Ano, bratráčku, dala jsem si tři porce napůl syrový pečeně.

BRATRÁNEK LYMON: Marvin měl čtyři.

SLEČNA AMÉLIE: Tak to má štěstí.

BRATRÁNEK LYMON: *(váhavě na ni míří prstem, jako by se jí chtěl dotknout)* A on... Marvin, se celý namastil. Namastila ses... taky, Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: Ano, bratráčku.

BRATRÁNEK LYMON: *(udělá dva kroky nazpět, rozhlédne se po davu, zní naléhavě)* Pak... myslím, že jste oba připraveni.

(ke STUMPYMU MACPHAILOVI)

Řek bych, že jsou připraveni.

(ted' jsou na jevišti všichni. OBYVATELÉ MĚSTA stojí na krajích)

MACPHAIL: *(dotčeně)* O tom rozhoduju já.

BRATRÁNEK LYMON: *(přesune se na stranu, pokřivený úsměv)* Chtěl jsem jen pomoci.

HENRY MACY: Víc pomůže, když někam zmizíš nebo tak.

MACPHAIL: *(přejde k MARVINU MACYMU)* Jsi připravený, Marvine?

MARVIN MACY: *(zvedne se, rozetře si na paže ještě trochu tuku)* Jako nikdy.

MACPHAIL: *(přejde tam, kde leží SLEČNA AMÉLIE, ta si sedne)* Vy... jste taky připravená, slečno Amélie?

SLEČNA AMÉLIE: Jo, už roky.

MACPHAIL: *(přesune se dopředu doprostřed)* Tak pojd'te oba sem.

MERLIE RYAN: Co... co se bude dít?

(SLEČNA AMÉLIE a MARVIN MACY se pomalu přesunou dopředu doprostřed)

EMMA: *(odpovídá MERLIEMU RYANOVI)* Marvin Macy zabije slečnu Amélii, Merlie, to se stane.

PANÍ PETERSONOVÁ: Právě naopak.

MERLIE RYAN: Proč... proč spolu budou bojovat?

DRUHÝ OBYVATEL: Ztichni.

MERLIE RYAN: *(opuštěné dítě)* Já to chci vědět, chci vědět, proč se Marvin a slečna Amélie navzájem zabijou.

TŘETÍ OBYVATEL: *(směje se)* Protože se znají, Merlie.

(pár lidí se v reakci na to zasměje, ale spíše tu panuje tíživé ticho)

MERLIE RYAN: *(stejně)* To není ten důvod.

EMMA: Bude muset stačit.

MACPHAIL: *(k MARVINU MACYMU a SLEČNĚ AMÉLII, kteří mu stojí každý po jedné ruce. MARVIN MACY svlečený do půl těla, nohavice kalhot má vyhrnuté nad kolena, SLEČNA AMÉLIE má rukávy vyhrnuté k ramenům a nohavice také nad kolena)* Má někdo z vás nůž?

SLEČNA AMÉLIE a MARVIN MACY: Ne.

MACPHAIL: Stejně to musím zkontrolovat. *(sáhne mu na zadní kapsy)* Čistej.

MARVIN MACY: *(zle)* Co sis myslel? Že lžu?

MACPHAIL: *(tvrdě)* Nože maj sklony často zajet do kapsy svých majitelů, aniž ti by o tom věděli, Marvine. Svýho času jsi to asi zažil často.

MARVIN MACY: *(ošklivě, ale ne za účelem dál se přít)* Fakt?

SLEČNA AMÉLIE: *(netrpělivě)* Tak pojd'!

MARVIN MACY: *(k SLEČNĚ AMÉLII, tiše a zle)* Nemůžu se dočkat.

MACPHAIL: *(aby je utišil)* Dobře, dobře, klid.

(tíživé ticho, SLEČNA AMÉLIE a MARVIN MACY se trochu vzdáli, zaujmou boxerské pozice, připraveni)

Dobře. Teď!

(ZÁPAS: Chvilí kolem sebe krouží, pak oba najednou bez varování zaútočí. Obě rány sednou a oba bojující jsou trochu zaskočení. Dál krouží, pak znovu útočí, SLEČNA AMÉLIE dostane ránu, zapotáčí se dozadu, téměř spadne, pak se napřímí. Znovu útočí. MARVIN MACY je zasažen tvrdým úderem, zapotáčí se dozadu. Znovu útočí. Náhle se box změní v zápas. Tehdy se

dav přiblíží. Bojují tělo na tělo, zapřeni v kyčlích. SLEČNA AMÉLIE postupně získává výhodu a kousek po kousku donutí MARVINA MACYHO ohnout se dozadu, čímž ho položí na zem. BRATRÁNEK LYMON je rozrušen na nejvyšší míru. Nakonec SLEČNA AMÉLIE přitlačí MARVINA MACYHO k zemi a obkročmo na něm sedí, ruce na jeho hrdle. Dav se přiblíží, aby viděl, jak ho zabije)

PANÍ PETERSONOVÁ: *(ječí)* Zab ho, zab ho!

MERLIE RYAN: *(chytne se toho)* Zab ho! Zab ho!

BRATRÁNEK LYMON: *(napůl zavřiská, napůl vykřikne)*

NEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE!

(BRATRÁNEK LYMON přiběhne z místa, kde stál, ke SLEČNĚ AMÉLII, vlezte jí na záda a zezadu ji začne škrtit)

HENRY MACY: Zastavte ho!

EMMA: Jen jí dej! Dej jí!

(BRATRÁNEK LYMON dál škrtí SLEČNU AMÉLII, což stačí na to, aby se rovnováha boje změnila. MARVIN MACY dostane ruce SLEČNY AMÉLIE z krku, dostane ji pod sebe. BRATRÁNEK LYMON o pár kroků couvne. MARVIN MACY sedí na SLEČNĚ AMÉLII obkročmo, bezmyšlenkovitě, rozrušeně, nepřiměřeně ji mlátí, dav vzdychá a křičí.

Náhle ticho. Hudba zmlkne. Dav o trochu couvne. MARVIN MACY se zvedne z těla SLEČNY AMÉLIE, ležícího na břiše. Těžce dýchá, stojí nad ní, ačkoliv je sám sotva schopen stát.)

HENRY MACY: *(velmi tiše)* Ach, bože, ne.

(Všichni jsou potichu, nejhlasitějším zvukem je dech MARVINA MACYHO. Někteří lidé začnou s nepřítomným výrazem odcházet.)

EMMA: *(jde ke SLEČNĚ AMÉLII, velmi starostlivě)* Ach, chudák slečna Amélie, chudák...

HENRY MACY: Nech ji být.

(EMMA poslechne, odejde, na jevišti zůstávají jen SLEČNA AMÉLIE, MARVIN MACY, BRATRÁNEK LYMON a HENRY MACY.

SLEČNA AMÉLIE se pomalu zvedne na jeden loket. Pomalu a bolestivě se odplazí z místa, kde ležela, ke schodům, kde znovu padne.

BRATRÁNEK LYMON pomalu přejde k MARVINU MACYMU, který mu dá ruku kolem ramen, stále hlasitě dýchá, pořád se dívá na SLEČNU AMÉLII.

HENRY MACY k ní udělá pár váhavých kroků, pak si to rozmyslí a odchází ze scény.)

MARVIN MACY: Sbohem, Henry.

HENRY MACY: *(jde dál)* Sbohem, Marvine.

BRATRÁNEK LYMON: Sbohem, Henry. *(HENRY MACY odchází ze scény, jako kdyby BRATRÁNKA LYMONA neslyšel)*

(Hudba)

VYPRAVĚČ:

(tableau, MARVIN MACY, BRATRÁNEK LYMON spolu, SLEČNA AMÉLIE zhroucená na verandě.)

Marvin Macy a bratránek Lymon odešli z města ještě ten večer. Než ale odešli, dali si hodně záležet na tom, aby z obchodu nic nezbylo. Vzali všechny peníze, co našli v kavárně, a taky cennosti a šperky, co měla slečna Amélie schované nahoře, do stolků vyryli sprost'árny. A když s tím skončili, ... odešli z města... spolu.

(MARVIN MACY a BRATRÁNEK LYMON stojí spolu, MARVIN MACY už nedýchá tak moc nahlas, trochu se zasměje)

MARVIN MACY: *(se zachechtáním)* Tak pojď, buráku, jdeme.

(Oba odejdou. MARVIN MACY má stále ruku kolem ramen BRATRÁNKA LYMONA, SLEČNA AMÉLIE zůstává na jevišti sama)

Vzepře se do sedu, jednou zastěná.

Hudba pokračuje až do konce hry.)

VYPRAVĚČ:

Každý večer poté, další tři roky, sedávala slečna Amélie na schodech, sama a zticha, dívala se ulicí a čekala. Ale bratránek Lymon se nikdy nevrátil. Nikdo o něm nebo Marvinu Macym nic neslyšel. Kavárna samozřejmě nikdy znovu neotevřela a život ve městě byl o to horší.

(PANÍ PETERSONOVÁ vejde na scénu, ostýchavě se blíží ke SLEČNĚ AMÉLII)

Slečna Amélie zavřela i obchod. Ačkoliv přesnější by bylo říct, že každého, kdo měl zájem něco si koupit, odradila.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(tiše)* Slečno Amélie? *(SLEČNA AMÉLIE se na ni po chvíli podívá, nic neřekne)* Chtěla... chtěla jsem se zeptat... prodala byste mi jednu kolu?

SLEČNA AMÉLIE: *(bez výrazu, jen obecný vágní pocit ztráty)* Jasně. *(nehýbe se)* Bude to dolar a pět centů.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(stále tiše, ale nervózně)* Ale... ale kola přeci stojí pěták.

SLEČNA AMÉLIE: *(dívá se na ni, prázdným tónem)* Jasně. *(odmlka)* Za kolu dáte pět centů. Ten dolar je za pohled na mě. Dolar za pohled na zřůdu.

PANÍ PETERSONOVÁ: *(jde pryč, nejdřív pomalu, pak se dá na úprk)* Ach... slečno Amélie.

(SLEČNA AMÉLIE je na scéně sama. Zvedne se, jde dovnitř, zavře za sebou dveře. Světla stejná jako v úvodní scéně.)

VYPRAVĚČ: A po těch třech letech zašla jednoho večera slečna Amélie dovnitř, vystoupala nahoru a už nikdy nesešla dolů.

Město je pochmurné. V srpnová odpoledne je ulice prázdná, bílá výhní a obloha nad ní je jako sklo. Není tu co dělat. Žádný pohyb – žádné dětské hlasy, jen hukot prádelny.

(horní okno se otevře a zavře stejně jako na začátku hry, pohyb doprovází následující řeč)

Občas v pozdním odpoledni, když je vedro nejhorší, čísi ruka pomalu otevře okenici a na město shlédne tvář... strašná, zachmuřená tvář... taková, s jakou se setkáváme ve snech. Stojí u okna asi hodinu, ... pak okenici znovu zavře a jinou živou duši na té ulici už jistě nevidíte.

Horko... a ticho. Není tu co dělat. Možná jít na silnici na Fork Falls, dívat se na trestance v řetězovém gangu. Na dvanáct smrtelníků... kteří jsou spolu.

Balada o smutné kavárně... konec.

(hudba hraje dál čtyři vteřiny, pak přestane. Ticho na čtyři vteřiny.)

OPONA

8.0 SROVNÁNÍ PŘEKLADŮ A ZÁKLADNÍ HYPOTÉZA

Od doby, kdy Rudolf a Luba Pellarovi přeložili do češtiny *Baladu o smutné kavárně*, uplynulo 51 let. Vzhledem k tomu, že překlad stárne rychleji než originál a časový odstup od vzniku překladu je skutečně velký, domníváme se, že překlad Pellarových bude zastaralý. V této části diplomové práce srovnáme překladatelská řešení, ke kterým došla ve svém překladu vytvořeném pro potřeby této diplomové práce Michaela Zelingrová (dále jen MZ, 2015), a řešení, která vybrali Rudolf a Luba Pellarovi v překladu z roku 1964 (MCCULLERS, Carson. *Balada o smutné kavárně*. Praha: Dilia, 1964. 108 s.). Naší snahou v této části diplomové práce je zjistit a porovnat rozdíly mezi oběma překlady, kategorizovat je, odhalit jejich motivaci, a především určit, jaké prvky použité v překladu nejvíce způsobují jeho stárnutí. Závěrem máme v úmyslu porovnat naše zjištění se skutečnou inscenační praxí a recepcí původního překladu v dnešní době.

Jak jsme již uvedli v kapitole o opakovaném překladu, rozdíly mezi oběma překlady by měly představovat rozdílná překladatelská řešení plynoucí především z rozdílné interpretace, vývoje jazyka nebo užití synonym. Nás bude zejména zajímat případné zastarávání překladu v důsledku vývoje jazyka a rozdílných interpretací. Předpokládáme, že se nebudou projevat tak často jako rozdíly způsobené užitím synonym, ale z hlediska přijímání původního překladu v dnešní době je považujeme za podstatnější.

Původním úmyslem bylo oba překlady srovnat elektronicky za pomoci nástrojů, které jsou součástí nabídky programu Microsoft Word. Tato metoda ovšem předpokládá dostupnost obou překladů v elektronické podobě ve formátu doc. Ačkoliv disponujeme programy na konvertování pdf či jpg souborů do formátu doc, kvalita scanu překladu Pellarových převod neumožňuje. Proto jsme byli nuceni přistoupit ke srovnání formou následující. Po prvním pročtení, které zahrnovalo porovnání jednotlivých postav a jejich vyznění, jsme v druhém čtení přistoupili k podrobnému srovnávání překladu jevištních poznámek, ve třetím čtení ke srovnání jednotlivých promluv.

Vzhledem k tomu, že autorka této diplomové práce je zároveň autorkou jednoho z porovnávaných překladů, bude porovnání probíhat nehodnotícím způsobem tak, abychom se vyvarovali případných subjektivních závěrů. V rámci srovnání pouze popíšeme strategii, kterou jsme při překládání použili, a rozdílná řešení porovnáme s obecně platnými translatologickými názory. Nebudeme uvádět všechny jednotlivé příklady. Zjištěné rozdíly roztřídíme a uvedeme reprezentativní příklady u každé z kategorií.

Začneme od překladu jevištních poznámek, protože ten vyžaduje jinou koncepci než překlad promluv samotných postav.

8.1 Jevištní poznámky a divadelní terminologie:

8.1.1 Jevištní poznámky

Je na místě zdůraznit, že Pellarovi se pokusili dát hře o něco jasnější **formu**. Hru v překladu rozdělili do jednotlivých scén – celkem 8 obrazů, které jasně nadepisují a dávají tak hře přehlednější formu. Pro zdůraznění určitých slov nebo pasáží, které Albee v originálu označil, používají Pellarovi podtržení, MZ pak stejně jako Albee kurzívu. Pellarovi se ke zdůrazňování pomocí podtržení uchylují dokonce častěji než Albee.

Jak jsme si uvedli v oddílu o překládání dramatických textů, jevištní poznámky je potřeba překládat s větším ohledem na převod smyslu, než stylu. Budeme se tedy soustředit především na rozdíly v sémantice, popřípadě na rozdíly stylistické, především ty, které vedou k rozdílnému interpretování postav nebo událostí. Jak Pellarovi, tak MZ zvolili pro formu jevištních poznámek aktivní slovesnou formu, nikoliv přechodníky.

Podle všech dostupných informací a podrobného prozkoumání znění překladu Pellarových se ukazuje, že s největší pravděpodobností k překladu použili textově shodnou verzi hry s tou, kterou použila i MZ (MZ použila vydání: ALBEE, Edward, ed. a MCCULLERS, Carson. *The ballad of the Sad Cafe: the play*. 4th Print. Boston: Mifflin, 1970. 150 s.) – odpovídá tomu alespoň znění replik. Jevištní poznámky se ovšem do určité míry liší. V překladu Pellarových jsou na některých místech přidány.

Jeden takový příklad nalezneme hned na samotném začátku, kdy Pellarovi podotýkají, že vypravěč hovoří přes mikrofon (str. 4 P). Opodstatnění pro doplnění takové informace jsme neobjevili. Můžeme se pouze domnívat, že Pellarovi překlad vytvářeli již pro konkrétní divadlo. Tuto myšlenku podporuje i poznámka ze strany 30 P, kde bez jakéhokoliv podložení v originálu stojí:

Během následujícího textu je vidět za organtýnem lidi v kavárně

A dále poznámka ze strany 104 P, kdy poté, co Macphail odstartuje zápas, následuje tato poznámka, která v originále vůbec není:

Během zápasu uslyšíme tu a tam poznámky diváků; budou to povzbuzující výkřiky platicí oběma zápasníkům, tu a tam prudké nadechnutí apod. Ale tyto poznámky nebudou příliš časté a přírke je každému režisér sám, podle toho, jak bude vypadat choreografie celého zápasu. Nejvýraznějším zvukem bude hudební doprovod. Bratránek Lymon stojí na jedné straně jeviště, ale musí být na nápadném místě. Hudba začíná.

Vzhledem k tomu, že originální text hry vyšel v tomto vydání čtyřikrát za sebou a to v letech 1963, 1965, 1967 a 1970, je samozřejmě možné, že vydání z roku 1970, které jsme použili, obsahuje Albeeho případné úpravy. Ovšem o změnách nejsou v originálu záznamy a v textu samotném žádné změny nejsou, přikláníme se tedy k názoru, že Pellarovi už překlad vytvářeli pro konkrétní jeviště.

Celkem záhy je znatelný zásadní rozdíl mezi oběma překlady a to ten, že MZ poznámky, které jsou v první osobě množného čísla, překládá ve třetí osobě jednotného nebo množného čísla a to téměř vždy. Pellarovi tento rys originálu zachovali, dokonce ho na několika málo místech posílili. Tato tendence se u MZ projevuje hned v první jevištní poznámce:

MISS AMELIA's house must be practical in the sense that its interior will be used, both upstairs and down, and, as well, we must be able to see its exterior without entering it. (ALBEE, 1970, s. 2)

Dům slečny Amélie má být realistický do té míry, aby se uvnitř dalo hrát, nahoře i dole, ale kromě toho musíme vidět i dům zvnějšku. (1964 P, s. 2)

Dům slečny Amélie musí být řešen prakticky – bude užíván jeho interiér, patro i přízemí a divák musí vidět i do něj, aniž by vstoupil. (2015 MZ, s.29)

Když Henry Macy obviní jednoho z dvojčat, že Merliemu Ryanovi napovídal nesmysly o tom, co slečna Amélie udělala s Lymonem, promlouvá Rainey následujícím způsobem:

So we do not know if HE is serious or not. (Albee 1970, s.26)

Tak, že divák neví, jestli to myslí vážně nebo ne. (2015 MZ, s. 38)

MZ si vytváří od obecnstva odstup. Její způsob překladu jasně odděluje diváky od tvůrců inscenace. Pellarovi naopak zachovali formu autorského plurálu tak, jak je v originále:

Nevíme, jestli mluví vážně nebo ne. (1964 P, s. 21)

Jeden z rozdílů překladů vedoucích k rozdílné **interpretaci postav**, je překlad slova *giggle*, které se velmi často objevuje v jevištních poznámkách, je-li na scéně jeden z bratrů Raineyů. Zatímco MZ v překladu alternuje slova *híhňat*, *chichotat* či *smát se*, Pellarovi jejich způsob smíchu převádí jako *řehtat se*, což nepředstavuje, co se intenzity smíchu týče, synonymum významu anglického slova a dvojčata tak v překladu Pellarových vyznívají rozjívěněji a zlomyslněji než v překladu MZ a v originálu.

Důležitý rozdíl v překladu jevištní poznámky, který určuje vyznění postavy Lymona je, že se o něm v překladu MZ téměř vždy, je-li v originálu použito slovo *brokeback*, hovoří jako o *hrbáčovi*. V překladu Pellarových najdeme na mnoha místech výraz *hrbáček*. Vyznění Lymonovy postavy se tak podstatně mění; v překladu Pellarových vyznívá dětinštěji a politovánímhodněji, než je tomu v originále.

Další rozdíl podstatný pro obraz Lymona se objevuje i ve zlomové scéně, kdy Lymon slečně Amélii „vznává lásku“. V jevištní poznámce popisující jeho promluvu stojí *quite coldly*. Zatímco v překladu MZ je poznámka přeložena jako „*celkem chladně*“ (str. 47), v podání Pellarových zní překlad „*naprosto chladně*“ (1963 P, s. 37). Tento neopodstatněný sémantický posun může vést k podstatně odlišné interpretaci jak této scény, tak Lymonovy postavy.

Zároveň by se měnilo i vyznění postavy Amélie, která jeho sdělení odmítá, ale ne proto, že by Lymonovi nevěřila, ale kvůli pocitům trapnosti.

Příkladem rozdílu, který vznikl v důsledku rozdílné **interpretace textu**, je scéna, kdy vejde Emma a slečnu Amélii zdraví „... *in a portentous way*“. MZ tento obraz převedla jako *nabubřele* (str.35), Pellarovi jako „*její tón nevěstí nic dobrého*“ (1964 P, s. 16), což také představuje výrazný odklon od originálu.

Příkladů značících rozdíly v interpretaci najdeme v textu velké množství, uvedme si ještě jeden. Když Lymon Marvina poprvé přivede do kavárny, tak slečna Amélie nevydrží zůstat s ním v jedné místnosti:

„MISS AMELIA suddenly swings around and stalks out of the café to the porch steps, sits. Action continues inside, though maybe the interior lights dim a little; certainly the interior conversation, such as it is, lessens in volume. HENRY MACY waits a moment, then follows MISS AMELIA out on to the porch.“ (ALBEE 1970: 132)

„Slečna Amélie se najednou prudce obrátí a vyběhne z kavárny na schody na verandě, kde si sedne. Uvnitř se hraje dál, i když interiér poněkud potemní; rozhodně však rozhovor v kavárně už není tak hlasitý. Henry Macy chvíli počká, potom se sebere a jde na verandu za slečnou Amélií“ (1964 P, s. 94)

„SLEČNA AMÉLIE se najednou prudce otočí a vyjde ven z kavárny, sedne si na schody. Uvnitř dál probíhá scéna, možná se trochu uvnitř setmí, veškerá konverzace se trochu ztiší. HENRY MACY chvíli počká a pak jde za SLEČNOU AMÉLIÍ ven.“ (2015 MZ: 45)

Na tomto příkladu jsou vidět tendence jednotlivých překladatelů. MZ se více držela originálu a to včetně zkratkovitého vyjadřování, její překladatelské řešení ovšem může působit neobratně. Pellarovi se v textu jevištních poznámek zaměřovali i na jejich plynulost, měnili také částečně vyznění autorových přání. Zatímco v originále autor v podstatě změnu osvětlení navrhuje, Pellarovi z návrhu vytváří jasný pokyn. K částečnému oslabení nebo změně vyznění hlasu autora dochází v překladu Pellarových na více místech. Příkladem je poznámka ze strany 7 originálu:

... SHE (Miss Amelia) kicks the door shut with a foot. The sound is heard (ALBEE 1970, s. 7)

Pellarovi poznámku převedli takto:

... Kopne do dveří, které se s bouchnutím zavřou (1963 P, s.8)

Poznámka je naprosto správně interpretována, na druhou stranu zapojením samostatně stojící věty do jednoho českého větného celku se oslabuje důraz na to, že bouchnutí musí být slyšet, protože na něj ostatní herci reagují. V překladu MZ zní poznámka takto:

Dveře zavře kopnutím. Bouchnutí je slyšet (2015 MZ, s.31)

V podstatě platí, že čím kratší jevištní poznámka, tím je vyšší míra shody mezi oběma překlady. U jednoslovných poznámek spočívají rozdíly skutečně jen v **užití synonym**.

Například v překladu MZ najdeme vždy *pause* převedeno jako *odmlku*, v případě Pellarových jako *pauzu*. Čím delší poznámka je, tím větší je i interpretační rozptyl, ke kterému dochází.

V překladu Pellarových lze také najít vícekrát v jevištních poznámkách chyby, například když závorky vydělující text poznámky od textu promluvy chybí, když ve scéně hádky Amélie s Marvinem se Amélie náhle podle poznámky obrací k Henrymu nebo když v úvodní scéně, kdy se MacPhail dohaduje s Raineyovic dvojčaty, aby nemluvili o Marvinu Macym, náhle Raineyho 1 místo MacPhaila poučuje Rainey 2.

8.1.2 Divadelní terminologie

V textu divadelní hry se objevuje několik termínů z divadelní vědy. Především se jedná o názvosloví součástí divadla jako *proscénium*, *hlediště*, *jeviště*, (*osvětlovací*) *rampa* apod. Problémy překladatelům také mohou způsobit výrazy *stage-left* a *stage-right*, což znamená vlevo, respektive vpravo z pohledu diváka. Divadelní publikace ovšem takto dlouhé názvy povětšinou ignorují a nechávají je pouze ve formě vlevo a vpravo – stejně tak jsou ponechány i v obou překladech.

V překladu Pellarových nalezneme i pasáže, kde si překladatelé vypomohli výrazem, kterým rozšířili terminologii užitou v díle o výraz, který v originále nebyl. V pasáži, kdy se Lymon představuje slečně Amélii a není schopen hovořit dál, stojí „...*his voice trails off*“. MZ tento obraz převedla jako „...*jeho hlas se pomalu vytratí*“, Pellarovi si vypomohli výrazem *morendo*, což v hudebním názvosloví vyjadřuje postupné umlkání hudby.

Srovnáním překladů jevištních poznámek jsme dospěli k závěru, že si Pellarovi v překladu jevištních poznámek dopřávají větší volnost. Autora například vícekrát doplňují ve chvílích, kdy poznámka o směru odchodu nebo příchodu dané postavy je příliš vzdálená od skutečného exitu z jeviště. MZ se naopak znění poznámek velmi drží. Hlavní rozpory v rámci překladu jevištních poznámek vznikly na základě rozdílných interpretací některých výrazů, popřípadě neopodstatněnými sémantickými posuny.

8.2 Text hry

8.2.1 Vlastní jména

MZ ve svém překladu používala jména hlavních postav v následujících podobách: slečna Amélie, Henry Macy, Marvin Macy, bratránek Lymon, Stumpy MacPhail, Emma, paní Petersonová. Pro postavu hlavní hrdinky použila českou variantu, ostatní jména nechala v původní podobě. Pro postavu Emmy použila jméno psané se zdvojenou souhláskou uprostřed, protože i tato varianta se v češtině používá.

Pellarovi zvolili v podstatě stejný přístup. Pouze postava Emmy je u nich psaná pouze s jedním M. Je možné, že v šedesátých letech byla přijatelná pouze tato varianta. Slečna Amélie je v jejich podání psaná jako *Amelie*, což je forma, která se už dnes nepoužívá. Motivace, proč

Pellarovi vypustili ze jména dvojčat jedno E a používali formu *Rainy* místo *Rainey*, je nám neznámá. Pravděpodobně se mohlo jednat o ulehčení anglické výslovnosti v době, kdy se angličtině nevěnovalo zdaleka tolik možných příjemců překladu jako dnes. Zřejmě v rámci ulehčení také nepoužívali před každou replikou celou formu „*bratránek Lymon*“, ale pouze „*Bratránek*“.

Jak MZ, tak Pellarovi všechna ženská příjmení přechýlili. V jedné z replik krátce po příchodu bratrána Lymona padne jméno *Fanny Jesup* (jedná se o Lymonovu matku). Zatímco MZ jméno pouze přechýlila do podoby *Fanny Jesupová*, Pellarovi se rozhodli pro jeho počeštění na *Fanyňka Jesupová* (1964 P, s. 11).

Význam, který nese jméno *Stumpyho MacPhaila*, byl v obou překladech ignorován. Ostatní jména nesoucí význam se Pellarovi rozhodli vypustit. V případě repliky, kde je zmiňováno město *Society City*, je jejich převod následující:

„*Miss Amelia hear that name, she knock you clear to Society City.*“ (ALBEE 1970, s. 6)

„*Slyšet tak slečna Amélie tohle jméno, tak ti jednu stříhne, že poletíš až do vedlejšího okresu.*“ (Pellarovi, 1964: 7)

U druhého výskytu (str. 48) Pellarovi jméno nepřeložili a v textu ho nechali ve stejné variantě. Takto se jménem zacházela MZ:

Jak slečna Amélie to jméno jenom zaslechne, tak vás nakopne, že poletíte až do Society City. (2015 MZ, s. 30)

V druhém případě – názvu jezera *Rotten Lake* – přistoupili Pellarovi k překladu výpustkou – jméno jezera či jeho český převod vynechali. MZ se na rozdíl od nich rozhodla tento prvek převést a název jezera přeložila jako do podoby *Žabinec* (2015 MZ, s. 48).

Bezejmenné postavy ve hře převedla MZ jako *obyvatelé města*, kdy je v hromadných scénách, kde se vyskytují, popisuje jako „*obyvatelé města*“, v samostatných replikách je pak označuje jako *1. obyvatel*, *2. obyvatel*, *3. obyvatel*. Pellarovi je označují výrazem *občané*, respektive *1. občan*, *2. občan* a *3. občan*.

8.2.2 Problematika vykání a tykání

V této kategorii nalezneme zřejmě největší rozdíly plynoucí z časového posunu mezi oběma překlady.

MZ nabízí v překladu následující řešení: problematiku tykání a vykání spojila s otázkou užívání formálního oslovení „*slečno Amélie*“ a hlavní těžiště zdvořilého oslovování přesunula právě do formy vykání. V překladu operativně používá podle potřeby vykání s oslovením *slečno* nebo vykání s oslovením *Amélie*. Zásadní okamžik, kdy v originálu bratránek Lymon poprvé Amélii osloví bez užití „*Miss*“, pak vypadá takto:

SLEČNA AMÉLIE: Lymone, chceš svoji whisky tak jak je, nebo přihrát ve vodní lázni?

(konverzace v pozadí se ztiší)

BRATRÁNEK LYMON: Bud' tak hodná, Amélie... dal bych si ji ohřátou.

(lidé jsou částečně konsternováni)

EMMA: (napůl šeptem, komukoliv, SLEČNA AMÉLIE mezitím se skrývaným úsměvem odchází udělat, o co ji BRATRÁNEK LYMON požádal) Slyšeli jste to? On jí řekl Amélie! Řekl Amélie!

PANÍ PETERSONOVÁ: (bez dechu, jako obvykle) Pro všechny je to slečna.

EMMA: A on jí řekl: Bud' tak hodná, Amélie.

TŘETÍ OBYVATEL: Její táta, ten jí říkal... broučku.

(RAINEY 2 se chichotá)

RAINEY 1: Že to byl ale nějaký brouček.

EMMA: (nemůže se přes to přenést) Slyšeli jste to? On jí tykal.

V překladu MZ tyká postava Amélie až na Henryho Macyho všem; dělníci v prádelně si tykají, ale dámám v městečku vykají. Jak se postavy vyvíjí, začíná Marvin Macy, který po celou dobu manželství slečně Amélii vykává, po návratu pohrdavě tykat.

Pellarovi nabízejí čtenáři řešení, které se drží originálu, dodržují v celém textu fakt, že všichni slečnu Amélii a bratránka Lymona oslovují pouze těmito formami. Zároveň jim vykají. Výše zmiňovaný zásadní moment hry pak v podání Pellarových zní následovně:

Amelie: Bratránku Lymonu, chceš kořalku jen tak nebo ti ji mám přihřát na kamnech v kastrolku s vodou?

(všichni poněkud umlknou a zpozorní)

Bratránek: Když budeš tak hodná, Amelie... tak bych si ji vzal vohřátou, když budeš tak hodná.

(Všeobecný údiv)

Ema: (polohlasem, není to určeno nikomu, zatímco se slečna Amelie pro sebe usmívá a jde splnit přání bratránka Lymona) Slyšeli jste? Von jí oslovuje Amelie! Von jí řekl Amelie!

Paní Petersonová: (jako obvykle zadýchaně) Dyť vona je pro každého... slečna Amelie!

Ema: A von jí říká Amelie. (Pellarovi, 1964: 28)

V podání Pellarových slečna Amélie většině postav (až na bratránka Lymona) vykává, dokonce i Marvinovi ve finálních scénách, kdy se jejich nevráživost vyostří na maximum.

Zajímavostí, kterou v překladu MZ nenalezneme je, že když do města přichází bratránek Lymon, Amélie mu na začátku scény vykává, později, když se na něj obrací přímo a zve ho k sobě, mu onká.

Konkrétně mu nabízí whisky, aby se vzpamatoval:

Amelie: Napite se! (Pellarovi 1964: 12)

Poté, co všem rozdává lahve a ostatní přítomní její whisky chválí, se k Lymonovi obrací znovu:

Amelie: (po pauze; bratránkovi Lymonovi) Ani mi neřek, jak se jmenuje.

Bratránek: Lymon Willis.

...

Amelie: (vstává, bratránkovi Lymonovi) No – tak šel dál. Na kamnech zbylo něco vod večere, tak se může najíst.

Stejnou formu oslovení používá až do konce scény. V další scéně, kde se Amélie a Lymon objevují, si navzájem tykají. V překladu Pellarových si muži mezi sebou tykají a stejně tak ženy. V komunikaci dvou osob opačného pohlaví si tyto osoby vykají.

Řešení Pellarových a MZ jsou téměř totožná, až na to, že MZ nelpí v překladu na zachování oslovení „slečna Amélie“ ani „bratránek Lymon“ tak, aby oslovování obou postav znělo v češtině přirozeně. Pellarovi otázku vykání a tykání vyřešili na základě společenských vztahů, ale způsob oslovování hlavních postav převzali z originálu. Zajímavostí je, že v překladu Pellarových, když jedna postava oslovuje druhou celým jménem zvyšujícím důraz, tak na několika místech nechali jako oslovení pouze příjmení.

COUSIN LYMON: (ignoring RAINEY 1; to MACPHAIL) You married, Stumpy MacPhail? (Albee, 32)

BRATRÁNEK: (ignoruje Rainyho; Macphailovi) Jste ženatej, Macphaile? (Pellarovi 25)

BRATRÁNEK LYMON (ignoruje RAINEYHO, MACPHAILOVI) Jste ženatej, pane MacPhail? (2015 MZ, s. 40)

MACPHAIL: Emma Hale, you been told to eat up an' get out. (Albee, 126)

MACPHAIL: Už jste slyšela, Halová, že máte dojíst a vypadnout. (1964 Pellarovi, 89)

MACPHAIL: Emmo Haleová, máš dojíst a jít. (2015 MZ, s.75)

MZ se v těchto případech přiklání k hovorovosti méně než Pellarovi a ve většině ostatních případů, kde se objevuje oslovení jak křestním jménem, tak příjmením, ho zachovala stejně jako v originále.

8.2.3 Překlad reálií

Jak jsme zdůraznili už v části Literární analýza, skutečnost tajného pálení whisky se ve hře zas mnohokrát neobjevuje. Zřejmě i proto obě dvě výše zmíněné narážky Pellarovi i MZ přeložili bez vysvětlujících poznámek. Právě ale v překladu této reálie se objevuje jedna nesrovnalost.

V originále stojí:

MISS AMELIA: And when Papa would run off the liquer in those days...

COUSIN LYMON: You know I don't like grits lest they be done exactly right. You know I have told you many times, Amelia...

MISS AMELIA: ... or when he would take me when he buried the barrels...

COUSIN LYMON: I say: the grits we had this morning was poor. (Albee 1963: 45)

Pellarovi scénu přeložili následovně:

Amelie: A vždycky když tatínek stácel kořalku...

Bratránek: Viš, já nerad kaši, která není správně připravená. Přeci jsem ti to už mockrát říkal, Amelie...

Amelie: ... nebo když jsme spolu chodili zahrabávat sudy...

Bratránek: Povídám, že se ti ta kaše dneska nepovedla. (1964 P, s. 35)

V překladu MZ je scéna převedeno takto:

SLEČNA AMÉLIE: A když tátovi tenkrát došla whisky...

BRATRÁNEK LYMON: Viš, vdolky mi chutnají, jen když jsou správně udělaný. Už hodněkrát jsem ti říkal, Amélie...

SLEČNA AMÉLIE: ...nebo když mě brával k zakopávání sudů...

BRATRÁNEK LYMON: Říkám, že ty vdolky dnes ráno byly chabý. (2015 MZ, s. 45)

Vzhledem k tomu, že zmínky o pálení whisky nejsou nijak zásadní ani dějově funkční, sémantický posun v převodu nebrání pochopení hry.

Na těchto příkladech vidíme i to, jakým způsobem se překladatelé vyrovnali s kulturní realíí v podobě *fried grits* (jak jsme uvedli výše, jedná se o smažené řezy kukuřičné kaše). Další realie tohoto typu jsou *chitterlings* (vařené tenké střevo vepře). V překladu Pellarových nese Marvin Amelii jitrnice, v překladu MZ jí nese dršťky. Jitrnice sice sémanticky neodpovídají originálu tolik jako dršťky, ale vzhledem k tomu, že hlavním kritériem v tomto případě je neobvyklost takového dárku, jsou obě řešení funkční.

Stejně jako v překladu jevištních poznámek i v samotném textu hry narazíme na rozdílné překlady způsobené odlišnou interpretací. V tomto případě se jedná o odlišné pochopení realie, když Pellarovi v replice bratrána Lymona „*And...and I want to go in the Ford tomorrow... to Cheehaw... to the movie show, and...*“ interpretují Ford jako místo, zatímco MZ ho interpretuje jako vozidlo: „*A... a zítra pojedem Fordem... do Cheehaw... do kina a ...*“

Zásadní rozdíl najdeme také v řešení výrazu *Ground Hog's Day*. MZ nahradila tuto událost českým svátkem *Hromnicemi*, které se slaví ve stejný den, 2. února, a také mají spojitost s příchodem jara. Pellarovi vypravěčovu repliku, kde se tato realie nachází, překládají následovně:

A k zápasu, který všichni očekávali, ale o němž nikdo přesně nevěděl, kdy se bude odehrávat, konečně došlo. Došlo k němu 11. listopadu na svátek příměří. (1964 P, s. 100)

Jejich řešením je svátek, který nejen že neodpovídá roční době, kdy se zápas odehrával, ale ani se nejedná o svátek ustálený, který by soudobému příjemci navodil konkrétní představu odpovídající originálu.

8.2.4 Jazyk postav

Pro překlad stylu všech postav hry kromě vypravěče použila MZ prostředky obecné češtiny jako diftongizaci (ý/í → ej) v absolutním konci slov (mladej), v koncovkách před souhláskou (novejch) i v základech slov (tejden), úženi v koncovkách slov (slabý nohy) a protetické „v“, méně pak úženi (e/é → í/ý) v základech slov (večír) a zjednodušování souhláskových skupin na konci slov (mohl – moh’). MZ se vyhýbala použití příliš slangových výrazů, které by překlad příliš časově nebo sociálně ukotvily a způsobovaly jeho rychlejší stárnutí. Překlad MZ je neutrálnější než překlad Pellarových.

Pellarovi se snažili více sledovat jazykovou nestandardnost mluvy postav v originálu, a proto použili kromě prostředků, které v překladu využila MZ, i systematické zjednodušování souhláskových skupin na začátcích slov – ve slově *ještě* zásadně vynechávají *j – eště, vždyť je dyť*, uvnitř slov – *copak je cák* a i na konci slov – *nikdy nikdá*. Také využívali diftongizaci na začátku slov – samohlásku *ú* nahrazovali *ou* (například *úplně – ouplně, útlocitný – outlocitný*).

Pravidelné doplňování protetického „v“ u Pellarových může v kombinaci s nářečními výrazy způsobit poněkud špatně vyslovitelné formulaci, jako je například následující (zejména se nám jedná o tučně zvýrazněnou pasáž):

*Ema: ...když slečna Amelie přilítla nazpátky dolů, v obličeji celá zelená vzteky; ty svoje svatební šaty už měla vysvělený a byla ustrojená jako vobyčejně a vovejde vám do kanceláře... (počká na účinek svých slov)... a **vostane vám tam až do svítání! Vostala vám tam celou noc! Von vostal nahoře a vona dole! Ve svý kanceláři!** (Pellarovi 1964:62)*

Jazyk jejich postav je vyhraněnější a obsahuje i více slangových výrazů, než jazyk postav v překladu MZ. Právě tyto výrazy ale snižují srozumitelnost pro současného čtenáře či diváka. Zejména se to týká výrazů, kterými odkazují obyvatelé města k bratránku Lymonovi, často mírně hanlivých, charakterizujících jeho zjev. V překladu Pellarových najdeme výrazy jako *škrček* (str. 18), *krňous* (str. 43), *šprček* (str. 43), *bzdinka* (str. 24, 40, 86). Mimo tyto v překladu ale nalezneme i více rozšířenější varianty jako *prcek* (str. 86) nebo *mrňous* (str. 84). Je sice pravděpodobné, že znalost těchto výrazů závisí na idiolektu jazykového uživatele, přesto si troufáme poznamenat, že se jedná o málo rozšířené výrazy. Mezi dalšími nářečními nebo archaickými výrazy nalezneme například *jarmak* (str. 32), *cabí jako nějaký nunátko* (str. 12 – *he is a regular crybaby*), *noclehárna pro arestanty* (str. 96) nebo užití výrazu *At’sisi* (vy smyslu *at’si*, str. 89).

V překladu MZ nalezneme v odkazech k Lymonovi variované *prcek*, *prťous*, *nedochůdče*, *zakrslík*.

8.2.5 Překladatelské tendence

Podobně jako u překladu jevištních poznámek, najdeme v překladu Pellarových pasáže, kdy dochází k **doplňování (vypouštění) syntaktických vztahů**, což může vést k jinému vyznění, než jaké je v originálu.

Například na straně 68 v překladu Pellarových najdeme takovou ukázkou – scénou, kdy probíhá mezi Amélií a Marvinem hádka, ve které Marvin sám sobě dodává odvalu tím, že si opakuje současný stav věcí:

I am your husband; you are married to me, Miss Amelia Evans. (p. 94)

Já jsem váš muž. Dyť jste si mě přeci vzala, slečno Amelie Evansová. (str. 67)

Jste moje žena, vzala jste si mě, slečno Amelie Evansová. (2015 MZ, s. 63)

V tomto případě Pellarovi vytváří mezi replikami příčino-důsledkový vztah, ačkoliv v originále se jedná o dvě samostatně stojící věty prosté.

Příkladů, kdy Pellarovi doplnili nebo naopak vypustili syntaktický vztah, najdeme více. Příklad vypouštění se nachází hned na následující straně:

You hear me? I got rights to be in here, as you is my wife an' what's yours is mine, too. So, I comin' in! (p. 97)

Slyšela jste? Já tam mám právo bejt, poněvadž jste moje žena a co je vaše, je i moje. A jdu dovnitř! (str. 69)

Slyšíte? Mám právo tu bejt, protože jste moje žena, a co je vaše, je i moje. Takže jdu dovnitř! (2015 MZ, s. 64)

Uvádíme zde jen ukázkové příklady, ale obě tendence jsou v textu přítomné.

V překladu Pellarových je také patrné **užívání cizích slov**, pro které není příliš opodstatnění v originálu – ani v rámci textu, ani v rámci interpretací jednotlivých postav. Například na straně 19 hovoří MacPhail o bratránku Lymonovi jako o *individu*:

Who can have kin like what come 't'other night? That be kin to no one. (ALBEE 1970, s. 24)

Kdopak by taky měl takovýho příbuznýho jako je to individuum, co sem předevcírem přišlo? Kde by takový individuum vzalo něký příbuzný? (1964 P, s. 19)

A kdo by chtěl mít za příbuznýho to, co sem přišlo? To nikdo do rodiny nechce. (2015 MZ, s. 37)

Pro použití cizího slova v této replice není důvod. Dalším takovým případem, kdy Pellarovi do repliky dosadili slovo, které by postava z podstaty role ve hře zřejmě nepoužila, je příklad z konce divadelní hry:

A dollar for lookin' at the freak. (ALBEE 1970, s. 149)

Dolar za to, že jste viděla kuriozitu. (1964 P, s. 107)

Dolar za pohled na zrůdu. (2015 MZ, s. 83)

Navíc slovo kuriozita v tomto případě představuje výrazné oslabení oproti originálu.

Markantní rozdíl mezi těmito dvěma překlady je především **rozdílná míra expresivity**. V překladu Pellarových je patrný větší sklon k hovorové až nespisovné mluvenosti než v překladu MZ. Uvedeme si opět několik příkladů:

You got no sense at all? You all foolish in the head? (ALBEE 1970, s. 6)

Máte vy kouska rozumu? Nebo máte švába na mozku? (1964 P, s. 7)

Přišli jste o rozum? Nemáte už ani špetku soudnosti? (2015 MZ, s. 30)

Pellarovi ve svém překladu často volili expresivnější variantu, než pro jakou se rozhodla MZ, občas dokonce expresivnější než originál, jak ukazuje následující příklad:

And Marvin Macy was a loom-fixer at the mill, and he was the handsomest man in the region... and the wildest. (ALBEE 1970, s. 63)

Byl opravářem v přádelně a byl to nejhezčí chlap z celého kraje... a zároveň ten nejhorší zpustlík. (1964 P, s. 48)

...živil se jako opravář stavů v přádelně a byl to nejkrásnější muž v okolí... a taky nejdivočejší. (2015 MZ, s. 52)

Naopak v překladu MZ dochází k částečné **nivelizaci** některých expresivních promluv. Dobře je to patrné na příkladu ze strany 63 originálu:

Back when Miss Amelia was nineteen years old there were, at the same time, two brothers, the living remainder of a brood of seven children. (ALBEE 1970, s. 63)

Když bylo slečně Amélii devatenáct let, žili ve městečku také dva bratři, jediní dva, kteří zůstali naživu ze sedmičlenného hejna dětí. (1964 P, s. 48)

Tehdy, když jí bylo těch devatenáct let, žili ve městě dva bratři – poslední dva ze sedmi dětí. (2015 MZ, s. 52)

Ačkoliv by nivelizační tendence, která se v překladu MZ projevuje, mohla být považována za ochuzující vůči stylu autora, představuje vědomý krok, který by měl vést k delšímu trvání funkčnosti překladu.

9.0 ZÁVĚRY:

V průběhu srovnávání obou překladů jsme zjistili několik rozdílů, které svědčí o odlišné překladatelské metodě, ale na recepci původního překladu v dnešní době by měly jen minimální vliv. Do této skupiny řadíme především rozdíly způsobené odlišnými stanovisky k interpretování jednotlivých postav (bratránek Lymon, bratři Raineyové), k překladu vlastních jmen a k interpretaci textu. Rozdíly v pojetí některých postav vyplývají z překladu jevištních poznámek, nejsou ale motivované dobou vzniku – na současné přijetí překladu Pellarových by tedy neměly mít vliv.

Zásadním zjištěním, které by recepci překladu Pellarových v současnosti mohlo ovlivnit, je sklon k hovorové až nespisovné mluvenosti a jazykové expresivitě zastoupený především použitím zastaralé formy onkání a výběrem hovorové a regionálně užívané slovní zásoby. Tyto rysy představují do určité míry také prostředky historizace a lokalizace příběhu hry; Pellarovi se s jejich pomocí pokoušeli převést do češtiny implicitní významové rysy textu, na něž MZ naopak ve svém překladu ve snaze o větší srozumitelnost a obecnější přijatelnosti významů rozhodla nepřevádět. Jak jsme již uvedli v oddílech *Opakovaný překlad a stárnutí překladu*, expresivní jazyk ale reaguje na vývoj společnosti a módní vlny. Z toho důvodu by padesát let po vzniku překladu byla tato slovní zásoba pro dnešního čtenáře nesrozumitelná. Dokládají to i zjištění, ke kterým jsme dospěli prozkoumáním záznamu hry z roku 2005 (režie Viktor Polesný), kdy byla uváděna v překladu Pellarových v divadle v Řeznické. Tento záznam je dostupný ve videotéce Divadelního ústavu. Naší snahou bylo zjistit, jakým způsobem tvůrci inscenace s překladem zacházeli, a zda v něm došlo ke změnám, které by nám zastaralost překladu potvrdily.

V inscenaci hry byl snížen počet herců a došlo ke sloučení některých rolí – například Henry Macy představuje i vypravěče, paní Petersonová a Emma ve hře vůbec nefigurují. Tyto změny měly za následek i nutné úpravy textu tak, aby jednotlivé repliky navazovaly; některé z nich byly proto přiřazeny jiným osobám než těm, které je pronášejí v původním překladu, a některé z těchto replik byly z textu hry zcela vyškrtuty (viz *Příloha 3*). Není náhodou, že většina archaické slovní zásoby byla obsažena právě v těchto replikách a v této inscenaci vůbec nezazněla. Pokud replika obsahující příliš zastaralou slovní zásobu nebyla vyškrtuta, pak byla tato slovní zásoba nahrazena aktuálnějším výrazem (například z *noclehárny pro arestanty* se stává *noclehárna pro kriminálníky*). Forma onkání, ačkoliv v roce 2005 nebyla o nic méně zastaralá, byla v inscenaci zachována, stejně tak některé jazykové prostředky, které by také mohly znít archaicky či nepřirozeně (diftongizace *ú* na začátcích slov, nadužívání protetického *v*).

Kdy překlad Pellarových zastaral nebo kdy se tak stane u překladu MZ, ovšem není možné přesně určit. Možným nástrojem pro budoucí zkoumání tohoto jevu, by mohlo být právě

zkoumání opakovaných inscenací této divadelní hry (Divadelní ústav disponuje ještě jednou inscenací a to z roku 1987 z Divadla E. F. Buriana, režie Jiří Fréhar) a podrobného srovnání jejích znění.

10.0 BIBLIOGRAFIE:

Primární literatura:

ALBEE, Edward, ed. a **MCCULLERS, Carson**. *The ballad of the Sad Cafe: the play*. 4th Print. Boston: Mifflin, 1970. 150 s.

MCCULLERS, Carson. *Balada o smutné kavárně*. Praha: Dilia, 1964. 108 s.

Sekundární literatura:

BASSNETT, Susan. *Translation studies*. Rev. ed. London: Routledge, 1991. xxi, 168 s. New accents. ISBN 0-415-06528-3.

COOK, Richard M. *Carson McCullers*. New York: Frederick Ungar Publishing Co., 1975. x, 150 s. Modern Literature Monographs. ISBN 0-8044-2128-5.

Drama/comedy awards 1917-1996: from Eugene O'Neill and Tennessee Williams to Richard Rodgers and Edward Albee. München: K.G. Saur, 1998. lxxxiv, 365 s. The Pulitzer Prize archive: a history and anthology of award-winning materials in journalism, letters, and arts. Part D, Belles lettres; v. 12. ISBN 3-598-30170-7.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 3., dopl. Praha: Karolinum, 2001. 341 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0154-0.

KALIVODOVÁ, Eva et al. *Tajemná translologie?: cesta k souvislostem textu a kultury*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2008. 189 s. ISBN 978-80-7308-247-5.

KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov: [A-Ž: studentské vydání] / kolektiv autorů pod vedením Jiřího Krause*. Vyd. 1., dotisk [i.e. 1. brož. vyd.]. Praha: Academia, 2006. 879 s. ISBN 80-200-1415-2.

LEVÝ, Jiří a ČERVENKA, Miroslav, ed. *Bude literární věda exaktní vědou?: Výbor studií*. Překlad Miroslav Červenka. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1971. 459, [4] s.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1963. 283 s. Dílna; sv. 10.

MALÁT, Jan a BARVÍK, Miroslav, ed. *Hudební slovník*. IV. vydání. Praha: Fr. A. Urbánek a synové, 1945, [na obálce] 1946. 185 s.

MCCULLERS, Carson. *The ballad of the sad café*. Repr. Harmondsworth: Penguin Books, 1985. 157 s. Penguin Modern Classics.

PARDYL, Věkoslav. *Česko-anglický a anglicko-český odborný slovník divadelních výrazů a výrazů z uměleckých řemesel = Czech-English and English-Czech specialised dictionary of theatrical terms and the vocabulary of applied art*. 1. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2001. 81 s., 82 s. ISBN 80-85883-70-8.

PARKER, Dorothy, ed. *Essays on Modern American Drama: Williams, Miller, Albee, and Shepard*. Toronto: Univ. of Toronto Pr., 1987. 13, 218 s. ISBN 0-8020-3433-0.

PROCTER, Paul, ed. *Cambridge international dictionary of English*. Cambridge: Cambridge University Press, ©1995. xviii, 1773 s. ISBN 0-521-48469-3.

ROUDANÉ, Matthew Charles. *Understanding Edward Albee*. Columbia: University of South Carolina Press, 1987. xii, 221 s. Understanding Contemporary American Literature. ISBN 0-87249-502-7.

STENZ, Anita Maria. *Edward Albee: the poet of loss*. Hague: Mouton, 1978. 146 s. Studies in American Literature; vol. 32. ISBN 90-279-7764-X.

STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1987. 2 sv. (837 s., [16] s. barev. obr. příl.). Dějiny světových literatur; sv. 6.

VELTRUSKÝ, Jiří. *Drama jako básnické dílo*. Vyd. 1. Brno: Host, 1999. 168 s. Strukturalistická knihovna; sv. 1. ISBN 80-86055-60-4.

VODIČKA, Felix aj. *Svět literatury. [Díl] 1. 4.*, upravené vyd., ve Fortuně 1. vyd. Praha: Fortuna, 1995. 279 s. ISBN 80-7168-213-6.

ZDEŇKOVÁ, Marie et al. *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 348 s. ISBN 80-7277-194-9.

11.0 PŘÍLOHY

11.1 Seznam příloh

- Příloha č. 1 Originál divadelní hry
- Příloha č. 2 Překlad Rudolfa a Luby Pellarových
- Příloha č. 3 Přepis scény z inscenace divadla v Řeznické